Bernhart de Laet

Eugeen Zetternam

bron
Eugeen Zetternam, *Bernhart de Laet*. H. Hoste, Gent / Sybrandi, Amsterdam 1847

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/zett001bern01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

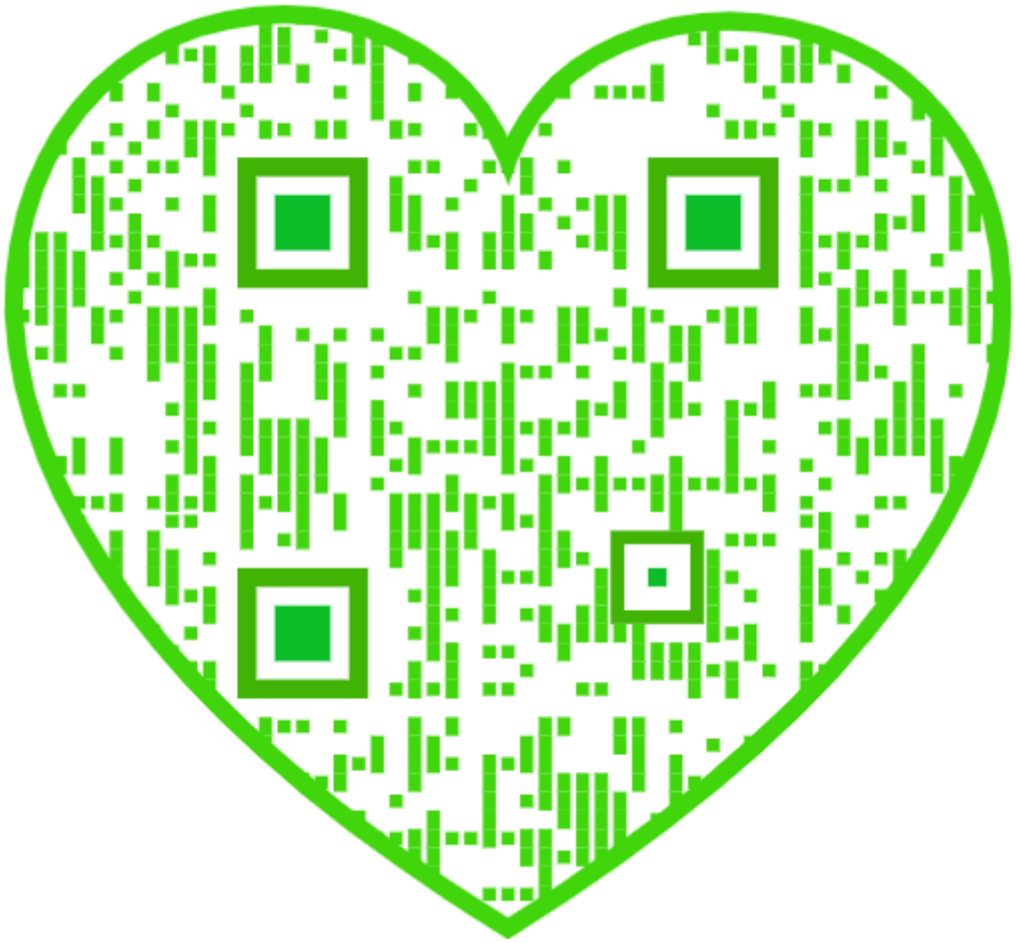

Voorwoord.

De schryver zeide reeds in zyn prospectus dat hy op de gedachte van dit zyn werk gekomen is, door het ontmoeten van mannen des volks, die geheel hunne menschelyke waerde gevoelden, welker hart opbruiste tegen de onregtvaerdige minachting waermede men hen belaedde, die fluisterend den wensch uitten van eenen geheelen ommekeer der maetschappy. Hy voegde daerby dat hy veronderstelde dat zulke mannen in de middeleeuwen ook bestaen hadden en dat zulk een man te schilderen te midden der domme geestesslaverny dier tyden hem een schoon onderwerp scheen. Echter dezen alleenlyk te malen met zyne gebreken, met zyne grootmoedigheid, met zyne verkropte razernyen en edele zielsopwellingen, ware slechts eene schildering geweest

en Bernhart de Laet hadde nooit kunnen worden dan misschien een half gelykend portret.

Er was meer, dacht hem, met zulk een man te doen; hy kon, zonder daerom van karakter te worden verbreed, een grondbeginsel verpersoonlyken, en wel degelyk dat van vryheid en gelykheid welk heden zoo vele voorstanders vindt.

De schryver verpersoonlykte dus dit grondbeginsel in zyn Bernhart.

Maer een betwistbaer grondbeginsel in een werk plaetsen zonder dat er eenige opwerping tegen gemaekt worde is wel mogelyk er niets in zetten, of liever wordt eene lange preek naer welker besluit, zeer natuerlyk, niet moet geraden worden. De schryver moest dus een tweede grondbeginsel in worsteling met het eerste brengen en dat ook verpersoonlyken.

Hy stelde tegen over den vryzinnigen Bernhart eenen monik.

Nu zou er iemand kunnen zeggen: dat is het radicalismus tegen het ultramontismus, een ander: dat is de ongevoeligheid tegen het gevoel, of de poëzy tegen de koele redenering of de jongheid tegen den ouderdom....

Hy zelf zou dat niet juist kunnen bepalen; al die woorden hebben zulke breede beteekenis, zy kunnen zoo verkeerdelyk begrepen worden, dat zy hier byna onbruikbaer zyn. Ieder kan het dus doopen gelyk hy

het verkiest. Alleenlyk zal de schryver zeggen: dat de gedachten van onbepaelde vryheid, geheele gelykheid en soortgelyke andere welke in deze tyden in zoo vele geesten opryzen, nog zoo onbepaeld, zoo onzeker, zelfs in hare beteekenis, zyn, dat men moeijelyk begrypt waer zy heen willen en zy daerdoor schynen te waggelen als de kindschheid, te zoeken als de jeugd.

Nu verder:

De twee tegenstrydige grondbeginselen te doen worstelen, ware een eindelooze redetwist, het ware de lange *ja en neen*, gelyk wy Vlamingen zeggen. Daer moest een regter by zyn die oordeelde. - Dit kan de schryver niet wezen; die heeft zyne persoonlyke overtuiging, gelyk de lezer misschien de zyne heeft, gelyk vele andere menschen er eene hebben. - Die regter moest, en byzonder in dit geval, regter zyn zonder het te weten, en het ongelyk der partyen door zyne handelingen bewyzen.

Die regter kon niets anders zyn dan die over welken men twistte, de mensch.

De schryver plaetste rondom Bernhart en den monik *edelen* en *laten.* Edelen om te bewyzen dat de mensch altoos heersch- en hebzuchtig van harte is, dat hy altyd lust heeft om zynen medemensch te verachten; laten om te doen gissen of er ooit gelykheid mogelyk is.

De edelen heeft hy elkaer doen verpletteren onder den magtigen arm des volks of van het grondbeginsel der vryheid en dergelykheid, zoo als men wil. Om elkaer

te verpletteren moesten zy oneenig zyn. Hy kon in den kring waerin de roman hem toeliet zich te bewegen geene andere reden daervoor zoeken dan de liefde, dan de jaloezy. - Dit zou in de wezenlykheid misschien anders zyn. Het zy zoo. - Maer het is zeker dat de edelen, die, wanneer de adel in gevaer kwam altoos als tweelingen verbroederd waren geweest, vóor de fransche omwenteling ontzenuwd waren door onderlingen twist, verdeeld door kuipery. Zy waren het zelfs niet meer éens over de regten die de geboorte hun gaf: eenigen zagen in de toekomst vooruit en wenschten zonder worsteling iets van hunne voorregten af te staen, anderen bleven daer aen kleven met al de kracht der hatelykste hoovaerdy. Geen van beiden voorzag den slag dien hun de omwenteling zou toebrengen en beiden werden verpletterd, misschien door hunne schuld, misschien door hunne oneenigheid.

Zy werden verpletterd, de edelen, ja, of ten minste heeft men er een groot gedeelte van weggemaeid.... Maer hebben wy nu niet meer edelen dan te voren? Is er geene aristocratie opgestaen verachtelyker, hatelyker dan de vorige? Die kon toch ten minste roemen op het eeuwenoude bezit harer voorregten, op eenen schoonen naem, terwyl de tegenwoordige slechts het geld tot bewys harer oppermagt daerstellen kan.

Men worstelt nu wel tegen dien geldedeldom, men laekt hem, men zoekt zich er aen te onttrekken, men

hoopt dat zelfs, en eenige zien welligt de toekomst rustig te gemoet!.... Maer waer gaen we toch wezenlyk heen? Is het naer den staet van dwang en slaverny der middeleeuwen? Is het naer vryheid en gelykheid?....

Wie weet! Niemand kan het toekomende voorzien, maer men mag er gissingen op maken door het nagaen van het verleden en het tegenwoordige, men mag eene soort van besluit nemen en de schryver van Bernhart heeft het ook gedaen.

Of er velen met hem zullen eens zyn, weet hy niet; hy wenscht het misschien, maer hy dringt zyn gevoelen aen niemand op. Het denken is vry en de menschen zyn zoo verschillend van denkwyze als ze verschillig van aengezicht zyn. De schryver is dus overtuigd dat er zullen zyn wier gevoelen met het zyne strydig is. Maer zoo zyn besluit er slechts eenen getroost heeft, van hen die, met hart en ziel de gangen der eeuwen gadeslaen en er zich over verontrusten of er door lyden, zoo hy er zoo eenen enkelen getroost heeft, zal hy zich gelukkig achten dit werk geschreven te hebben.

DE SCHRYVER.

Bernhart, de Laet.

I.

Twee broeders reisden te samen. Als twee bloemen, op eenen morgen op denzelfden tak ontloken, waren zy te gelyker tyd geboren en opgekweekt. Hunne gestalten bereikten dezelfde hoogte, beider voorkomen bezat dezelfde edelheid, dezelfde bevalligheden; slechts hunne oogen, hoewel even blauw en vurig, waren verschillig: die van Ulrich schitterden van medelyden, van grootmoedigheid; in die van Rudolf, integendeel, stond fiere hoogmoed, wilde drift te lezen.

Dezelfde ridderwapenen - want het was in de middeleeuwen - omgordden hunne kloekgebouwde leden; en alleen hunne sjerpen, waer hunne groote zwaerden aen hingen verschilden van kleur, opdat men daeraen de tweelingen van elkander zou kunnen onderscheiden. Ulrich had het teedere azuer gekozen, Rudolf het rood: deze de drift, de woede, het bloed; de andere het zacht gevoel, de schoone hoop.

Eenige schildknapen volgden de tweelingen.

Deze reden sprakeloos voort, het omliggende landschap beschouwende: Rudolf met onverschilligheid, of liever met eene nieuwsgierigheid die niet dan het uiterlyke ziet en dus onverschillig mag genoemd worden, Ulrich met aendacht: zoekende, luisterende, droomende..... Het tooneel dat hen omgaf was ook treffend genoeg om geheel zyne aendacht te boeijen. De ronde zonneschyf daelde allengskens in het westen. Hare gloeijende stralen speelden flikkerend tusschen de gele herfstbladeren der boomen en kleurden met hevig purper een zwaer verheven slot, dat, voor hen in het verschiet uit een bosch ten hemel schoot. De tyd had dit hecht gebouw reeds verknaegd, zyne zware muren doorploegd; niettemin verhief het de breede schonken nog onverschrokken omhoog, en torschte het, met fierheid, een loggen vierkanten toren, rondom welken men van verre, even als de grauwe lokken die somtyds het kale hoofd eens gryzaerds versieren, aschkleurige klimopplanten zachtjes heen en weder wiegelen zag. En die toren zag ook met zyne schietgaten en sombere vensters zoo norsch op de omstreken neêr, dat hy u onwillig die oude Titans te binnen bragt, welke eertyds met godheid en menschheid spotteden. Het was als of hy brallen wilde met de kroon die zynen schedel sierde, en mogt hy dit niet? - die kroon was eene galg, groot en trotsch genoeg om te bewyzen dat zy door eene onbetwiste magt was daergesteld. Het waren vier zware balken, van boven aeneen gevoegd met zware sparren, in welker midden een half afgeknaegd geraemte, op den avondwind, heen en weder slingerde.

Rondom dit slot groeiden bosschen, verwilderde boomgroepen, hier en daer afgewisseld door een vruchtbaer veld, eene plek gronds die daer slechts verloren gelegd

scheen, om te bewyzen dat de algoede vinger Gods ook op die landstreek wees. Naby de plaets waer thans de tweelingbroeders reden, waren bebouwde, doch magere akkers, en verder, links en regts, eene heide zóo bar, zóo naekt, dat zy de menschen die daer woonden scheen te beschuldigen van of te zeer ontmoedigd of te fier te zyn, om de aerde te beploegen.

Op die velden werkten laten, rampzalige menschen, door armoede en slaverny met helsche kenteekenen bestempeld. Zy stonden verspreid in groepen, waervan sommige nog aen 't arbeiden waren.

Anderen, als vermoeid van altoos naer de aerde te bukken, zagen schuchter op naer het slot, of volgden, met weemoedvolle blikken, de kronkelingen der zwarte ravenvlugt die, om het rif der galg af- en aenvliegende, met naer gekras scheen te juichen over de wreedheid des slotbewooners, die vast om harentwille die prooi aldaer gehangen had.

Andere dier ellendige slaven stonden de dalende zonne na te staren; maer zóo treurig, zóo liefderyk, als of zy alleen behagen vonden in alwat daelde, stierf en verging. Enkelen, gansch afgemat, gansch ontmoedigd, afgeleefd misschien, leunden met de kin op hunne schop en zochten, als het ware, troost in het beschouwen van een ander gebouw, dat, op eenen kleinen afstand van het slot, tusschen de valende groenten zyne kruin verhief.

Op den verhevensten trans van dat zwaer gebouw prykte ook wel een schavot, verhief zich ook wel eene galg; maer het was de galg Christi, waervan de Godmensch zyne armen als ter omhelzing uitbreidende, een blik van medelyden en van troost op zyne ongelukkige broeders te werpen scheen.

Zooveel dwingelandy, zooveel wreedheid, zooveel schelmstukken als er in het voorkomen van het kasteel

te lezen waren, zooveel vryheid, goedheid, liefde ademde dat ander gebouw, welker klok, nog op dit late uer des dags, in de omstreken verkondde, dat de kloosterbroeders een gebed tot den Schepper aller wezens sturen gingen....

En Ulrich zag in dat landschap niet dan ongeluk, in de lucht niet dan rampvoorspellingen. De purpergrauwe wolken welke de stralen der zon reeds begonnen te verduisteren groepeerden zich in fantastische vormen of werden, als zoovele kastydingsroeden, in lange saemgevoegde strepen door heel het ruim des hemels gezweept.

Het hart des teêrgevoeligen jongelings was beklemd. Hy voelde dat die indrukwekkende lucht hem zwaer woog. Altyd verder en verder in droomen wegdwalend, peilde hy hare grootsche diepte en wilde aldus hoop en troost in zyn binnenst verwekken; maer hoe meer hy droomde, hoe dieper hy in den hemel blikte, des te meer huivering, des te vreeselyker voorgevoelens rezen er in zyne ziel op. Weemoedig boog hy dan het hoofd ter neder, hield zyn paerd staen en sprak tot zynen broeder:

- Ik weet niet, Rudolf, maer zoo wy terugkeerden?

- Wat schiet er u nu in het hoofd? - vroeg deze verwonderd. - Nu keeren, wanneer wy het einde onzer reize naderen! Gy hebt ook van alle luimen.

- Ik weet niet, vriend lief: die lucht, dat sombere landschap, waer de herftszon de groenten van verdorren doet, die treurige laten; alles vervult my met schrik....

- Ha, ha, ha! En zien wy dat byna dagelyks niet?

- Ja, maer dan heeft dat zulk een uitwerksel niet op my. Zie, lieve broeder, het is of my iemand in myn binnenste toeriep: ‘Keer, keer, want verder is er eene eeuwige scheiding of eene eeuwige vereeniging tusschen u en uwen broeder!...’

- Ik zie al wat gy ziet en myne ziel is zoo gerust,

dat ik een vrolyk liedeken ga zingen om u te verzetten. - En Rudolf neuriede een versje dat hem door een minnezanger geleerd was.

- Ach, lieve Rudolf, spot toch niet met een voorgevoelen; wie weet wat goeden raed het bevat!.... En zoo wy eens moesten scheiden, voor eeuwig scheiden, wy die van in moeders schoot vereenigd zyn!... O zulke gedachte doet huiveren...

- En ik dan, Ulrich, zoude ik van u willen scheiden? - zei Rudolf wrevelig. - Indien ik wist dat ons bezoek by ridder Raoul in iets onze broederliefde moest krenken, keerde ik de eerste; maer waerom nu niet met den ridder gejaegd en gerotst en gevischt?

- Niet alleen met den ridder, - hernam Ulrich; - maer ook met zyne dochter. - En hy drukte weemoedig op dat laetste woord, welk sidderend zynen mond ontvlood.

- Hewel, met zyne dochter, met zyne Regina! wat vermaek is er op de jagt zonder de vrouwen? die zyn er overal noodig om alles te veraengenamen en te vervrolyken.

- En om alles verschrikkelyk te maken, - zuchtte Ulrich op doffen toon.

- Wordt ge nu een vrouwenhater? - vroeg Rudolf schertsend.

- Neen, Rudolf, ik ben geen vrouwenhater; maer geloof me, ik heb er zoo dikwils op nagedacht: de vrouw is een onbegrypelyk wezen dat rampen op het levenspad strooit... Zy mag schoon, rein, deugdzaem zyn, en toch zal zy venyn rondvoeren als eene slang.

- En ware dit nu zoo, wat zou het doen aen ons bezoek by ridder Raoul? of wilt ge beweeren dat Regina al haer venyn op ons levenspad spuwen zal? - en Rudolf lachte.

- Och, broeder, lach toch zoo niet! - hernam Ulrich met tranen in de oogen. - Regina is zoo jong, zoo schoon, en wy zyn in de onstuimige jaren der jeugd en der liefde. Ach! zoo een van ons haer beminde, moesten wy scheiden, zoo wy beiden haer beminden, zouden wy haten, stryden, dooden.... Een broedermoord voor eene vrouw... het is afgryselyk! - En hy bedekte zyn aenzicht met beide handen.

- Ho gy droomer! - schertste Rudolf, hem de handen van het aenzicht weerende.

- Ik droom mogelyk, lieve Rudolf, maer de vrouw verwekt jaloezy en misverstand. Zy foltert een man, die haer bemint, zonder het te weten en slechts met een ander te beminnen; want waerom zou juist hy haer behagen, die zyn hart voor haer kloppen voelt.

- Ellendige dweeper, heeft dan het meisje de magt te beminnen wie zy wil? Zyn hare ouders dan dáer niet om hare liefde te doen dalen op het voorwerp dat harer waerdig is?

- Maer hebben de ouders de magt om de ziel der maegd te doen gehoorzamen?... Die is immers vry uit de natuer, vry door het goddelyk bestaen dat zy bezit, vry zelfs in den slavenband die de vrouw nu ketent....

- Gy viert weer den teugel aen uwe dweepzucht! Ulrich, Ulrich, waertoe dienen die spreuken? zeg dat toch eens!.... Regina, is immers die koppige maegd niet, en.....

- Neen, Rudolf? En hebt gy dan vergeten dat zy eens een LAET beminde?

- Een Laet! Bah, bah! droomen als het overige: de dochter van Raoul van Herendal zou zich aen een laet aen een half-mensch, aen een dier vergrepen hebben!... Kom, kom, gy weet dat ik daer nooit geloof aen geslagen heb!

- Ja, broeder, ik weet dat gy altoos aen die heilige liefde twyfelde, ik weet dat gy driftig genoeg aen uwe adelyke fierheid verbonden zyt, om niet te kunnen beseffen dat er vrouwen zyn die in het goddelyk gevoel der liefde, geen onderscheid tusschen de standen maken!

Terwyl Ulrich die woorden met hevigheid uitte, flonkerden zyne blauwe oogen van heilige verontwaerdiging, vermengd met een liefderyk medelyden dat hy voor zynen driftigen, hoogmoedigen broeder gevoelde.

Rudolf begreep dat hy den fyngevoelenden jongeling door zyne woorden getroffen had, hy wilde hun dan eenen min fieren zin geven en sprak:

- Zoo ver meende ik het niet; en toch Regina was hem immers eene zekere erkentenis verschuldigd, de laet redde haer leven?

- Ja, de rampzalige Bernhart haelde heur uit de beek, waer zy al spelend ingevallen was. Helaes, hoe is hy voor die dienst beloond!....

- Maer wat regt had de ombeschaemde zyne oogen naer de dochter van zyn meester op te heffen? Waerom dorst hy Regina beminnen? of meende de boef, door haer te redden, zich veredeld te hebben?

- Ach! ik weet niet hoe gy dat niet beter begrypt? Bernhart redde Regina en haer vader beloonde den jongen met hem op het kasteel als dienaer in te nemen. Hier zag hy nu het meisje dagelyks, en kon het dan anders of hy moest liefde gevoelen voor eene maegd, die hem uit erkentelykheid met alle toegenegenheid bejegende.

- Maer hy moest toch in aenmerking nemen dat hy slaef was....

- Maer kon hy dit? kon hy zyn jong hart ketenen omdat zyn lichaem geboeid was?.... Ho Rudolf, Rudolf, waerom begrypt gy toch hunne liefde, hunne rampzalige

liefde niet?... Voor my, ik mag my hunner niet meer herinneren, neen, want te veel smart is op hun weinig geluk gevolgd!.... Ach! toen ik over twee jaren op vaders zaliger bevel het slot Herendal bezocht, wat heb ik hier dan lyden gezien! - En Ulrich's hoofd zakte ontmoedigd op zyne borst neder, terwyl een medelydende traen zyn oog ontviel.

- Maer broeder waerom u dat herinnerd, waerom dat nu aen my verhaeld?....

- Och! het zweeft my nog zoo verschrikkend voor den geest, dat ik het in uw hart moet overstorten om my wat te verligten.... Ik kwam hier, juist als de geheime byeenkomsten der gelieven ontdekt waren. De slotvoogd was razend, hy knarstandde en tierde als een uitzinnige om de schande zynen stamboom aengedaen.... Hy wilde zich wreken, maer de misdadige was verdwenen, Bernhart was gevlugt.... Hetgeen volgde.... oh! het is te onmenschelyk om het te verhalen , ik zwyg.... Rudolf, Rudolf! - En Ulrich wees huiverend naer het rif dat boven het slot aen de galg hong.

- Ulrich, kom aen! - riep Rudolf, zyn paerd de sporen gevende, als om aen zynen broeder te doen verstaen hoe weinig hem die samenspraek beviel. Maer Ulrich sloeg geene aendacht op zyn ongeduld en hy hernam na zyn broeder te hebben ingehaeld:

- Daer, daer dat rif, weet gy wiens overblyfsels dat zyn? weet gy wie het is? Het is Bernharts vader!.... Die oude man leefde werkzaem op een hoekje van Raouls grongebied, hy beminde zynen heer. Maer deze, om den hoon hem aengedaen te wreken, wilde al wat Bernhart raekte treffen. Misschien hadde Regina hem gered, zoo zy haren minnaer had willen verloochenen; maer nu zy dit weigerde, hielp er noch bidden noch smeeken: de oude vader moest boeten voor de liefde van zynen

zoon! Raoul deed hem onmeêdoogend hangen.... En by dien man gaen wy ons vermaken, broeder!

- Maer had Raoul dan geen gelyk? Voor my ik zou ook tot den laetsten druppel van het latenbloed vergieten dat my zulken hoon had toegebragt.

- Helaes ja, gy ook, ik weet het, broeder, en ge zoudt ook uwe dochter opsluiten voor eene misplaetste liefde, niet waer? voor een zalig gevoel dat in de ziel sluipt zonder dat men het er uit weeren kan. Ja, arme broeder, ge zoudt doen gelyk Raoul deed!.... Zie, daer, daer onder het rif, een weinig beneden het dak, was Regina opgesloten, omdat zy haren Bernhart niet verachten wilde. En toch bleef hare ziele vry, Rudolf, en toch volgde zy de inspraek van haer gevoel; want toen haer minnaer reeds lang verdwenen of gedood was - hetgeen niemand ooit te weten kwam - gaf ridder Raoul zyner dochter de vryheid weder, en vroeg haer in myne tegenwoordigheid of zy den laet beminnen bleef, en zy, Rudolf, zy....

- Hewel? - vroeg Rudolf.

- Zy hief fier het hoofd omhoog, aenzag my en haren vader met een zegepralenden blik en zegde: ‘Ik min hem voor eeuwig!’

- En hy was dood! - lachte Rudolf.

- ‘En toch, zegde zy, al is hy dood, myne liefde blyft hem tot in het graf!’

- En nogtans - hernam Rudolf met minachting - vond zy in u een edelman die zeker haren verachtelyken boef in schoonheid overtrof.... Zy moet zeer weinig adel in hare ziel hebben.

- En waer in bestaet dan de adel? Is het in degene te verachten die onder ons vernederd zyn? O broeder, broeder! Regina's ziel moet schoon, edel, heilig zyn, want zy had magt genoeg op zich zelve, om de valsche

begrippen onzer dagen te trotseren en eenen laet aen te kleven, welke zich door eynen moed tot haer verheven had.

- Gy veredelt haer zoodanig, Ulrich, - zegde Rudolf lachende, - alsof zy aen uw hart niet geheel onverschillig ware.

- Och broeder, hoe kunt gy dat zeggen? vervult gy myn hart niet geheel? wat moet ik meer verlangen dan onze tweelingsliefde, en zouden wy die willen uitdooven om ons hart weêr aen te vuren aen de liefde eener vrouw, welke misschien haren gloed nimmer aen een van ons schenken zal.

Maer vie zou Regina willen minnen; zy, die zich aen eenen verachtelyken laet vergreep? - riep Rudolf in gramschap.

- Onze jongheid, Rudolf, onze jongheid! En heeft vader zaliger niet steeds gewenscht dat een van ons zich met de dochter van ridder Raoul van Herendal zou vereenigen? Heeft Raoul in zynen uitnoodigingsbrief ons niet ondubbelzinnig laten hooren dat hy in den wensch onzes vaders deelde? Heeft hy ons niet alleenlyk verzocht om eenen huwelyksband tusschen een van ons en zyne dochter aen te knoopen?

- Maer zouden wy dan niet bestand zyn tegen zynen aendrang? Zouden wy geen huwelyk met zyne dochter kunnen weigeren? Zouden wy niet magtig genoeg zyn om zyne Regina niet te willen beminnen? Ik vermeen toch dat ik myn hart kan overmeesteren! - En de oploopende Rudolf rende eensklaps zynen broeder vooruit, welke hem echter korts daer na inhaelde, en sprakeloos nevens hem voortreed.

Zy doortrokken het boschje dat steeds het onderste gedeelte van het kasteel Herendal aen hunne oogen ontrokken had.

Eensklaps, by het omkeeren eener laen verscheen dat slot in heel zyne grootsche somberheid.

Te midden eener heuvelachtige vlakte stak het fier, zyne naekte muren, uit de moerassige gracht, die het tegen allen onverhoedschen aenval kon beveiligen, omhoog.

Een lage weg, in den heuvel gehouwen, geleidde naer de ophaelbrug, welke den ingang in de woeste wanden van het slot toeliet.

Midden in dien weg stond een zwaerlyvige monik met blozende wangen; zyne oogen bezaten niet de minste uitdrukking, en zyne wezenstrekken waren zoo onbeduidend, dat ieder raden kon hoe kalm hoe ongevoelig zelfs die man moest zyn.

Eene lange witte py bedekte zyne leden en was met eene koord om zyn middenlyf gegord. Hy droeg een zwaer boek onder den linkerarm, en speelde onachtzaem met de paerlen van eenen zwarten roozenkrans, die op het wit zyner kleedy hevig uitstak.

By hem stond een jongeling van omtrent de twee en twintig jaren.

Dezes kleedy was slordig, vuil, gescheurd: het waren slechts lompen die ter nauwernood zyne naektheid bedekten. In zynen hals, boven zyne handen en een weinig boven de enkels zyner voeten, waren diepe roode groeven, zeker likteekenen van ringen, welke daer eertyds in het vleesch gedrongen waren.

Die jongeling zag knarstandend naer het lyk dat aen de galg boven op het slot door de raven werd afgeknaegd...

- Ik herhael het u Bernhart, - zegde de pater hem de hand schuddende, om zyne aendacht van dat schriktooneel af te wenden: - By ons, in ons klooster, huist de vergetelheid, de rust en de vrede!

En by ons, vader Harno, - antwoordde Bernhart

met eenen helschen grimlach, - heerscht de haet, de wraek en de vermorseling!

Op dat oogenblik reden de twee broeders voorby: Ulrich achter den rug van den monik, en hem trof dus de verslindende blik van Bernhart: Rudolf langs de overzyde: deze bemerkte dus niet dan den onverschilligen, gemoedelyken oogopslag van vader Harno.

- Wat vette monik! - zegde hy tot zynen broeder toen hy wat verder Ulrich op zyde reed.

- Wat kop, wat kop! - zuchtte deze, bleek als een doode. - Ho, zulk noodlottig hoofd ontmoet men niet dan by naderende ongelukken! Rudolf, Rudolf, laet ons keeren, wantons wacht niet dan ramp!

- Dat is nu die ellendige lyfeigene die u doet sidderen, ha, ha, ha! Ulrich, gy moet toch bekennen dat gy een aerdig man zyt.

- Maer zie, maer zie dan toch, Rudolf! - riep Ulrich en hy zag bevend naer den slordigen jongeling die fier den stoet nastaerde. - Ach! wat kop, wat kop! dat voorspelt niets dan dood en vernieling!

- Kom, kom, dan zal ik hem maer gaen dooden en vernielen! - En de driftige ridder trok zyn zwaerd en keerde zynen klepper naer Bernhart, die onbewegelyk staen bleef.

Ulrich wederhield zyn broeder.

- Geen moord, geen moord, Rudolf!

- Ah bah! het is slechts een laet; en met zyne waerde aen ridder Raoul te betalen, is alles uit en vergeten.

- Neen, neen, broeder, geen moord!... Ach, wat ware het beter alleen aen terugkeeren te denken... Wat hebben wy toch al schrikkelyke voorspellingen gezien! Laet ons toch keeren...

- Hewel, ja! - riep Rudolf al zyn geduld verliezende - ik keer als ik dien laet eerst nedervellen mag!

Rudolf was verzekerd dat zyn goedhartige broeder nu geene opwerping meer zou maken; hy verwachtte zich dus aen de woorden van Ulrich.

- Neen, dan volg ik u liever al was het om den dood te zoeken!.. Maer mag ik een voorstel doen - voegde Ulrich er aerzelend en na een oogenblik toevens, by.

- Welnu?

- Zoo ik Regina bemin zal ik het u zeggen en dan moet gy aenstonds vertrekken; zoo gy uw hart voor haer kloppen voelt, zeg het my, en dan verlaet ik oogenblikkelyk het slot.

- Die freule hangt u zoodanig in het hoofd dat het my toch toeschynt als of gy haer bemindet?

- Maer broeder!

- Nu, nu, zeg het my dan maer aenstonds en ik keer op het oogenblik.

- Broeder, ik min haer niet!

- Wel nu, dan zal uw voorstel overbodig zyn, want ik zal haer nooit beminnen! - En Rudolf gaf zynen broeder de hand, als om zyn gezegde met dat liefdeblyk te bezegelen.

- En toch, broeder, in weêrwil dier verzekering, wenschte ik dat wy nimmer het slot betraden. - antwoordde Ulrich.

Rudolf blies op zynen horen.

De brug werd nedergelaten en de tweelingen met hun gevolg trokken in het kasteel van Herendal.

Vóor dat hy de poort binnentrok zag Ulrich naer de zon, die juist geheel achter den gezichteinder verdween. Hy nam de hand van zynen broeder en sprak langzaem en somber: - Zoo de zon van ons geluk maer niet met die dagtoorts verdwenen is!...

De poort werd achter de reizigers digtgesloten, en de lach, waermede Rudolf zyn broeder beantwoordde,

weêrgalmde akelig in den doorgang die naer het voorhof van het slot geleidde.

II.

Op het oogenblik dat de tweelingen langs de groote poort het slot inreden, sloop Bernhart er langs een ander deurken binnen. Hy had de broeders nagestaerd tot dat ze op de ophaelbrug gekomen waren. Toen zegde hy den monik vaerwel en liep, nevens de gracht, tot over een hulppoortje, dat aen den achterkant van het slot in den muer gehouwen was.

De brug van dat poortje was weggenomen. Bernhart kende reeds lang die moeijelykheid, ook liet hy zich zonder nadenken in de gracht glyden; want hy was verzekerd daer groote steenen te vinden, welke van afstand tot afstand in het moeras geworpen, hem er den overlogt mogelyk moesten maken.

Het poortje was nu ettelyke voeten boven het moeras verheven; maer uit den muer had men eenige steenen gekapt, en die holten dienden tot zoovele treden langswaer Bernhart de opening binnen klauterde.

Langsdaer kwam men in den lusthof, die, tusschen de muren ingesloten, tot veilige wandelplaets aen de slotvoogdes verstrekken kon. Te midden van dit park was een groote vyver.

Die lusthof werd door den grooten vierkanten toren en andere mindere gebouwen van het voorhof gescheiden, waerop Rudolf en Ulrich langs den grooten ingang gekomen waren.

Bernhart sloop nevens den muer en door het heestergewas heen tot by den grooten toren. Hier wachtte hem een dienaer aen een deurken dat op eenen trap openging welke steil naer beneden schoot.

Die trap geleidde naer den somberen grafkelder der familie Raoul van Herendal....

En het was in dien grafkelder dat Bernhart steeds eene veilige schuilplaets gevonden had.

- Uw eten staet op het graf van Raoul - zeide de dienaer.

- Dat dan het beeld des stamvaders van uw meester het maer verzwelge - antwoordde Bernhart bitter. - Ik eet niet.

- Gy schynt aengedaen, Bernhart.

- Al hetgeen my nog aen het leven hechtte vergaet, Johan.... De twee ridders zyn gekomen.

- Ik heb dat gezien.

- De eene is over twee jaer nog hier geweest.

- Dat is die, van welken gy vermoeddet dat hy Regina beminde?

- Dezelfde, Johan, dezelfde!

- Maer Regina mint hem niet, Bernhart.

- Wie weet?.... En het vuer der razerny kleurde het voorhoofd van den laet.

- Zy zal zelve u daervan verzekeren, goede jongen. Zy beval my u te vragen wanneer gy haer spreken wilt. Van avond kan zy niet, vermits het verwelkomfeest der ridders misschien laet in den nacht voortduren zal.

- Ziet gy wel, de ridders scheiden my reeds van haer! Ho! Johan, Johan, ik wil haer niet meer zien, ik wil niet!.... Welligt strekte ik haer slechts ten spot! - En Bernhart lachte bitter.

- Wat durft gy van haer denken, Bernhart? Ho, zy brandt van liefde voor u, jongen! Geloof me, ze sprak

van avond nog zoo bezorgd over uw welzyn en over uwe veiligheid!.... Zie, straks beval zy my nog u toch te smeeken u morgen niet in het bosch te wagen, vermits dat den vreemdelingen tot uwe ontdekking aenleiding zoude kunnen geven.

- Zy wil dan dat ik gansch den dag by de dooden verblyve? ze heeft toch gelyk: beter ware het voor altoos by de dooden te zyn - voegde hy er haestig grynzend by.

- In den grafkelder zyt gy toch het veiligst, Bernhart. Heer Raoul zou niet durven vermoeden dat iemand daer eet en slaept.... Op het slot zyt ge ook buiten gevaer, vermits uit liefde voor de goede Regina u niemand verraden zal; maer buiten, nu er vreemdelingen zyn, is het gevaerlyk.

- Ik zal morgen de jagt bywoonen, Johan!

- En waerom wilt gy aen het verzoek onzer goede meesteres, van uwe beschermster, van uwe geliefde niet voldoen?

- Omdat ik wil zien of ik te vreezen of te hopen heb - riep Bernhart vurig uit. - Regina en hare ridders wil ik gadeslaen, en zoo iets van haer gedrag my doet vermoeden dat zy heur hart voor een van hen verweeken voelt, werp ik my voor de voeten van Raoul en geef mynen hals aen zynen beul!

- Bernhart, Bernhart! gy treedt uw geluk met voeten....

- Myn geluk! gy noemt dan geluk dat leven van onrust, smart, vertwyfeling, welk ik lyde! - en de laet greep woedend den arm van Regina's dienaer, terwyl hy stil maer op razenden toon voortging: - Lang genoeg heb ik dat geluk genoten! lang genoeg ga ik om met de dooden, om my aen de gedachte des doods te hebben gewoon gemaekt!.... Ho Johan, twee jaren, twee lange jaren, buig ik nu gedwee den kop onder de slaverny van

den angst, van den armzaligen schrik, ontdekt te kunnen worden.... Dat is dunkt me genoeg.... Ik voel my tot iets anders bestemd, en het is my een schelmstuk myne bestemming zoo eenen langen tyd te hebben onderdrukt!.... Ik wil tegen de edelen opwoelen, hunnen kop verpletteren of zelf bezwyken.... Gy weet, gy weet wat my naer wraek dorsten doet.... Wel nu, die wraek, die my zoo heilig moest zyn, heb ik uit liefde voor Regina uitgesteld, en het is Regina welke die wraek volmaken kan.... Zy zal my helpen wreken; ja, Johan! ik zweer het u, of ik zal sterven.... In myne wraek zal ik uw lyden, het lyden van al de laten wreken, vermits ik onze verdrukkers vermorzelen zal.... Ik kan wel gansch den adel niet verpletteren, hen allen niet vernielen; maer toch zal ik den kring waerin ik beweeg, er van zuiveren, of ten minste den adel straffen, hem zyne wreedheid en zyne onbezonnen dwingelandy doen bevroeden! En gelukt my dat niet, bezwyk ik onder die taek my door den wreker der lyders opgelegd, dat my dan Gods donder verplette en in den afgrond nedersmyte!...

- Bernhart, Bernhart! gy roept Gods wraek!...

- Ho, dat ge de waerde uwer menschheid niet gevoelt! - viel Bernhart Johan woedend in de rede. - Dat gy u allen laet temmen gelyk men de beesten temt!... Dat gy toch uwen breidel niet breekt en niet te gelyk opstaet als één man, om alle edelen in éens te verpletten en te vermalen in bloedig gruis!.... - en hy sloeg zich het voorhoofd met wanhoop.

- Maer jongen, hoe zouden wy tegen den magtigen adel opstaen?... Zeg eens, ware er mogelykheid geweest ons aen hun juk te onttrekken, hadden onze vaders, onze grootvaders dat dan niet gedaen? Die bukten immers ook, onder dezelfde wreede dwingelandy?

- En gevoelden gelyk gy gevoelt, dat is te zeggen -

laf! zy spraken gelyk gy spreekt, laeg en lafhartig! Ho? Johan, Johan, zoo spreekt men ligt tot dat het uer daer is, het schoone uer der verlossing, wanneer ieder zal gevoelen wat ik gevoel, ieder zal denken wat ik denk!... Ik! die nu, rampzalige, alléen het hoofd ophef tegen de onmenschelykste terging van menschen!....

Moedeloos zakte zyn hoofd op Johan's schouder neder; deze sprak op eenen toon vol medelyden:

- Goede Bernhart, ik zie het, gy lydt, maer het is toch door hoogmoed, vriend lief!.... Waerom zoekt gy toch uw lyden? waerom laet gy u niet medevoeren door den stroom die ons allen door het leven zweept?... jongen, jongen, indien gy het hoovaerdig hoofd gedwee nederboogt, indien gy u aen de onweerstaenbare kracht des noodlots onderwierpt, wat zoudt gy gelukkig zyn!... Bemind van de dochter eens meesters, die uw meester niet meer is, vermits hy u dood waent!... Uw voedsel ontvangt ge zonder arbeid, in verzekering rustende....

- By de dooden! - viel Bernhart hem in de rede, terwyl hy hem met vonkelende oogen bezag. - En gy waent dat geluk, rampzalige!.... Ha! - knarstandde hy voort - ha! gy aenziet het voor een welzyn het voedsel dat u door uwe menschheid toekomt ten almoes te krygen! Ha! gy rekent het gelukkig geen meester te hebben, daer de mensch geen meester kan hebben dan God!... En gy durft zeggen dat het een geluk is van zyne meesteres bemind te worden! ha, ha, ha! als of een man het voor iets buitengewoons moest houden dat eene vrouw haer oog op hem geslagen heeft! Johan, Johan, en gy herinnert u dan niet dat men overal naer my zoekt; dat eene eeuwige veroordeeling op my drukt; dat zoodra Raoul weet dat ik besta en waer ik ben, er geen oogenblik te twyfelen valt, of ik hang aenstonds dáer, daer boven dezen toren, aen de galg, nevens....

God, God! en ik zou my niet wreken! en ik zou.... Johan, Johan! beneden by de graven alleen denkt men vry aen wraek en aen dood, daer komen my de ontwerpen van vernieling in den geest gelyk 's avonds de sterren in den hemel! Daer alleen adem ik vry en ik denk hoe ik toch eens voldoening bekom voor my en mynen vader!..... En Bernhart liep in zyne vervoering den steilen trap af en stortte de armen uitgestrekt, tusschen de graven op zyne knien neder. Johan bleef verwonderd aen het deurken staen. Hy besefte niet hoe een mensch zoo hevig kon uitvaren tegen maetschappelyke schikkingen, welke hy zelfs noodzakelyk waende, en die hy meende door God zelven zoo beschikt te wezen. Ook schudde Johan weemoedig het hoofd, uit medelyden met hem die zich tegen Gods oordeel verzetten wilde, want hy was verzekerd dat de jongeling er zich tegen verpletteren zou.

Welligt ware hy nog lang in zyne droeve mymering over die roekeloosheid voortgegaen, zoo geene verwarde geruchten, uit het voorhof opgestegen, zyne aendacht gewekt hadden.

Hy draeide schielyk den hoek van den toren om en bevond zich weldra in het voorhof.

Hier heerschte wel geene buitengewoone, maer toch eene voor Johan onverwachte drokte. Een hoop dienaren en laten liepen bezorgd door elkander, en haelden de werktuigen byeen, welke toen tot eene hertenjagt gebruikt werden. Anderen ontsloten de hondenstallen en hadden moeite de moedige brakken, jagt- en speurhonden, die, in wilde verwarring, het hof opschoten, in toom te houden.

- Wat is hier gaende? - riep Johan verwonderd.

- Wy moeten het hert gaen opjagen - kreeg hy ten antwoord.

- Zoo! en dat zoo in eens?

- Ridder Raoul beval het daer even; hy verlangt morgen de aengekomen edelen met eene hertenjagt te verwelkomen.

- Bravo! spring dan maer vooruit, jongens, - riep Johan - op dat de meester, als hy morgen het bosch inkomt, van het wild voldaen zy. - En hy mengde zich vrolyk tusschen de dienaren.

Ha! Johan, gy zyt daer! - riep er eensklaps een van deze - ik heb u al zoo lang gezocht.

- En waerom, goede Rosse?

- Wel jongen uwe vrouw....

- Hewel, myne vrouw? - vroeg Johan verbleekende, hoewel hy zich van zyne schielyke ontroering geene rekening geven kon.

- Is in de keuken dood gevallen!

- Dood gevallen? stotterde Johan.

- 't Is niet waer, Jan, zy leeft nog! - riep een ander.

- Dood! dood! - snikte Johan sidderend.

Zy leeft nog, zeg ik u immers, - hernam hy die het laetst gesproken had. - Het is slechts eene beroerte die zy heeft gekregen.

- Ho! dan zal zy toch sterven! - riep Johan uit, terwyl overvloedige tranen zyne oogen ontrolden.

- Gy hadt u daer immers toch den eenen of den anderen keer aen te verwachten - hernam de Rosse op troostenden toon. - Zy was voortdurend ziekelyk.

- En de felle rook die by het bereiden van het feestmael in de keuken heerscht zal haer verstikt hebben.

- Dood! dood! riep de dienaer nog bedwelmd van den slag, welke hem zoo ombarmhartig getroffen had - Myne Johanna sterft!.... God! God! - herhaelde hy zonder naer degene te luisteren die hem hunnen troost

aenboden. - Ik wil haer omhelzen, zy die my zoo veel lyden heeft helpen torschen, zoo veel smarten heeft helpen verduren! - En hy liep verwilderd rond als om haer te zoeken.

- Ze ligt nog in de keuken, Jan, sprak de Rosse, en de rampzalige Johan spoedde zich wanhopend naer een klein gebouw, dat men aen den rook die uit de schouw steeg en de aengename geuren die de deur ontvloden, ligt voor de keuken kon erkennen.

- De mannen, de mannen vooruit! - riep de jagtmeester met donderende stem!

Johan was juist de deur der keuken genaderd.

- He! Jan, waer loopt gy henen? het is tyd dat wy vertrekken om het hert in 't bosch te zoeken.

- Myne vrouw, myne vrouw ligt op sterven! - was al wat Johan kon uitbrengen.

- Heer Raoul heeft bevolen dat al degene die aen de keuken niet benoodigd zyn ons volgen moeten - was het bondig antwoord des jagtmeesters.

- Maer myne vrouw, myne ongelukkige vrouw moet ik toch vaerwel zeggen eer zy sterft!

- De mannen, de mannen vooruit! - klonk eene andere stem terwyl tevens een zweepslag scherp de lucht doorsneed. - Wat zegt gy van die honden, ridder Rudolf? vervolgde Raoul tegen dezen ridder, terwyl hy op de brakken wees.

- Schoon en moedig....

- He! wat blyft ge daer doen? - schreeuwde de baenderheer, Johan bemerkende, welken de opperjager nutteloos voortstuwen wilde.

- Heer, heer! myne vrouw ligt op sterven!

- Daer is van achternoen juist een kind geboren, dat herstelt myn verlies - zei Raoul.

- Heer, heer, goede heer! mag ik haer eens

wederzien, haer omhelzen eer zy my voor eeuwig begeeft? smeekte Johan op zyne knien stortende.

- Voort, voort, zeg ik u; kan myne jagt naer die byeenkomst wachten?

Johan zynen meester geenen weêrstand durvende noch kunnende bieden, volgde met gebroken harte den stoet, die woest en wild over de ophaelbrug voortstoof.

Nauwelyks waren zy in het veld of de dienaren begonnen onder een te razen en te schreeuwen, zonder aen den armen Johan te denken. Eenige spraken van onverschillige zaken, andere vervloekten hunnen ongelukkigen staet. Vele spraken over Bernhart en de genegenheid die zy hem toedroegen. Hierop werd weldra de samenspraek algemeen en een uit den hoop, De Zwart geheeten, zeide:

- Ja wy zien Bernhart gaerne, maer wat geeft het; we kunnen hem zoo weinig zien; hy moet zich altyd verdoken houden.

- Men moest hem zoo eens ontdekken!

- Dat ik wist wie hem verraden zou - riep De Zwart - ik trok dien aen stukken!

- Hy zou zulks verdienen! Ja, - hernam De Zwart - want zie toch eens wat medelyden Bernhart met ons heeft, en hoe hy de wreedheid onzes meesters vervloekt! Hy moest eens hier zyn, ge zoudt eens hooren hoe hy tegen diens gedrag zou uitvallen.

- Het is wonder!

- Maer het ware beter dat hy het niet deed, - viel hier een gryzaerd op uit, welke zich nog niet tusschen de samenspraek gemengd had.

- En waerom niet De Grys? ik hoor het zoo gaerne.

- En ik ook.

- En ik!

- En ik dan!

- Maer waertoe dienen zyne uitvallen? - hernam de ouderling.

- 't Is waer, wat winnen we er mede?

- En toch hoor ik gaerne hoe Bernhart onzen dwingeland vloekt; dat geeft myn hart lucht, - zei De Zwart.

- Dat is toch wel waer - vervolgden velen.

- Maer wat wint ge er mede? - hernam De Grys met meer vuer. - En wat heeft Bernhart er nu al mede gewonnen met zich altoos tegen zynen meester te verzetten?

- Waerachtig niets!

- Integendeel zulke dwarsdryvery verergert onzen staet, jongens! Met tegen onze meesters in te gaen verbitteren wy hen meer en meer, en te denken hen te kunnen vernietigen ware onzin; zy waren er vóor mynen tyd, mannen, en zullen er na uwen tyd zyn, gelooft me.

- En toch, ik weet niet - zei De Zwart - het is toch onregtvaerdig en ik vind dat Bernhart gelyk heeft.

- Met al het gelyk dat hy heeft, mag hy het daglicht niet meer zien en wy mogen ten minste vry in de bosschen loopen. Hy leeft nu by de dooden.

- Daer moet het toch schrikkelyk zyn! - riepen er velen, zich by het aendenken dier yselykheid hunne slaverny getroostende.

- Wat my betreft, ik zou niet durven in dien grafkelder gaen! - hernam de oude, en allen huiverden by het aendenken der geesten welke naer hun vermoeden in zulke kelders rondwaerden.

- Het moet toch yselyk zyn daer te slapen.

- En by dien Raoul, die daer alle nachten weêrkomt.

- Johan moet toch ook wel beven als hy daer het eten van Bernhart brengt - zei De Zwart.

- Zou de geest van den ouden Raoul hem nog niet aengesproken hebben?

- Zyt-de zot, dan zou de geest hem wel de ribben hebben gekraekt!

- Hewel! al moest hy my den nek omwringen, toch zou ik gaerne den kelder ingaen als de goede Regina het my, gelyk aen Johan, gebood!

- Ik ook, ik wil door een vuer loopen voor Regina, want die kan u nu toch bezien, he! met oogen! zie! ge zoudt zweeren dat ze u uit liefde wil opeten.

- Ik wou Johan wel zyn, om haer te kunnen voldoen; ze is toch de goedheid zelve - zei een ander.

- Maer waer is Johan, ik zie hem niet.

- 't Is waer, waer is hy? - Johan, Johan! waer zyt ge? - riepen allen.

En nu zagen ze eerst dat de ongelukkige eenige schreden voor hen heen stapte.

- He Johan! waerom komt ge niet by ons? - riepen zy.

Johan antwoordde met zyne tranen.

- Hy weent gelyk? - vroeg er een.

- Ik hoor dat... wat is er Johan?

- En myne vrouw dan! myne vrouw! - riep Johan tusschen zyn droevig snikken.

- 't Is waer zyne vrouw is aen het sterven!

- Hadt gy dat dan vergeten, Rosse?

- Ik had het zuiver uit myn hoofd verloren - antwoordde deze.

- Het is toch wreed haer dan te moeten verlaten - sprak de gryzaerd.

- Of het wreed is, De Grys! Ho! had ik haer maer kunnen vaerwel zeggen; maer éens, éens maer kunnen zien! Helaes zy zal nu ver van my gestorven zyn - en Johan bedekte zyne oogen met zyne handen.

- 't Is toch schrikkelyk!

- Schrikkelyk? och, broeders, zoo ik heur maer aen Regina had kunnen aenbevelen, dan ware zy toch niet zonder hulp gestorven, want die helpt de ongelukkigen en de stervenden... Maer nu! Ho, ik mag er niet aen denken, nu ligt zy daer als een beest, want allen zyn aen hun werk bezig en niemand die haer hulpe bieden kan.

- 't Is toch ongelukkig!

- Ongelukkig? o God, zoo treffen ons toch alle slagen! haer nu zóo moeten laten sterven!

Wanhopig rukte Johan zich de haren uit het hoofd.

- Maer hebt gy al aen vader Harno gedacht? - vroeg De Zwart, wyl hy de hand van Johan goedhartig vastnam.

- Wat kan die goede pater nu, wat kan hy? Hy komt nu immers te laet; myne vrouw is al dood! dood! - weende Johan.

- Wie weet? - vervolgde De Zwart - zoo de pater er eens by kwame?...

- Ach! zoo hy ze nog eens levend vond, De Zwart! Zoo hy haer voor my nog eens omhelsde, heur maer éenen, éen enkelen kus voor my gaf! Zie, dan vergat ik alles, alles, want met die vrouw heb ik toch al zoo veel geleden!

- Dat wy hem gingen roepen, Johan?

- Maer kunnen, maer mogen wy? - riep Johan wanhopig uit.

- Wy zyn immers niet verre van het klooster en Gangulf, de opperjager, zal ons dat wel toestaen.

- Loopt dan, loopt dan! Ho, wat vervult ge myn hart met hoop! zie, goede vrienden, ze moest zoo nog eens leven, ze moest nu maer in zwym gevallen zyn... Ho Gangulf, meester Gangulf, laet my naer het klooster loopen! - smeekte Johan zich naer den jagtmeester wendende.

- Wy verliezen te veel tyd, - antwoordde deze: maer weldra door de smeekingen van Johan getroffen stond hy hem zyne bede toe. Dan, na zich eens bedacht te hebben vervolgde hy:

- Of liever, wy zullen allen medegaen om elkander niet te verliezen; dat men slechts met de honden de groote baen naer het bosch volge.

Stilzwygend sloeg de stoet den weg in naer het klooster, en weldra genaekte hy dat grootsche gebouw, van welks top Christus zyn hoofd met liefde naer de ongelukkige bezoekers te buigen scheen.

Wel was dat klooster plomp en naekt van bouwtrant; wel werd het door eene diepe gracht omgord en scheen het veeleer tot eene krygsschans dan tot een huis des gebeds geschikt; maer toch bezat het die woestheid, die somberheid, die wreedheid niet, welke zoo klaer op het slot uitblonken.

Van welbebouwde akkers was het omzoomd en boomen die aen den overkant der gracht weelderig groeiden, bewimpelde de naektheid zyner muren met liefelyk groen. In vredestyd werd de brug nooit opgehaeld; zoodat de dienaren van Raoul zonder eenige hindernis de poort genaekten, welke echter met al de voorzorgen, in die onrustige tyden vereischt, gesloten was. Zware noten, die streng door de lucht weêrklonken verkondden dat de vaders, zelfs in den nacht, den Heer der heeren met gebed en zang loofden. By het hooren dier plegtige toonen ontblootten de jagers eerbiedig hunne hoofden, welke zy met de slip van hun kleed tegen de nachtkoude beveiligd hadden, en eenige knielden zelfs, om hunne stille bede met den statigen psalm der vaders te vereenigen.

Johan en Gangulf klopten hevig op de poort; maer menigmael dreunde de kloostergangen van hun gebons,

eer de paters het geluid vernamen en hun antwoord verleenden. Eindelyk hoorden zy de stem van vader Harno, die hun door het poortraemke toeriep:

- Vrede zy den menschen, die van goeden wille zyn!... Wy openen niet met den nacht, vrienden.

- Vader, vader Harno! - riep Johan de welbekende stem tegen; maer de monik herkende de ontroerde stem des dienaers niet en vervolgde:

- Zyt gy misschien verdwaelde reizigers? De tyden zyn slecht en de booze waert op de wegen. Wy mogen niet openen, het is te gevaerlyk. - En het yzeren raemke sluitende, verliet hy de poort.

- Vader, vader! - herhaelde Johan, wanhopig zyne gebalde vuisten op de benagelde poort te bloede slaende, - vader! vader! ik ben het, ik, uw Johan. Myne vrouw sterft, myne vrouw sterft! - herhaelde hy, als uitzinnig de poort onder hevige schokken doende daveren.

- Pax vobis!... Pax vobis! Wie zyt ge dan? - riep de monik terugkeerende.

- Dienaers van ridder Raoul, riep Gangulf, met zyne lans aen het geklop van Johan meer weêrklank gevende.

- Pax vobis! Pax vobis! zeg ik u! - riep de pater, - ik zal immers wel openen, als ik weet dat gy de dienaers van heer Raoul zyt.

Hy liet eenige stralen van een klein lantarentje naer buiten schieten, en weinig daerna, hoorde men de ketenen en grendels rammelen, waermede de pater een klein poortje, dat in de groote openging, ontsloot.

- Vrede zy met ulieden! - hernam de vader, toen hy buiten was, - en zalig zyn ze die arm van geest zyn! - en hy zegende de dienaren die voor zyne voeten nederzonken.

- Och vader, eerwaerdige vader! - viel Johan uit, terwyl hy de knien des moniks omhelsde, - vergeef my zoo ik u in uw gebed verstooren kom!

- De dienaren des Heeren zyn ook de dienaren der menschen; - was het antwoord van den monik.

- Ho, indien dat zoo is, goedhartige vader, help dan myne beminde vrouw die aen het sterven is! Ga toch naer het slot, ga toch, lieve vader, om haer uwe hulp te bieden.

- Is uwe vrouw aen het sterven, Johan? - vroeg de vader, zonder eenige aendoening te laten blyken. En daer hy niet dan snikken ten antwoord ontving, vroeg hy: - Is dat die dikke, dikke vrouw niet, die altyd in de keuken is?

- Ja, ja, goede vader, gy zult haer toch helpen, niet waer? Gy zult aenstonds, aenstonds naer het kasteel gaen, want er is niemand die haer hulpe bieden kan!... En ware zy dood, vader! ware zy dood! - Sidderend klemde zich Johan aen de handen van den monik, die koel hernam:

- Dat zou kunnen gebeuren, jongen: de dikke menschen zyn aen schielyke dooden onderhevig, morgen of overmorgen wacht my eene beroerte, en...

- Maer vader, vader! gy zult haer toch helpen? - hernam Johan verwilderd. - Ach dat zy nu eens stierf zonder ik haer wederzag, o God! o God!...

- Kom, kom jongen, bedroef u zoo niet... Als er hulp is....

- Zoodat gy gaen zult? - viel de jagtmeester hier tusschen. - Wy hebben geenen tyd om hier langer te vertoeven.

- Vlugt! vlugt! vlugt toch! - klonk eensklaps de stem van een dienaer die, gansch beslykt, kwam aengeloopen, en zich als bewusteloos tegen de poort vallen liet.

- Wat is dat? wat is dat? - riepen allen, verschrikt achteruit deinzende.

Ik zeg u... vlugt, vlugt toch!.. God! gehangen, gehangen!...

- Pax vobis! - zegde de pater zyn lantarentje vooruitstekende om den nieuwgekomene in oogenschouw te nemen; en daer hy zag dat het een dienaer van het slot was:

- Wat is er Gedeon? - vroeg hy.

- Wel stotterde de andere - ik kom hen verwittigen dat er een van hen, ik zelf mogelyk, zal hangen...

- Hangen? hangen?

- Hangen, en waerom? - vroeg Harno koel.

- Ach zie! onze meesteres hadde my zeker bevolen u te verwittigen; maer zy kon niet... zy zat by de ridders aen tafel..... En ik heb geloopen, geloopen, buiten adem.....

- Maer wie moet er hangen? - vroeg de monik.

- Ik wilde toch zoo haestig zyn... en ik ken den weg van Bernhart zoo slecht!.... Ik ben in de sloot gevallen en daermeê zoo beslykt....

- Maer waerom en wie moet er nu gehangen worden? - herhaelde Harno.

- Ach, vader, ik weet het niet... ik, gy... altemael mogelyk!

- Maer waerom, kind?

- Er heeft een lyfeigene de ridders, die gekomen zyn, bezien.

- Bezien?

- Fier bezien, en er een leelyk gezicht tegen getrokken!

- En daerom?

- Heeft onze meester gezegd dat wy zullen hangen...

- Hangen! - O dat is schrikkelyk, wie zal dat

zyn? - wie mag het zyn? - Gy? - Gy? - Hebt gy hen bezien? - fier bezien? - o God! o God! - vader Harno! hangen! er wordt al weêr een gehangen! En verschrikt en ontmoedigd klampten zich die ongelukkige menschen aen de kleederen van den monik vast.

Deze aenzag hen met kalmte.

- Kinderen! kinderen! waerom u zoo bedroefd en zoo hevig geschrikt?.... Sterven is slechts het leven verlaten, en het leven verlaten is van uwe smart verlost worden!.... Van daeg gaet de eene, morgen de andere; het is om het even hoe men sterft.

- Maer is het toch niet verschrikkelyk, vader, om eenen edelman te bezien, alleenlyk le bezien, gehangen te worden?

- Ho! zoo Bernhart hier ware!

- Wat zoude hy tegen de wreedheid van Raoul uitvaren!....

- En wat zou het er aen helpen? - zei de gryzaerd die vroeger nog in denzelfden zin gesproken had; - zou de pligtige er minder om gehangen worden?

- 't Is waer, 't is waer en toch....

- Toch, - hernam De Grys - wat kunnen wy er tegen? Raoul kan ons immers dooden als hy wil; hy is onze meester!....

- Maer Gedeon? - vroeg de monik, zich het voorhoofd strykende, - weet gy het wel zeker dat er iemand om zulk klein feit moet gehangen worden? Dat schynt my niet met het belang van ridder Raoul overeen te stemmen.

De monik bedroog zich.

Geheel van het leven afgestorven, had hy zich zoodanig aen zich zelven onderworpen, dat hy uit eigen wil en keus als een levend werktuig geworden was. Hy had

de noodlottige opofferingen, de wreedheden vergeten, welke er zoo dikwils in het leven vereischt worden, om een doel te bereiken, en hy kon dus al de kansen niet berekenen, waerdoor Raoul zich gedwongen waende tot het offer eens menschen te moeten besluiten.

Deze, nogtans, had niets in het hoofd dan den ridders van Hollebeke op alle wyzen aengenaem te zyn. Hy meende aldus de vereeniging zyner dochter met eenen van hen te vergemakkelyken.

Het was in dit oogmerk dat hy begonnen had met de ridders ten zynent te verzoeken. Dan, om al hunne wenschen, als het ware, te voorkomen, had hy de jagt, welke hy voor hen ontwierp, niet bevolen, dan na verstaen te hebben dat ze hun aengenaem wezen zou.

Wy zagen reeds met wat behaegzucht hy zyne honden aen Rudolf toonde en hoe wreed hy den rampzaligen Johan voortjoeg. Door die wreedheid betuigde hy hoe hy zelfs het medelyden opofferde om den ridderen te behagen.

Na dat blyk zyner hardvochtigheid, trad hy verzeld van Rudolf in de eetzael.

Deze was zeer verwonderd, zyn broeder hier in vertrouwelyk gesprek met Regina te vinden. Die freule zag hy nu voor de eerste mael, en hy werd hevig getroffen door hare schoonheid en het vuer dat uit hare zwarte oogen straelde. Iets onbekends welde er op in zyn binnenste en hy voelde zyn hart, met verdubbeld geweld, in zynen boezem kloppen.

Was het misschien dat hy, op eens, voor haer in liefde ontvlamde? Of gevoelde hy slechts die bewondering, welke driftige menschen, zoo schielyk, en, om zoo te spreken, slechts lichaemlyk, voor iets dat treffend is, gevoelen?

Hoe het ook zy, hy benydde zynen broeder.

Iets hatelyks deed hem vermoeden dat Ulrich niet geweigerd had hem op het voorhof te volgen, dan om die samenspraek met Regina mogelyk te maken.

Men zette zich aen tafel en het avondmael liep zonder eenig aenmerkelyk voorval af. Echter dronk Rudolf zeer dikwils op de gezondheid der schoone freule.

Nadat de geregten afgediend waren, en de dienaren aen het lager eind der tafel reeds aen bidden dachten, begon hy, door wyn verhit, zyne reis met zynen broeder te vertellen. Hy lachte geweldig met de zotte voorgevoelens van dezen, en zyn lach was vergezeld van die bittere spotterny, welke ongevoelige menschen zoo knypend voor gevoelige zielen maken kunnen. Hy drukte byzonder op den schrik van Ulrich by het zien van den laet, die hen beiden zoo fier had nagestaerd.

- Fier nagestaerd! En gy hebt den laet niet dadelyk voor zyne onbeschaemdheid gestraft? - vroeg Raoul, vermeenende dat de tweelingen regt hadden over die fierheid verbolgen te wezen.

- Maer, vader, zou de laet dat met inzicht gedaen hebben? - zei Regina, altoos gewend de party der laten te kiezen.

- Hy heeft zelfs leelyke gezichten tegen ons getrokken, niet waer Ulrich? hernam Rudolf al lachend.

- En gy hebt dat toegelaten en gy hebt geen den minsten blyk van misnoegdheid gegeven, alsof gy die onbeschaemdheid in myne dienstbaren goedkeurdet? - riep Raoul.

- Ik wilde hem dooden, en u daerna de schade vergoeden.....

- Is het mogelyk! - zuchtte Regina.

- Maer Ulrich heeft het my belet.

Een blik van innig genoegen en van dankbaerheid,

straelde uit de oogen van het aenminnige meisje op Ulrich neder.

Hy zal daerom myn toorn niet ontvlugten! - borst Raoul uit. - Ha, ha! de laten beginnen zich tegen hun dienstgevoel te verheffen; zy grynzen de edele reizigers aen, alsof ze hunne gelyken waren!.. Op myne goederen zal dat toch niet blyven gebeuren, en de onverlaet die zich met u te hoonen heeft pligtig gemaekt, zal ik der raven ten buit hangen!

- Maer vader, lieve vader, is het dan toch zulke wandaed een edelen reiziger te bezien?

- Ik weet niet vaer zich de vrouwen al niet mede bemoeijen, niet waer, ridder Rudolf?.. Ik zeg u, Regina, dat hy zal hangen, ik zweer het u!

De oogen van het medelydend meisje schoten vol tranen. Zy aenzag haren vader met al de liefde waervoor heur hart, in weêrwil van dezes wreedheid, nog vatbaer was; en ziende dat het besluit in zyne zwarte ziel voor goed was vastgesteld, keerde zy haer betraend gelaet naer de rampzalige dienaren, die aen het lager eind der tafel van angst trilden.

Haer blik ontmoette dien van Gedeon, en hare oogen blaekten zoodanig van medelydende liefde, dat deze gevoelde hoe graeg zy den ongelukkige redden zou, en, zonder nader bevel af te wachten, de kamer verliet.

Ulrich sidderde ook. Te fyngevoelend om met de menschen uit de middeleeuwen om te gaen, werd hy verplet door eene wreedheid, waeraen hy zich niet gewennen kon. Hy hadde wel gaerne een woordje ter verdediging des veroordeelden geplaetst, maer welke toonen waren krachtig genoeg om die wreede harten te vermurwen?... Hy zweeg om zich zelven meester te worden.

- En wie was die aterling? - vroeg Raoul na eene

poos zwygens, tusschen welke hy een beker ledigde. - Gy kunt hem toch wel aenduiden?

- Het scheen my dat hy de ringen der dienstbaerheid niet meer droeg: iets dat my zeer verwonderde.

Regina verbleekte. Zy gevoelde dat de misdadiger haer Bernhart was, en eene koude rilling gleed door hare aderen, toen ze overdacht hoe die gebeurtenis tot zyne ontdekking aenleiding geven kon. Zy raekte onwillig de hand van Ulrich aen en scheen zyne hulp tot redding in te roepen.

Een elektrische schok riep dezen tot zich zelven, en de aenraking van het meisje scheen hem een verwyt, om dat hy nog niet ten voordeele van den ongelukkige gepleit had. Hy sprak dus met vuer:

- Maer Rudolf, hoe is het mogelyk dat gy zoo koelbloedig den dood eens menschen eischt? Die man beleedigde my niet: het was slechts zyn hoofd, dat uit nature noodlottig was, welk my met schrik vervulde.

- Maer hy had daerom niet meerder regt u te aenschouwen! - riep de slotvoogd.

- Luister, ridder Raoul, ik voel my vereerd door uwe gastvryheid; maer zoo ze een menschenoffer kosten moet, wenschte ik haer nimmer genoten te hebben. Ik verlang geene levenslange knaging over dien moord, en zoo gy in uw heilloos voornemen volhardt, gevoel ik my verpligt oogenblikkelyk uw slot te verlaten!

Een blik van dankbaerheid was het antwoord van Regina, en Ulrich waerdeerde dien als een heilig loon voor zyne menschlievendheid.

- Het is waer ook! - zei Rudolf half lachend. - Wy spraken daer niet naer den zin van Ulrich, die de laten bemint, alsof hy zelf een laet ware.

Ulrich bloosde.

Maer Raoul smaekte die hoonende spotterny niet,

gelyk het Rudolf hoopte. Ondanks zich zelven, was de vader verblyd, een der tweelingen langs dien kant met zyne dochter te zien overeenstemmen. Dat kon het huwelyk vergemakkelyken. Hy antwoordde dan, hoewel tegen wil en dank:

- De menschlievendheid is niet geheel te mispryzen en myne dochter is er ook niet geheel van ontbloot.

- Dan zou de freule zeer goed met myn broeder overeenkomen, - lachte Rudolf.

Doch hy had ter zelfder tyd spyt over die woorden. Hem dacht dat hy daerdoor een ontwerp van vereeniging voor beiden opperde; hetgeen zoo veel te meer tot stand kon komen, daer Ulrich Regina te voren nog had gekend en zy elkander niet vyandig schenen. Hy gevoelde by die overweging eenen hevigen aenval van jaloezy, welke des te bitterder werd, daer hy besefte dat zyne wreede spotterny het hart van de medelydende Regina voor eeuwig van hem verwyderd had.

Raoul glimlachte.

- Overeenkomen! gy zegt daer zoo al iets, ridder... Vader Harno, myn biechtvader, zegde my eens dat het medelyden tot liefde wekt. Wat dunkt er u van Regina?

Deze werd bloedrood. De vraeg haers vaders, toonde te duidelyk waer hy heen wilde, en hare liefde voor Bernhart bolg zich over Raouls vermoeden, dat zy een ander dan den laet minnen kon. Om hem dus op dit punt te doen zwygen, zegde zy dan ook zoo smeekend, zoo liefderyk, met zoo veel aendrang:

- Ach vader!....

dat Rudolf giste of zy misschien, zoo liefderyk niet sprak, om haren wensch om met Ulrich vereenigd te zyn, voldaen te zien.

Nu twyfelde de driftige jongeling niet meer of daer bestond reeds lang een liefdeband tusschen zynen broe-

der en het meisje; en daer hy meende dat hy Regina beminde, gevoelde hy zoo veel misnoegen, zoo veel jaloezy, dat hy zonder Ulrich den goeden nacht te wenschen naer zyne slaepkamer trok.

III.

's Anderdaegs was het slecht weder. De wind loeide hevig, en de regen, door de bladeren heengezweept, sloeg snerpend in de aenzichten der jagers. Deze joegen niet te min met drift. Zy stoorden zich noch aen het gekraek der takken noch aen het gehuil dat de wind uit het bosch ten hemel hief. Zy ylden voort, woedend voort.... om het hert te bereiken.

Het vloog angstig het bosch in en uit, vervolgd door de honden welker geblaf het gansche woud doorgalmde.

Zy ylden voort....

En echter.... hoe voedend de hoofden des jagtstoets het wild nazetteden, hoe klaer het scheen dat zy slechts de vangst bejaegden, had ieder van hen eene achtergedachte welke hem inwendig bezig hield.

Raoul dacht aen zyne dochter en aen haer huwelyk. Hoe zeer hy het wilde, kon hy den blik niet verbergen dien hy steelswyze op de tweelingen wierp. Hy zocht hunne gevoelens te doorgronden, en te zien of geen hunner trekken een verteederd hart verried.

Rudolf bemerkte dien blik en verstond hem. Hy huichelde eene liefde, welke hy niet gevoelde, en overlaedde Regina met kleine beleefdheden. Een gansche nacht overweging had hem wel verzekerd, dat hy haer nog niet minde; maer reeds was in hem de lust gerezen het meisje lief te hebben.

Zyn broeder dacht aen niets of liever hy droomde van

de lydende menschheid. Zyne ziel werd angstig benepen door een schrikkelyk voorgevoel.

Regina ontsnapte dus aen Ulrich's opmerkzaemheid, en Rudolf, wien de onverschilligheid zyns broeder voor het meisje niet ontging, voelde nu en dan eene vlaeg van berouw over de vroegtydige jaloezy, welke hy daegs te voren had laten blyken. Hy beminde Ulrich nu weêr met die drift, waermede hy hem te voren beminde en het speet hem zelfs dat hy zich eenigzins naer Regina getrokken gevoelde.

Deze aenzag hem nooit. Hare bezorgde blikken dreven elders: zy zochten sidderend een raedselachtig hoofd, dat by tusschenpoozen door het loover brak.... Dat hoofd vervolgde den stoet. Het stak zynen breeden schedel gedurig uit het hout, en zelden verdween het voor lang. Wederom verscheen het dan aen den omkeer der laen, somtyds vol liefde, zachtaerdig en goed; somtyds woedend en wraekzuchtig. Wel eens lachte het helsch, wanneer het op de tweelingen staerde, en als het op den slotvoogd nederzag, kromp het in een van wilden wrok. Echter vreesde het dien ridder; want zag Raoul om, dan verdween het als door tooverkracht.

Niet lang volgde het alzoo de jagt op, of Regina werd stil, afgetrokken, vervaerd... Zy joeg haer paerd zoo snel niet meer vooruit, en by tyde droogde zy de zweetdroppelen af, die van hare verbleekte wangen liepen.

De stoet verloor insgelyks zyne moedige drift: zyn loop vertraegde en de kracht der paerden bezweek.

De hoop van het hert in het open veld te krygen verdween, want het doorkruiste het woud nog altoos even moedig. Het kende zoo goed deszelfs kronkelingen en zweefde zoo dikwils door zyne omwegen heen, dat de honden by wylen het spoor verloren, en razend van spyt en vermoeijenis hun wild geblaf de lucht inzonden.

Naderde men dan dien huilenden hoop, dan ontstond er verwarring en onlust. De jagers opperden hun vermoeden en menig een wees den denkelyken schuilhoek van het hert aen. De honden geloofden hen altoos niet, en werden zeer dikwils door zweepslagen gedwongen een gebod te volgen dat met hun instinkt strydig scheen.

Hervond men het spoor, dan joeg men niettemin met minder iever; want de wind was heviger geworden, de regen verdubbeld, en loomheid en koude hadden de jagtgezellen bevangen.

Daerdoor ontweek de orde den stoet: men liep uit een en in verschillende wegen, en zelfs gingen eenige jagers zich in de tenten met der haest door de dienaren opgeslagen verkwikken.

Rudolf wenschte van die verwarring gebruik te maken om zynen broeder te spreken; hy verlangde door eene lieftallige toespraek de koelheid te vergoeden, waermede hy hem den vorigen avond bejegend had.... Of dwong hem misschien eenige achtergedachte tot het onderzoeken of Ulrich's koelheid voor Regina wel opregt was?...

Wat er van zy, ziende dat hy zonder eenige opmerkzaemheid te wekken, de groote baen kon verlaten, wenkte hy zynen broeder. Deze volgde hem in eene smalle laen, en toen zy alleen waren nam Rudolf de hand van Ulrich en vroeg hem vriendelyk:

- Welnu, Ulrich, vermaekt ge u?

- Zoo gy wilt, lieve broeder, - antwoordde de goede Ulrich - maer met droomen: ik dryf myn paerd werktuigelyk voort, terwyl myne gedachten er verre vanaf draven.

- Ho, ho, is het al wederom zoo! - was het glimlachend antwoord.

- Zie, broeder, ik weet het niet, maer het is wonder! alles komt my hier somber voor; de lucht zelve be-

zwaert my hier. De dag is zoo duister alsof het altoos nacht wilde worden, en de takken kraken en breken alsof alles wilde vergaen; de wind, na op de kantboomen te hebben uitgewoed, sterft ruischend en zuchtend tusschen de bladeren van het diepe woud.... Geen vogelzang! niets.... dan het eentoonig geschreeuw van den koekoek en het schynt my dat de uil zelve zyne akelige stem laet hooren alsof hy dezen somberen dag met den nacht verwarde.

- Wel, wel! Broeder, - zei Rudolf glimlachend, - Gy zoudt wel de beste minnezanger zyn, die een ridder aen zyn disch vermaken kon.... maer regtuit gesproken, ridder zyt ge niet!

- En waerom, Rudolf, omdat ik my hier niet wel gevoel en wensch naer huis te keeren?

- Neen, maer omdat gy onder het jagen droomt, omdat gy geen vermaek geniet om het te genieten!... Gy moet ongelukkig zyn, Ulrich, en ik heb waerachtig medelyden met u.... Maer dat daergelaten, hoe vindt gy Regina?

- Ho, schoon, zeer schoon, met oogen vol gevoel en een mond vol glimlachen. Ik geloof zelfs dat zy deugdzaem en goed van harte is... - antwoordde Ulrich weemoedig.

- Ze is goddelyk, niet waer? Edel van houding, ryk van gebaren. Zie eens hoe prachtig zy te paerd rydt en hoe deftig zy haren draver in toom houdt! Hebt ge er geenen zin in gekregen, Ulrich?

Hy sprak deze vraeg zeer twyfelachtig uit en kreeg van zynen broeder ten antwoord:

- Neen!... Gy ook niet, Rudolf?

Rudolf aerzelde eenige oogenblikken: hy gevoelde in zyn hart de kiem van eene dier radelooze driften, die zoo zeer niet uit de ziel dan wel uit de zinnen van

een bloedryk lichaem ontspruiten. Nogtans ontkende hy zulks aen zich zelven, vermits hy het aen zynen broeder, uit schaemte, volstrekt ontkennen wilde.

Hy zei dan glad af:

- Neen!

Ulrich beschouwde zynen broeder met een zachten blik en doorgrondde waerschynlyk zyn binnenste, want Rudolf begon zyne vastheid te verliezen. De goede Ulrich had die ontroering nog niet bemerkt, of wilde aen de samenspraek een einde stellen, en zegde met liefderyk medelyden:

- Laet ons den stoet inhalen, Rudolf.

- Goede broeder, maer nog een woord?

- Hewel? - vroeg Ulrich.

- Hebt gy het hoofd bemerkt, dat uit de struiken gedurig naer ons keek, en tusschen het heesterhout onze paerden volgde.

- Ja! - antwóordde Ulrich opspringende.

- Een aerdig hoofd, niet waer?

- Een geheimzinnig, onheilspellend hoofd, beminde Rudolf, een hoofd vol wraek, spotterny, lyden en liefde... O ik heb het al te wel opgemerkt!..

- Het hield zyne oogen altyd op ons, op den baron en op Regina.

- Ja maer zóo verschillend van uitdrukking, Rudolf! zóo verschillend van uitdrukking! - zei Ulrich.

- Het was een schoon, maer verwilderd wezen!

- En hebt gy niet gezien hoe er Regina zich naer toe wendde, hoe zy nygde en het iets liefderyks scheen toe te fluisteren... Ho, dat hoofd is geheimzinnig, onheilspellend, broeder!

- Wy moeten die geheimzinnigheid er van afwerpen! - riep Rudolf driftig uit; - want dat aengezicht bespiedde ons, en ik wil niet bespied worden. Ik wil zien wie die onbezonnene is.

- Laet dat toch zoo, broeder, de voldoening der nieuwsgierigheid is zelden geraedzaem, dikwils noodlottig..

- Gy droomt weêr, Ulrich!.... Ik voor my, wil weten wat er van is, en ik verhoopte dat myn broeder my in myn onderzoek zou helpen.

- Ik weiger dat niet, na u den raed gegeven te hebben alles zoo te laten.

- Wel nu, als gy my dan helpt, weten wy nog alles vóor den avond, want verschynt de kop nog eens, dan grypen wy hem en....

- Ha! ha! ha! - klonk het eensklaps grynslachend, uit het hout - Alsof wy ons zoo naerstig niet konden verschuilen, als gy ons naerstig zoekt!

Ulrich was reeds van zyn paerd en vloog met ontblooten degen in het hout. Rudolf volgde hem; maer zy vonden niets....

Wel hoorden zy een hoongelach, een spottend gereutel dat nu eens verwyderd, dan weêr naby scheen; maer nutteloos bleef hun gezoek. Zy vervolgden eenen klank, eene schim, een spottenden nevel, die door het heesterhout heenvloog. Waer zy met hunne zwaerden ook staken, staken zy in het ydel of zy verstompten dezelve op de harde schors van eenen eik, welke tusschen het klein gewas hier en daer zyne fiere kruin ten hemel stak.

- Geven wy den moed niet op! - schreeuwde de woedende Rudolf.

- In het geheel niet! - riep Ulrich, terwyl hy moediger vooruitsnelde om den klank in te halen: maer op eens hield de klank op.

Een oogenklik later hoorden zy den schaterlach, die hoonender dan ooit, verre achter hen het woud doorgalmde.

- Gy hebt my misleid! - riep de driftige Rudolf uit.

- Broeder! ik heb opregt myn best gedaen.

- Gy zyt vooruit geloopen en hebt my van het spoor gebragt.

De tranen schoten in de oogen van Ulrich, hy wierp eenen verteederden blik op zynen broeder, bood hem de hand aen, en zei met aendoening:

- Is uw broeder geen geloof meer waerd? Liegt hy wanneer hy zegt, dat hy opregte poogingen heeft gedaen om den spotter in te halen.

Rudolf was oploopend maer niet styfhoofdig; hy schokte gedurig van het eene gevoel in het andere, naermate hem iets trof. De woorden zyns broeders waren dan ook zoo treffend uitgesproken dat hy zyn ongelyk begreep; en hy gaf dan ook dadelyk de hand aen Ulrich, zeggende:

- Ik geloof u, broeder, want het is iets bovennatuerlyks.

- Ik geloof dat wel niet; - zei Ulrich - maer die spotter is slim.

- Op eene helsche wyze.

- Wat wilt gy, Rudolf, het is waerschynlyk een laet dien men vreeselyk mishandeld heeft.

Uit het geboomte gekomen, sprong ieder op zyn paerd dat lustig stond te grazen. Juist hief men in de verte een horengeluid aen; en weldra weêrgalmde het bosch van vrolyk jagtmuziek.

- Hoor eens, Rudolf, hoe treurig, hoe onheilspellend die klanken het bosch doorwaren!

- Ik vind dat zy vrolyk en welluidend zyn - antwoordde Rudolf. - Zy vieren het vallen van het afgejaegde hert.

- Ja, - hernam Ulrich, - maer my dunkt op eene treurige wyze. - En sprakeloos reden de broeders voort.

Niet zonder inwendige razerny zag Bernhart, nog steeds in het loover verscholen, de broeders verzoend vertrekken, want het was niet zonder inzicht dat hy

hen in het hout had gelokt Zyne liefde had hem reeds des ochtends doen ontdekken dat hy eerder Rudolf, dan wel Ulrich, als medeminnaer moest vreezen; en zyn genie deed hem uit de gebaren van den bruisenden Rudolf begrypen, dat er reeds in dezen jaloezy legen den goeden Ulrich gerezen was.

Hy wilde die heimelyke oneenigheid in hevigen twist doen overgaen; en, ware het mogelyk, daervan gebruik maken, om beide ridders uit den weg te ruimen. Niet alleen zou hy alzoo zynen minyver voldoen, maer nog zynen haet tegen al wat den naem van edel droeg botvieren.

In dit doel, en vertrouwende op de vlugheid, waermede hy de digtste gewassen doorkroop, had hy het laetste tooneel in het bosch verwekt, hopende dat een hevig krakeel en eene eeuwige vyandschap het zouden besloten hebben... En nu zag hy dat de broeders verzoend den stoet inhaelden.

Zyn spyt, zyne woede waren groot, maer hy was de man niet, die voor eene eerste teleurstelling het bereiken zyns doels opgeven zou. Hy had besloten de tweelingen te vergruizen, en hy zou dat ontwerp najagen met die taeije standvastigheid, welke de krachtige, de geniale menschen kenschetst.

Reeds had hy te dien einde een nieuw middel gevonden, en niet zoodra waren de tweelingen vertrokken, of hy sloop uit zynen schuilhoek en dompelde zich dieper in het woud. Hy begaf zich naer eene peisterplaets waer hy berekende dat Johan met andere dienaren vereenigd kon zyn; maer zich aen geen gevaer willende blootstellen, hief hy reeds van verre langzaem den schreeuw des koekoeks aen, waerop weldra vele boschbewooners van denzelfden taelstam antwoordden.

Niemand met dat teeken onbekend, kon argwaen voelen by die vogelenstem, zeer natuerlyk, hoewel traeg nage-

volgd; maer degene welke in het geheim waren ingewyd, hoorden dadelyk dat Bernhart iemands hulp behoefde.

Johan verwachtte dan ook geen tweede teeken: hy verliet voorzichtig zyne gezellen en kwam aenstonds by den laet, die met herhaelde kreten hem zyne standplaets had aengeduid.

Hoe de goede Johan zyne droefheid intoomde, kon hy zyne gezwollene oogen aen den doordringenden blik van den laet niet onttrekken. Bernhart was te medelydend om zyne wraekgierige ontwerpen niet éenen stond te laten varen en zich alleen met Johan's droefheid bezig te houden. Hy zei dus met liefde:

- Ge zyt zeer bedroefd, Johan, maer ik hoop dat uwe tranen uw verkropt hart reeds zullen verligt hebben.

- Och Bernhart, goede Bernhart, myne vrouw is toch dood en gestorven, zonder dat ik haer wederzag!

- Dat is schrikkelyk, Johan, en toch!.... is uwe vrouw dan zoo te beklagen om dat zy dood is, en zyn het niet eerder de levenden, die onze tranen behoeven?

- Och Bernhart, ik heb haer toch niet eenmael gezien, niet eenmael vaerwel kunnen zeggen...

- En door wiens schuld? - bromde Bernhart op eens zynen troostenden toon vergetende. - Ho ik weet alles - vervolgde hy, Johan den mond stoppende; - men heeft u verboden u door lyden in het sterven uwer vrouw te verlustigen! Ik weet het, men ontgunt ons zelfs het rampzalig genot onze smarten ten volle te genieten!.. Onze harten zouden moeten sterven, gelyk onze lichamen reeds in werktuigen verstorven zyn, en wy zouden zoo min mogen gevoelen dan wy mogen handelen!...

Maer wat kan men daeraen doen! - weende Johan.

- Dat zult gy binnen weinige dagen zien! grimlachte Bernhart, - en zoo ik hun het gevoelen des lydens niet

ontnemen wil, is het alleen, om hun des te sterker te doen gevoelen dat hunne liefde in haet veranderd is!

- En zoo gy eens onder uwe woede bezweekt, goede Bernhart?...

- Dat zou van u afhangen, Johan!

- Van my! van my! - vroeg Johan, zyne droefheid in schrik voelende veranderen. - Van my!.... Moet ik my dan in gevaer stellen?

- Vrees dat niet, - lachte de laet bitter. - Het zyn niet dan kleinigheden die ik van u verg, want ik ontken u den moed om iets te wagen, dat de wreedheid, door Raoul aen u gepleegd, zou kastyden.

- Kastyden?....

- Ja kastyden! want ik gevoel dat ik al uwe grieven met de myne zal moeten vereenigen, vermits gy allen te krachteloos zyt er zelven voldoening over te eischen! Maer dan ook - vervolgde hy met dien bevelenden toon, die krachtige zielen onwillens eigen is - verg ik van u dat gy.... - En hy fluisterde hem dat hier zóo hardnekkig, doch zóo stil in het oor dat zelfs het loover waerin zy stonden het niet hoorde. - En dan, - vervolgde hy nydig en luid - zal Raoul alleen niet gestraft wezen maer ook de tweelingen, want die verdienen het ook omdat zy van den adel zyn!

- En gy vermeent dat die kleinigheid?....

- Ja, die kleinigheid, indien gy ze stiptelyk volbrengt, zorg vooral dat Raoul u niet hoore....

- Gy zyt wonderlyk, Bernhart!....

- Geene woorden meer.... en indien gy myn bevel nauwkeurig volvoert, bid ik van nacht, met iever voor de zaligheid uwer vrouw.

- Daervoor dank, goede Bernhart! - riep Johan weêr op de gedachte zyner doode vrouw gebragt, en

gevoelig de hand van Bernhart nemende, vroeg hy na een stond geweend te hebben:

- Zou vader Harno ook van nacht niet komen waken en bidden?

Waerom niet, Johan, als ik het hem verzoek?

- Och loop dan spoedig naer het *Kruis*, want daer wacht hy om, zoodra hem gemeld wordt, wie moet gehangen zyn, poogingen aen te wenden om hem te redden.

- Die zullen niet noodig zyn, Jan, maer wees verzekerd dat de monik by uwe vrouw waken zal.... loop nu gauw... En den dienaer ziende verdwynen, zuchtte Bernhart: - ik ben gewroken!....

- Terwyl de laet aldus ontwerpen smeedde tegen het heil der tweelingen, had Ulrich, nadat hy een eind wegs sprakeloos gereden had, zyn paerd stil gehouden en tegen zyn broeder gezegd:

- Rudolf, ik heb u nu ook eene bede te doen; ik hoop dat gy zoo min weigeren zult als ik geweigerd heb den laet te helpen zoeken.

- Spreek, Ulrich, en gy zyt voldaen!

- Wel, dan vraeg ik u dat gy van ons voorval zoudt zwygen, en van dien laet tegen Raoul niet spreken zoudt.

- Waerom, Ulrich? Ik was van zin een onderzoek te eischen.

- En den ongelukkige te doen hangen! O dat ware te wreed, broeder! Wie weet wat man hy is en wat inzichten hy heeft! Hy verschrikt my wel, maer kan ik my niet bedriegen over zyne voornemens?.... Zie, broeder, hy kan dat uit enkele nieuwsgierigheid, uit lompheid gedaen hebben, wie weet? En Ulrich werd rood om zyne goedhartige logen, want hy had op Bernhart's voorhoofd den stempel van een helsch genie ontdekt.

- Het is toch waer: - zei Rudolf, - het scheen my een regt zotshoofd.

- En ware het dan niet wreed dien man om zyne zotheid te doen hangen? - hernam Ulrich met zyne gewoonlyke goedheid.

- Het zou slechts eene voldoening zyn!

- Eene helsche voldoening en die wilt gy niet, niet waer, broeder? Zie, beloof my op uwe eer, die niet te verlangen, want anders zoude ik u voor eenen echten wreedaerd moeten aenzien, en dat ware my te pynlyk.

- Nu, nu men kan u niets weigeren, gy hebt een te goed hart en verleidt daerdoor iedereen... Ik zweer u dan ook van dien laet nooit te gewagen...

- Ik bedank u, goede Rudolf! - en Ulrich kuste de hand van zynen broeder.

Zonder zich langer op te houden, haestten zich de broeders den stoet in te halen, welke reeds in zegepralenden marsch hervormd was.

Regina deed aen beide ridders zeer beleefde klagten over hunne lange verwydering; zy bekeef inzonderheid, met hare zachte stem, den goeden Ulrich, welke haer insgelyks vriendelyk antwoordde en zyne rede met eenen handkus besloot.

Hoewel het meisje zonder eenig inzicht Ulrich met meerdere toegenegenheid toegesproken had, kon Rudolf niet nalaten daer eene inwendige verbolgenheid over te gevoelen. Hy begreep - al was het dan al geene liefde welke zy voor Ulrich voedde - dat haer hart toch meer genegen moest zyn voor hem, die zich goedhartiger dan hy, getoond had. Misnoegd ging hy zich nevens Raoul voegen; maer toen hy zag dat Ulrich wat achter en naby Regina bleef, wilde hy hem geene vrye kans laten en zyn paerd intoomende, kwam hy nevens zynen broeder.

Raoul was daermede in zynen schik, hy vermoedde

dat de tweelingen hem slechts alleen lieten, omdat Regina heel hunne aendacht tot zich trok. Hy bleef dan aen het hoofd van den stoet; achter hem reden de ridders, na welke Regina met hare vrouwen, op korten afstand, volgde. Alzoo hadden zy reeds een eind wegs afgelegd, toen Johan eensklaps voor Regina verscheen.

De vrouwen bleven een weinig achter.

- Hy verwacht u t'avond in het priëel - zei de dienaer, luid genoeg om van de broeders gehoord te worden.

- Spreek stil! - zei het meisje angstig - wanneer?...

- Ten elf ure - hernam Johan op denzelfden luidruchtigen toon, terwyl hy Ulrich met een blik aenschouwde, die scheen te vragen: - Is het zoo goed?...

Rudolf verstond dien blik en zag zynen broeder rood worden en beven.... Deze ontstelde zich omdat hy giste wat argwaen die woorden in Rudolf verwekken konden. En wel met regt want Rudolf was driftig genoeg om zonder nadenken te gelooven dat het Ulrich was welke die samenkomst bespreken deed. Hy gaf zich reeds aen haet en wraek over en verborg dit zoo weinig, dat Bernhart, die alles bespiedde, zich vervrolyken kon over het welgelukken van zyn gewaegd ontwerp, en zich verhoovaerdigde de onbedachtzaemheid des oploopenden jongelings zoo juist te hebben afgemeten. Niettemin vermoedde de laet dat er meer afdoende bewyzen noodig waren om den wrok tusschen de tweelingen te bevestigen.

Hierin misgreep hy zich geenszins: Rudolf vroeg zich reeds, waerom, indien Ulrich Regina beminde en van haer bemind werd, hy die liefde geheim zou houden? Hy vond daerom geene stellige redens en misschien hadde zyn geest de gewaegdheid van zyn vermoeden ingezien, indien zyn hart, dat van heillooze drift voor Regina begon te blaken, hem niet gedwongen had in Ulrich een voorwerp van jaloezy te zoeken.

Hy overdacht dan ook dat Ulrich, over twee jaren, de jonge slotvoogdes nog gezien had; een liefdeband kon alsdan tusschen hen saemgeknoopt zyn; en waerom anders trachtte Ulrich te vertrekken dan om Rudolf te verwyderen, en liever zelve zyne minnares niet te zien dan eenen medeminnaer te verwekken?... Te meer, was de geheimzinnige laet geen betaelde knecht?... Was de schrik dien Ulrich van hem had geen verdichtsel om Rudolf eenen wezenlyken angst in te boezemen, die hem tot vertrekken zou noopen? Ware het anders, gevoelde Ulrich waerlyk eenen afkeer voor den spotter uit het bosch, waerom had hy dan gezorgd dat de laet ontsnapte, waerom het woord zyns broeders geëischt om hem te behouden?... Dit alles, met de geheimzinnige, klare tael welke Johan tegen Regina gevoerd had, was dat geen voldoende blyk dat er achter Ulrich's onverschilligheid voor Regina iets schuilde?

En toch, hoe zeer Rudolf wilde zeker zyn, kwam gedurig de twyfel zyne zekerheid ondermynen en hadde zyn driftige aert dien twyfel niet gesmoord, dan zou hy tot eene verklaring met zynen broeder zyn overgegaen, terwyl hy nu besloot dezes gangen te bespieden.

Zoo dacht Rudolf, toen Raoul, moede van alleen vooruit te ryden, en ziende dat toch geen der ridders zich met zyne dochter bekommerde, de tweelingen op zyde kwam.

- Hewel, ridders, hebt gy u vermaekt? - vroeg hy.

- Zeer wel! - antwoordden beide broeders op beleefden toon.

- Uwe woorden komen overeen gelyk uwe aenzichten en gelyken elkander als uwe persoonen. Ik mag u verklaren dat ik altoos moeite heb u te onderscheiden.

- Niet waer? - vroeg Ulrich blymoedig.

- By andere tweelingen ziet men nog al eens wie

de oudste is of schynt, maer gy zyt waerachtig gelyk als twee droppelen water!

- En wy zyn daerin zelven zoo bedrogen, dat wy ook niet weten wie onzer de oudste is.

- Zoo? - vroeg Raoul verwonderd.

- Dat is te zeggen, dat is my niet onbekend! - sprak Rudolf met een helschen blik.

- Nu, en wie dan?

- Wy beloofden elkander, dit nimmer bekend te maken en altoos onze goederen gelykelyk te verdeelen. Niet dan *eerloosheid* of *kwade trouw* van een onzer zou den andere kunnen noodzaken den sluijer op te ligten....

- Zoodat gy beiden even ryk en magtig zyt! - sprak Raoul vrolyk; want nu was het hem om het even wie van hen zyn dochter huwde.

- Ja, - antwoordde Ulrich.

- Als het maer waer is! - bromde Rudolf, en weinig daerna, viel de poort van het slot Herendal achter hen digt.

IV.

Met het Kruis in het bosch bedoelde men eigenlyk een vlak pleintje, waer eertyds een voorvader van Raoul gesneuveld was. Men had er een steenen kruis ter nagedachtenis aen dit voorval opgerigt.

Bernhart ging daer, op de aenduiding van Johan, den monik zoeken, en vond hem tegen het kruis nedergevlyd. Noch de regen noch de wind hadden den ongevoeligen man belet, zich daer neder te leggen om wat rust te zoeken, en de weinige beschutting welke de monikspy hem tegen het ongure weder kon bezorgen, was voldoende geweest om hem zacht te laten insluimeren.

Bernhart benydde voor eerst den slaep van den monik; hy watertandde naer eene rust, welke hem zoo zelden in hare zachte betooverende armen wiegde; de lust om zoo ongevoelig als Harno te worden, bekoorde hem. Maer die zwakheid was van korten duer: weldra vergeleek hy dat genot by hetgeen er in de voldoening zyner wraekzucht verborgen lag, en hy was blyde een genot te smaken dat des te fyner is, omdat het aen ongevoelige menschen ontzegd is.

Zyne meerderheid boven den monik waerderende, bezag hy dezen met een zekeren hoogmoed, en het genoegen dat vooreerst in zyne ziel verborgen gebleven was, blonk weldra in heel zyne houding uit.

Harno ontwaekte.... De vreugde, welke op het aenzicht van den laet schitterde, ontsnapte hem niet, en na

nog eens gegeeuwd en zich uitgerekt te hebben, sprak hy met zyne onveranderlyke koelheid:

- Ge zyt vrolyk, Bernhart.

- Niet zonder reden, vader! - riep deze, - ik geloof dat ik gewroken ben!

- Gewroken!.. zoo, ge zyt gewroken? - en Harno ligtte zich een weinig op. - Misschien verstaet gy door die woorden dat gy met eene euveldaed te begaen, aen anderen het regt gegeven hebt, hen op u te wreken? Of meent gy dat ge volkomene voldoening hebben zult zonder den intrest dier voldoening af te rekenen.

- Ik vermeen dat ik volkomene voldoening hebben zal.

- Dan zyt gy niet gewroken, - zei de monik, zich weêr gemakkelyk nedervoegende.

- Hoe zoo? - vroeg Bernhart ontsteld.

- Wraek vergeldt wraek. Wreek u op Raoul, een ander zal zich op u wreken, en wederom zal een ander zich wreken op hem, die zich op u gewroken heeft; en zoo tot in het oneindige... Bestond er zoo genomen eens niemand om die wederwraek te eischen, dan zou God de wreker zyn.... De wraek is eeuwig, jongen; zy is er van in den beginne en zal woeden tot in het einde.

- Zoo dat er volgens u geene eigenlyke voldoening mogelyk is? - vroeg Bernhart met eenen ongeloovigen lach.

- Er is zeker voldoening mogelyk, - antwoordde Harno zich wat opregtende, en zyn hoofd met den elleboog onderschragende om Bernhart strak en koud te kunnen aenzien.

- Ho, leer my die dan! Zeg my de middelen om ze te bekomen!... Geef my voldoening, o geef my toch voldoening! - smeekte Bernhart met vuer.

- Er is niets gemakkelyker. Gevoel niet dat gy beleedigd zyt en stel u boven of onder alles. Folter u zelven niet om eene voldoening na te jagen, welke gy

nimmer vinden zult... Geef aen degene, die u beleedigden het genoegen niet uw hart door de knaging hunner beleediging opgevreten te zien... Dood uwe driften of wel uwe ziel.... Verlaet de wereld of zie haer niet meer... Ga in een klooster.

- In een klooster? - vroeg Bernhart woedend. - Spot ge met my, monik, of houdt ge my voor een kind?... Ik zoek niet dan naer vryheid, naer gelykheid, naer geluk.... en gy wyst my naer een klooster!

- Welnu? - vroeg de monik op yskouden toon, en hy vlyde zich op nieuw en rustig neder.

- Is er dan in een klooster vryheid en gelykheid, monik? - stoof Bernhart op. - Ha! ha! ha! gy leert spotten, Harno, gy leert waerlyk spotten!.... Zeg eens heerscht er in een klooster even als overal, iets anders dan hoovaerdy, jaloezy, onderkruiping? Kabaleert, vecht men daer niet, om prior, vader gardiaen, om abt te worden?....

- En gy droomt van gelykheid? - hernam Harno.

- Maer, vader....

- Geeft gy daer het bewys niet dat er geene gelykheid mogelyk is? Indien tusschen zoo een klein getal menschen om den voorrang geworsteld wordt, hoe zou men daer niet om worstelen tusschen millioenen en millioenen menschen in de wereld?

- Dan zou er nooit gelykheid bestaen, wilt gy zeggen? - vroeg Bernhart met minachting.

- Nimmer.

- Dan zouden de laten of het volk nooit hunne menschheid gevoelen, hunne dwingelanden verpletteren, of zich tot nevens hen verheffen?

- Zinbegoocheling.

- En de adel, de ryke zou nooit beseffen dat hy onregtvaerdig, onmenschelyk handelt?

- Zotterny.

- Dan zou volgens u, ziellooze monik, de menschheid nooit bevroeden, dat haer geluk slechts in eendragt, gelykheid, overeenstemming, dat haer geluk slechts in de achting van den eene voor den andere bestaet?

- Droom.

- Gy liegt! - borst Bernhart eensklaps en woedend uit; - want God is goed en regtvaerdig!

- Wie loochent het? - vroeg Harno zoo koel als naer gewoonte. - Maer onder ons gezegd, hoeveel beseffen er hunne waerdigheid? hoeveel gevoelen er de slaverny waerin alle menschen verkeeren?

- Maer zy zullen dat immers door hun lyden wel eens gevoelen?

- Gy lacht, jongen: Johan, uw knecht....

- Hy is myn knecht niet, - onderbrak hem Bernhart, - ik wil noch knecht noch dienaer.

- Hy is uw knecht; maer ik ga voort: Johan werd zeker door Raoul beleedigd; er werd op hem zeker de grootste wreedheid gepleegd, door hem te weigeren zyne vrouw in haren doodstryd by te staen.

- Welnu? - vroeg Bernhart angstig.

- Die heeft dat al vergeten.

- Gy liegt, Harno!

- Hy gevoelt nu al niets meer, dan dat hy zyne vrouw niet meer heeft, en dat zal hy vergeten zoodra eenige klompen aerde haer bedekken zullen, misschien nog eerder.... Dan wordt hy op nieuw de gedweeste laet, zoo hy al eens iets anders geweest is....

- En wat besluit gy daer uit, vader?

- Dat er altoos zwakke menschen, dus altoos dienaren zullen zyn; dat het in Gods beschikking of in de natuer der zaken ligt dat zy er zyn.... dat het op aerde noodzakelyk is....

- Noodzakelyk! noodzakelyk! - riep Bernhart, zich voor het hoofd slaende, uit, - noodzakelyk! O vader, vader! herroep toch dat word! vernietig mynen droom van de gelykheid niet!.... Zeg my niet, doe my toch niet bevroeden dat er later nog velen, velen zullen zyn , welke zullen lyden wat ik lyde, omdat zy , zoo diep als ik, hunne slaverny zullen gevoelen! Herroep toch uw woord, vader, herroep uw woord!

- Het is noodzakelyk, Bernhart, en er zullen er in alle eeuwen zyn die zullen lyden wat gy lydt, omdat zy hunne slaverny zoo diep als gy zullen gevoelen!

- Ho God! God! - riep Bernhart weenend.

- Maer wie verpligt hen hunne slaverny te gevoelen? Er zyn duizende middelen om er aen te ontsnappen, of zich er het bestaen van te ontkennen.... Men doodt zich, by voorbeeld, men verwint zich zelven, men verblindt zyn genie, men doodt zyne ziel, men maekt zich ongevoelig.... gelyk ik gedaen heb, Bernhart!

- o God, o God!

- Ik gevoelde eertyds, - vervolgde de monik zonder zich om den uitroep van den laet te bekommeren, - ik gevoelde eertyds myne slaverny zoowel als gy; ik was toen misschien meer mensch; ten minste kende ik myne waerde.... Ik wilde opstaen, mynen slavenband breken, myne verdrukkers vernietigen.... ik ging in mynen hoogmoed de wereld omverre werpen.... Maer ik was jong, Bernhart, en nu lach ik met die zotterny.... Weldra schoot my de gedachte te binnen dat ik myn lyden zocht, dat de mensch zich gelukkig kan maken met zich gelukkig te wanen.... Ik onderzocht hoe dat ware geluk best te verkrygen was, en ik bevond dat dit slechts door de ongevoeligheid mogelyk werd.... Welnu, ik maekte my ongevoelig; ik zag iets zonder het te willen zien, gevoelde iets zonder het te willen gevoelen.... en doordat voort-

durend aldus te doen, doodde ik al de gevoeligheid in myne ziel en werd hetgene ge my ziet.

- Een monster! - riep Bernhart bitter.

- Dat is mogelyk... maer een gelukkig monster: alles snort om my heen zonder dat ik het hoor, alles valt op my neder, zonder dat het my treft; en ik ben gelukkig omdat ik geen lyden, geen ongeluk meer voel.

- En geen geluk meer smaken kunt! - zei de laet met verachting.

- Hewel, Bernhart, zoo gy dan volstrekt wilt, gevoel dan lyden en geluk te samen. Maer weeg dan ook eens op, vriend, bereken eens of gy een greintje geluk voor eene wereld van ramp vinden zult. Zoek de voldoening uwer driften; wreek u, maek u vry, vermorzel uwe dwingelanden, en zie of gy er heil of waer genot in vinden zult... Bemerk byzonder of uwe wraek, de vernieling uwer dwingelanden, niet slechts eene begoocheling uwer inbeelding is, en kom my dan verhalen of het niet waer is, dat en voldoening en vryheid en menschheid te samen onmogelyk zyn.

- o God, is dat nu toch een mensch! - riep Bernhart wanhopig uit.

- 't Is waer, daer schiet het my te binnen, dat het de gewoonte is by de dooden te waken en te bidden; ik ga dus dien pligt by de overledene vrouw van Johan vervullen... - En Harno stond op, knikte koelbloedelyk tegen Bernhart en begaf zich langs de groote poort in het slot Herendal.

Bernhart kwam er langs achter binnen en liep in zyne wanhoop naer den grooten diepen vyver, die midden in het perk was, om er in te springen. Doch aen den boord bleef hy staen; hy herinnerde zich dat hy Regina eens uit dien vyver redde, en daerdoor hare liefde won. Al het heil dat hem die liefde schonk, al den balsem

die zy over zyne hartewonden goot, al de versterking die hy door haer ontvangen had, herdacht hy; weldadige tranen ontsprongen zyne oogen en zyne wanhoop werd een weinig gestild. Niettemin nam deze weder de overhand, zoodra het hem te binnen schoot dat die liefde de schuld van den dood zyns vaders was. Hy knarstandde van haet tegen zich zelven, van haet tegen Regina; maer toen hy herdacht wat al goed hy van het meisje genoten had; hoe zy zyne ziele had verfynd, zyn verwilderd hart had verteederd, kon hy niet dan zyne minnares bedanken en zyn hart in de schoonste liefdedroomen laten wiegelen...

Maer dan kwam weêr de jaloezy met hare folteringen zyn hart te samen knypen, hem toefluisterend, dat de meisjes zich zoo ligt door schoonheid, adeldom en pracht laten bekoren... En Bernhart zag zyne beminde alreeds in de armen van Rudolf, hy hoorde hoe zy met honigzoete woorden haren nieuwen minnaer liefkoosde; hy verstond hoe zy hem verried, zyne schuilplaets aenwees...

- Neen, neen, daer is voor my niets dan lyden, niets dan lyden!.. - riep hy verwilderd uit. En daer de yselyke gedachte des zelfsmoords weêr in hem opkwam, trok hy een dolkje van onder zyne kleederen, hief het omhoog en joeg het snel naer zyn hart...

Vóordat echter het moordtuig zyne kleederen naderde; vloog het reeds in de verte, en nu riep hy met eenen woedenden lach:

- Ben ik dan myns zelfs niet meer meester? kan ik niet meer lyden en leven en tegen het lot worstelen? Zal ik, die zoo moedig tegen de slaverny opbruis, die myne ziel in den haet tegen dezelve verteer, zal ik my slaef van de lafheid en van het noodlot maken? Zal ik my buigen onder de keten door het leven om den nek der menschen geworpen en er my laten door worgen? Of kan ik die niet meer torschen en het hoofd moedig

verheffen?.... Ho! wanneer my de moed ontzinkt, wanneer ik laf word, wanneer geene eenige krachtige veer meer in myn hoofd werkt.... ho! dan, dan den dood!... Maer nu nog geleefd en geleden en het geluk gesmaekt; en ontvliedt my dan al het heil der liefde van Regina, dan nog geleden en geworsteld, dan nog opgestaen tegen het lot myns levens, opgestaen tegen de verdrukking der menschen, en zelfs tegen de beschikking van God!

Het hoofd fier in de lucht geheven, verliet de ongelukkige den vyver en ging in het priëel Regina afwachten. Hier verloor hy weldra zynen overmoed, de gedachte van de vryheid des menschdoms, waervan hy zoo menigmael droomde, kwam meer bepaeld in hem op, en weder begon in zyn binnenste de stryd tegen de reden van vader Harno.

Deze waren in sommige punten zoo juist, Bernhart's ondervinding deed ze hem in andere zoo zeer waerderen, dat ontmoediging hem overviel. Een strael van hoop bleef hem niettemin over: door de wraek waerin hy Raoul en de tweelingen verteeren zou, kon hy bewyzen dat de edelen slechts menschen als de laten zyn, vermits de laten hen verpletten kunnen.... De herinnering aen dat feit zou eeuwig en heilig onder de laten bewaerd worden; zy zouden daerover nadenken, hunne meerderheid daerdoor gevoelen; zy zouden eens door lyden tot opstand gedwongen, daerin hunne oppermagt erkennen en, misschien zouden ze dan, in eene algemeene vrymaking, veredeld worden.

Die gedachte gaf hem eenigen moed en hy ging op nieuw overleggen hoe verwarring en haet tusschen Raoul en de broeders te verwekken, toen hem de twyfel aen de standvastigheid van Regina's liefde op nieuw overviel, en hy afgemat van daeraen te denken, zyn hoofd moedeloos op zyne borst zakken liet. Door wantrouwen en jaloezy overmand, bleef hy onbewegelyk zitten.

Intusschen was Regina genaderd en, hare kleine lieve vrouwenhand op zynen schouder leggende, riep zy met teederen gloed:

- Bernhart, Bernhart!

Heur minnaer bejegende haer met eenen dier blikken welke doen raden of het wraekzucht, onverschilligheid, wanhoop of liefde is, die de ziel uitdrukken wil. Weder zeeg toen zyn hoofd op zyne borst neder en hy bleef onbewegelyk.

Ziende dat zy geen antwoord te verwachten had, hernam Regina op het oogenblik:

- Bernhart, lieve Bernhart, is het dan toch op zulk onthael dat gy my verzoeken moet? Ik kom hier op uw bevel, met een hart vol liefde, en gy bejegent my met onverschilligheid, is dat niet bitter?

- Onverschilligheid! - herhaelde Bernhart, het hoofd schuddende. - Maer kan ik u liefde bewyzen als ik weet dat de tyd onzer liefde verstreken is?... Ho, Regina, de scheiding is daer, want er zyn edelen op het slot welke u eene liefde aenbieden, die....

- Ik nimmer aenvaerden zal, Bernhart!.... Maer staek toch dat wantrouwen, bejegen my eens met liefde, zeg my toch, Bernhart, zeg my toch eens met vuer dat gy my bemint! - En het meisje wilde haren beminde omhelzen, maer deze rigtte zich van de zodenbank op en sprak koel:

- Zoo, gy zegt dat gy de liefde der ridders nooit zult aennemen! Maer zeg my, om Gods wil, Regina, of gy ze weigeren kunt indien gy verstandig zyn wilt? Kunt gy toch een armen boef boven eenen edelen ridder, begaefd met al de goederen der fortuin verkiezen?

Het meisje weende.

- Ik laet u alles toe, - zegde zy tusschen haer snikken, - alles, alles en kan het u al vergeven!...

Ho! Bernhart, ik weet het, de twee jaren, die gy by de graven hebt doorgebragt, hebben uwe ziel verbitterd; maer toch, durfde ik niet gelooven dat gy niet begreept, hoe hevig myne liefde is, en hoe zeer zy gelouterd, versterkt, geheiligd wordt door de erkentenis die ik u verschuldigd ben.

- Uwe erkentenis?... En waer bleef die erkentenis toen gy mynen vader door den uwen hangen liet, hoewel gy hem met één woord redden kondet.

- Wreedaerd! - schreide het meisje, zich om den hals van den ongelukkige werpende, - had ik uw vader nu eens met dit woord gered, had ik u eens verloochend en veracht, waert gy niet van razerny gestorven, hadt gy u niet uit wanhoop gedood, want ge bemint my, Bernhart, in weêrwil uwer hardheid, in weêrwil uwer verwyten... Ho! ik weet het, ik word van u bemind, met woede bemind.

Van liefde overstelpt drukte het meisje hem hevig aen hare borst, en Bernhart, in wiens hart de liefde nu boven alles zegevierde, sprak, terwyl hy hare omhelzing driftig beantwoordde:

- Ho Regina! konden wy zoo eens voortdurend het genot dier omhelzingen genieten, konden wy eens te samen leven!... Ach - vervolgde hy op zyne knien stortende, - volg my toch in de bosschen, eindig toch het leven dat ik hier by de graven lyde en dat my zulken afschrik inboezemt. Volg my verre, verre van uwen geboortegrond, wy zullen er zoo gelukkig zyn met de kinderen die gy my schenken zult!

- Myn vader ontvlugten, neen Bernhart! - riep Regina angstig uit, maer op eenen toon, die byna alle hoop aen Bernhart ontnam. - Neen, dat doe ik niet; want dan zou zyn vloek ons vervolgen, gelyk de vloek Gods eenen moorder vervolgt!

Bernhart rigtte zich van den grond, waer hy knielend het antwoord zyner beminde had afgewacht, hy sprak bedaerd, ofschoon een hevig tempeest in zyn binnenste woelde:

- Ha! Regina! iets onbegrypelyks zegde my dat ik u hier alle avonden ter bespotting en ter verachting verstrekte... Ik twyfelde.. maer helaes! helaes! gy zelve bevestigt myn vermoeden!... Gy weet hoe jaloersch ik ben, en toch weigert gy Rudolf te ontvlugten, dien ik weet dat u bemint!

- Maer ik bemin hem niet, Bernhart! Ik bemin niemand dan u, dan u alleen!... Ach waerom eischtet gy zoo iets verschrikkelyks!...

- Om my te overtuigen dat gy my bemint, - riep Bernhart met eene nydige stem. - En ik ben nu overtuigd dat gy my bespot!...

- Dat is te wreed, Bernhart, Bernhart - weende het meisje, maer in eens hare tranen droogende, hernam zy met klem:

- Zoo toch scheiden wy niet; ik wil u doen zien hoe lief ik u heb; hoe ik u boven alles, alles bemin!... Dat de vloek myns vaders my dan treffe, dat ik tot alle rampen gedoemd zy, dat alle dagen die verschynen alleen ramp en lyden aenbrengen!... Ik volg u niettemin... Maer - ging zy smeekend voort - zeg dan toch dat gy my bemint, dat gy aen myne liefde gelooft!

- Ho! vreugd myns harten! vernietigt gy al myn twyfel niet? Ho liefde! liefde! vereenig ons beiden en wees onze beschermster tegen de smart!... - En hy vloog in de armen zyner beminde om haer ook met vuer te omhelzen...

Te midden van al het genot dier liefderyke omhelzing was de ziel van Bernhart nog niet tevreden. Niet gewoon in zoete geneugten haer heil te zoeken; door het gedurig

najagen van wraek op derzelver genot verzot, kon zy natuerlyk niets dan dat alleen betrachten, en terwyl hy het meisje vuriger en vuriger zoende, mompelde hy inwendig: - Ik ben gewroken... Raoul ontnam my myn vader: ik ontneem hem zyne dochter...

Iets dat van verre in het gebladert ritselde, versterkte hem in die gedachten en gaf hem uitzicht op het uitvoeren van grootere plannen. Hy hoorde klaer dat dit gerucht door eenen mensch veroorzaekt werd, en zyne jaloezy deed hem vermoeden wie degene was, die hem bespieden wilde. Hy wrong zich uit de armen van Regina en sprak krachtig en snel: - Zeg: goeden avond, Ulrich.

- Wat is er? wat is er? - vroeg Regina ongerust.

- Zeg: Ulrich! - hernam Bernhart even krachtig, alhoewel stil.

- Maer....

De laet wrong de hand van het arme meisje zoodanig, dat zy eenen ligten kreet van pyn slaken moest.

- Kunt ge my dan nimmer voldoen? - sprak hy, - zeg: goeden nacht, Ulrich!

- Goeden nacht, Ulrich! - stamelde het meisje verwonderd.

Bernhart was in het loover verdwenen en Regina ging het priëel verlaten, toen Rudolf voor haer stond.

- Goeden nacht, freule! - sprak hy.

Zy liet eenen kreet en schoot angstig tegen het loover. Rudolf vervolgde scherp: - De nacht is wel aengenaem, niet waer, freule? - En daer hy gevoelde dat het meisje door aendoening belet werd te antwoorden, hernam hy nog scherper dan te voren:

- Byzonder wanneer een meisje haer minnaer ontmoet!

Die hoon herstelde Regina, zy sprak met waerdigheid:

- Mynheer! - en ging zich verwyderen, toen Rudolf voortging:

- 't Is wel wat donker; maer toch is het weêr beter dan het den ganschen dag geweest is. Het regent zoo niet meer; het waeit maer weinig; de maen schynt een beetje; en toch is 't donker, freule! 't Is donker in dit priëel!

- Maer, mynheer....

Rudolf, die zyne gramschap niet meer kon bedwingen, schreeuwde eensklaps, terwyl hy hare hand vatte en zyn aenzicht by het hare bragt: - Gy bemint Ulrich, freule! gy bemint myn broeder, loochen het niet... Ik weet dat gy hem reeds lang bemint!

- Maer, mynheer....

- Ik zeg u dat gy hem bemint! En ik ben jaloersch! - vervolgde hy nydig en traeg.

- Maer mynheer, ik bemin hem.....

Het woord *niet* bleef in haren mond; want eene hand, door het groen geslopen, trok met haer kleed, om haer te doen verstaen dat zy de liefde met Ulrich niet loochenen mogt. De toon harer woorden was niettemin te ontkennend dan dat Rudolf aen den zin twyfelen zou; hy hernam woedend: - Ha! en ik hoorde u daer even aen myn broeder goeden nacht wenschen. Maer ge loochent misschien om my te bespotten? Arm meisje, dan is uw spot slecht geplaetst; want een wenk van my kan dien in getraen doen veranderen, een woord van my, en gy behoort my toe... Ik vraeg u morgen ten huwelyk aen uwen vader!....

Regina werd zoo zeer getroffen door die laetste woorden, zy zag daerin eene zoo groote reeks van folteringen te gemoet, dat zy op hare knien nederviel en met den pynlyksten angst uitriep:

- Och neen, neen, lieve ridder, doe dat toch niet!

- En waerom niet, als gy Ulrich niet bemint, ik zie hier toch nergens iemand buiten hem, die uwe liefde waerdig zy... Of ben ik misschien onwaerdig uw echtgenoot te worden? Maer neen, neen Regina, gy zult my

immers toch wel eens leeren waerderen, eens leeren minnen? - hernam Rudolf, in eens op liefdevollen toon. - O Regina, zoo gy wist wat schatten van liefde en opoffering myn hart bevat, zoo gy wist hoe het daer binnen voor u brandt, o dan, dan zoudt gy my niet versmaden! gy zoudt eene drift willen deelen die my zoo ongenadig verteert..... Ach! bemindet gy my eens gelyk ik u bemin! - vervolgde hy, terwyl hy zyne armen uitstak om haer te omhelzen. - Maer ziende met wat afschrik zy hem ontvlugtte, bulderde hy uit:

- Ha! gy veracht my; gy bemint mynen broeder, den valschaerd die my verraedt!.... Welnu, dan zal ik u verteeren in den gloed myner jaloezy... en uw vader zal my uwe hand schenken om my de gelegenheid te geven, mynen liefdevollen haet op u bot te vieren!

Regina's hart bruiste op tegen zulken bedreigenden toon, zy regtte zich fier op en sprak met waerdigheid:

- Mynheer, uwe bedreigingen kunnen my niet treffen, daer het my zeer onverschillig zou zyn of myn vader my aen u of aen uw broeder verbond. Ik zou geen van u beide kunnen minnen en dus even ongelukkig zyn. Niettemin moet ik u verklaren dat ridder Ulrich my nog nooit van liefde heeft gewaegd... en....

Maer gelyk Bernhart nog heviger met haer kleed trok, om haer te doen beseffen, hoe zeer hy verlangde dat zy in Rudolf het vermoeden liet bestaen dat zy Ulrich beminde, meende Regina dat hy wenschte dat zy den ridder niet meer zou verbitteren.

Zy vermoedde daerby dat Bernhart niets kon wenschen dan uitstel genoeg om met haer te kunnen vlugten, alvorens Rudolf haer ten huwelyk vroeg, dewyl de vlugt na dit verzoek byna onmogelyk zou worden. Daer zy niets meer wenschte dan haren beminde te voldoen en een ridder te kunnen ontvlugten, welken zy verfoeide, smeekte zy onbedacht en gansch van houding en toon

veranderende: - Ho! ridder, ridder, gy zult my nu toch niet aen mynen vader vragen; gy zult toch het fynste niet uitzoeken om my te pynigen! Onmogelyk kan ik toch in eens toestemmen in eene liefde, welke my zoo onverwacht, op eene zoo zonderlinge wyze, aengeboden wordt... Niettemin zou ik u misschien kunnen beminnen; maer ik moet my zelve daerover raedplegen... En gy wilt toch niet dat ik, alvorens van myne weigering of toestemming zeker te zyn, daerover eenige onaengenaemheid zou hebben met mynen vader. Stel uwe huwelyksvraeg dan toch uit, al was het maer twee dagen....

- Twee dagen? - vroeg Rudolf met eenen wraekgierigen spotlach; - zeker om den tyd te hebben met Ulrich te vlugten?

- Ho! alles, alles is verloren! zy heeft het al verraden! - bromde Bernhart vol razerny in het hout.

- Is dat nu myn broeder? - dacht Rudolf en zyne hand greep reeds naer het gevest van zyn degen. Maer de yselykheid des broedermoords hield hem terug en zyne gramschap, zyne jaloezy, gaven zich lucht in eenen luiden schaterlach, waerna hy zeer bedaerd hernam: - Een slecht overleg, freule, my alzoo uwe plannen uit te leggen! Men kan ze nu te ligtelyk dwarsboomen; want de poort is toch te goed gesloten om dezen nacht nog te ontvlugten. Morgen neem ik voorzorgen; reeds vroeg ben ik by uwen vader, leg hem uw plan van vlugten bloot, en trouw u eer de zon nog tweemael verschenen is!... Met die woorden verliet Rudolf opgeblazen het priëel. Hy was verzekerd van zyne zegeprael; want hy wist een onfeilbaer middel om Raoul te verpligten hem zyne dochter te schenken. Ook twyfelde hy geenszins of het was aen zynen broeder onmogelyk dien nacht nog te vlugten; en later, dacht hy, zal ik dat gemakkelyk kunnen beletten. Niettemin wilde hy zich verzekeren of het paerd zyns broeders nog op stal stond. Daerna begaf hy zich naer dezes

kamer om hem er af te wachten, indien hy er misschien nog niet ingekomen was. De deur stond open, Rudolf trad binnen en zag, by het weifelend licht der nachtlamp, dat Ulrich sliep.

- Ho! de valschaerd, de valschaerd! - riep hy, - ik zal hem zyn bedrog wel afleeren! - en hy vertrok.

Ulrich sliep nogtans en droomde eenen naren droom. Zyne fyne ziel naest die van Rudolf opgekweekt, had dikwils als een medegevoel van dezes gewaerwordingen; en ofschoon verre van zynen broeder verwyderd, kende hy onbepaeld de driften, die dezen kwelden. In eene soort van schemering had Ulrich het tooneel uit het priëel aenschouwd, en er de hatelyke gevoelens, die Rudolf voor hem koesterde, ontdekt. De afgryselyke woorden, welke Rudolf aen zyn bed uitte, waren hem ook niet ontsnapt.

Hy ontwaekte weenend, zonder dat hy, wakker wordende, juist begrypen kon wat hem in tranen uitbersten deed. Alleenlyk werd hy gewaer dat Rudolf hem haette en dat die haet verwekt werd door eene jaloezy, welke Rudolf zonder reden tegen hem voedde.

V.

Bernhart had Regina, welke den haestigen Rudolf traeg en bevend naer de gebouwen volgde, ingehaeld. Hy nam haer by de hand en sprak op scherpen toon:

- Alles is verloren, freule.

- Ach neen, Bernhart: God is goed en almagtig! - antwoordde zy, terwyl hare tanden van aendoening tegen elkander klapperden.

- 't Is waer.... Eene gedachte schiet my te binnen, die alles herstelt. Vlugt aenstonds met my: myn gewoone weg langs het hulppoortje is altoos open....

- Neen, Bernhart.... Neen! - En meer kon zy niet zeggen.

- Hoe, neen?

- Ach neen, Bernhart, laet my met vrede.... of ten minste laet my adem halen.

- En waerom vlugt gy niet? - vroeg hy, verschrikkelyk van woede en jaloezy.

- Omdat ik ons niet blootstellen wil aen van gebrek te vergaen. Wy moeten geld en gesteenten medenemen, en zonder paerd ontkomen wy myn vader nooit....

- Gedoemd moet gy zyn, valsche vrouw! Kan ik u dan niet voor gebrek verhoeden?.. En ontvlugten!... Ho! ik heb magt genoeg om u mylen ver te dragen!

- Ik vlugt nu toch niet! - stamelde zy, haer bewustzyn byna verliezende.

- Ha! dan is alles verloren! - snauwde hy haer toe, - alles door uwe schuld verloren!... Ga nu by Rudolf en bemin hem!... Of liever overpeins of gy hem niet beminnen zult... Hy geeft u om dit overleg het uitstel van twee dagen.... ha! ha! ha!.... Alles is verloren, door uwe schuld verloren! En myne wraek en myne liefde en de vermorzeling dier edellieden!... Want morgen als Rudolf u ten huwelyk vraegt, komt er eene verklaring tusschen hem en Ulrich, en beide zyn weêr vrienden... Ik heb nu zoo veel gedaen om vyandschap tusschen hen te verwekken, gy kondet die vyandschap aenvuren... Ik vlugtte dan met u, vonde iets uit om Ulrich te verwyderen, en, zoo hy wederkwam, verscheurden zich die adelyke medevryers als wilde dieren... En gy hebt al die plannen vernietigd, al mynen arbeid verydeld... Want gy moest uitstel vragen, belachelyk uitstel vragen, om al onze voornemens ten toon te

spreiden!.. En nu gy my aldus bedrogen hebt, - vloog de laet wederom in woede op, - verlaet gy my valschelyk! o Regina! alles is verloren, door uweschuld verloren! - En alzoo in zyne wanhoop raeskallende, vervolgde hy het arme meisje tot op het voorplein aen de deur, die in de binnenvertrekken geleidde. Hier keerde Regina zich om en sprak stamelend, alhoewel vol liefde:

- Ik blyf voor eeuwig de uwe, Bernhart! - en zy verdween in de gangen.

De laet hoorde die zwakke woorden niet; hy was te zeer aen zyne wanhoop overgegeven. Hardnekkig sloeg hy zyn hoofd met vuisten, en zyne oogen vonkelden van den rampzaligen gloed, welke zyn binnenste verteerde.

Niet lang echter duerde die overspanning: zyne woede matigde zich en werd bepaelder, hy zocht iets om haer te stillen of er onder te bezwyken.

Een verward gejoel dat uit de keuken klonk, trof zyne ooren, en blyde riep hy uit, terwyl hy in de keuken sprong: - Ha! hier is volk!..... Is er hier iemand die my aen Raoul verraden wil? iemand, die my aen den beul overgeeft?

Johan stond by de deur, nam Bernhart by de hand en riep blyde: - Ha! hier is onze Bernhart! hier is hy nu, om mede by myne doode vrouw te waken!

- Ha! Bernhart! Bernhart! - riepen allen even verheugd.

- Pakt u weg! pakt u altemael weg! is hier dan niemand om my te verraden? - Maer Bernhart zag niets dan dienaren, en Johan hernam heel zacht: - Maer, Bernhart, gy hadt my immers beloofd hier mede te bidden...

Die zoete woorden troffen Bernhart, zyn gorgel ontspande zich; hy voelde eene weldadige lucht zyne borst indringen, en zyn aenzicht zich samentrekken tot een wanhopig geween.

- Ik bidden! ach ja, Johan! - zuchtte hy, de hand

des dienaers wringende; - wy lyden immers te samen vriend? Ho Johan, Johan! alles is voor my verloren! De liefde van Regina was niets dan spot... zy verried myne plannen, onze vlugt... Alles, alles, jongen, is voor my verloren!

- Dat is een aerdig man! - zei een kerel, die in den hoek der keuken stond, tegen zynen makker.

- Wel ziet gy dat dan niet? Het is die welken wy bespieden moeten!

- Zoo Petrus, dat is dan die, van welken ons meester, Rudolf, zei: Slaet hem gade en brengt my alles over wat hy zegt!

- Dezelfde, Francesco. Vergeet dus niet dat hy gezegd heeft: De liefde van Regina was niet dan spot.

- En dit ook: Alles is verloren!

- Juist, juist, Francesco; maer laet ons naderen; want hy schynt nog niet uitgebulderd te zyn en altyd met drift voort te spreken.

Zy naderden den groep, door de laten rondom Bernhart gevormd, en hoorden de stem van Harno, welke door haren koelen klank al de andere beheerschte.

- He! wat is dat voor een lawyt? - vroeg de monik. - Ha! zyt gy het, Bernhart? Gy komt hier zeker mede bidden tot lafenis der afgestorvene Johanna?

- Bidden, vader, bidden? - bromde Bernhart, - O, ik ben nu niet gestemd om te bidden.... alles, alles is verloren: Harno, myne wraek! myne....

- Ik zie alleenlyk dat gy driftig zyt! - onderbrak hem de monik, op de vreemde dienaren wyzende. - Kniel en bid, Bernhart.

- Maer, vader, vader!...

- Het gebed stilt de gramschap; het bloed wordt verkoeld door de gedwongene bedaerdheid in het gebed vereischt. Men krygt zyne zinnen er door weder; kniel en bid, Bernhart!

- Ja! laet ons bidden, voor myne vrouw bidden! riep Johan.

- 't Is zoo, laet ons bidden! - riepen anderen.

En allen knielden even als vader Harno, die luid eenen Onze Vader begon. Bernhart door het voorbeeld medegesleept, door de koelheid van Harno zelfs wat bekoeld, knielde ook en prevelde de gebeden na. Maer nauwelyks had men eenen Onze Vader gebeden of er vroeg eene:

- Maer vader, wanneer zult gy nu de legende vertellen?

- 't Is waer, de legende? - riepen de overigen.

- 't Is de schuld van Bernhart, dat wy ze nog niet hooren; want vader Harno ging beginnen, als Bernhart binnen kwam.

- Zult gy zwygen? - riep De Zwart, die niets tegen Bernhart kon hooren zeggen.

- De legende! de legende! - riepen de overigen.

- Ja de legende, - zei Harno opstaende. - Een tyd van gebed, een tyd van ontspanning!... Sta op! - vervolgde hy tegen Bernhart welke geknield bleef, - sta op en hoor myne legende.

- Maer vader! vader! kan ik daer nu naer luisteren? laet my bidden!

- Legenden stillen de driften zoo wel als het gebed. Sta op en luister, - herhaelde Harno.

- Is het dan zoo dat men de dooden bewaekt? Is het dan zoo, dat....

- Ik zeg u: er is een tyd van ontspanning en een tyd van gebed. Men behaegt Gode zoowel met eenen vriendelyken kout onder elkander, als met een ongevoeld en verstrooid geprevel; wat denkt gy, De Grys?

- Ik ben geheel van uw gevoelen, - antwoordde de ouderling.

- En gy nu, Bernhart? - vroeg de monik.

- Laet my met vrede! - riep de laet.

- Indien gy niet gekomen zyt dan om ons te stooren,

- sprak de monik, - dan hadt ge beter gedaen met in nwen kelder te blyven waer gy niemand kwelt... Die menschen hier, lezen nu al van in den avond psalmen en het is reeds over middernacht. Hun geest is door de gedurige herhaling derzelfde woorden, zoodanig afgemat, dat hy uitspanning behoeft. Zoudt gy nu met uwen dwarschen, hoovaerdigen kop, niet willen dat ik hunne hersenen wat aenscherp, opdat zy met nieuwen moed hun gebed zouden hernemen?

- Hoovaerdige kop! hoovaerdige kop! - herhaelde Bernhart; - maer ik ben immers toch niet hoovaerdig, vader? Alles, alles in my wil integendeel niets dan gelykheid.

- En hoe komt het dan - vroeg Harno koelbloedig, - dat gy u niet naer het meerendeel der omstanders voegt?

- 't Is waer! - riep Bernhart. En toch ik kan hier zoo wel myn hart van wanhoop opvreten als in mynen kelder!

Na het uiten dier woorden, voegde hy zich tegen eenen muer, legde de handen kruisling op de borst, en, zyn hoofd buigende, scheen hy het verhael van den monik af te wachten.

Deze nam een klein schabelletje en zette zich neder aen de voeten van Bernhart. De dienaren, de eene op banken, de andere op hunne knien zittende, schaerden zich rondom den verhaler; slechts twee bleven waken in een klein aenpalend kamerke, waer de doode vrouw van Johan lag, en die twee staken zeer dikwils het hoofd uit de deur om iets van de geschiedenis te kunnen vernemen.

- Begint gy nu met de legende, vader? - vroeg De Zwart.

- Seffens, seffens, - zei Harno. - Ik moet my eens bepeinzen.

- Maer het moet eene schoone zyn!

- Met vele duivelen!

- En engelen ook!

- Wordt er geenen de kop ingeslagen? - vroeg De Rosse.

- Maer seffens, kinderen, laet my toch beginnen.

- Nu zwygt... ust....

- Ik zeg u dat gy zwygt!

- Ha! hy begint, hy begint!

- Zwyg! zeg ik u!

En nu sprak Harno na eenen langen: ust! uit zyne lippen geblazen te hebben, en terwyl hy met den vinger wees om zyne aenhoorders, die ook allen, ust! riepen, nog meer tot stilte te dwingen:

- Hier op deze plaets, stond eertyds eene kleine hut... Zoo gelyk ieder laet er eene heeft, en waer men een koeike en een varken en zich zelven in te slapen leggen kan.

- In hetzelfde kamerke met het varken? - zei Bernhart bitter.

- Ust! - herhaelde Harno en hy hernam:

- Dat hutteke werd bewoond door zekeren lyfeigene Sterkaert genaemd, omdat hy zoo hemelsch sterk was! Eenigen heetten hem den reus en hy was ook zoo lang, zoo lang, dat hy, als hy de armen uitstak, aen den hemel reiken kon!

- En hy kon in dat hutteke? - vroeg De Zwart vol verwondering.

- En hy kon in dat hutteke, - zei Harno.

- Dat moest wel aerdig zyn!

- Het is toch zoo!

- Wat leugen! - sprak Bernhart.

- Ziet gy wel dat verhalen de gramschap verdryven; want gy luistert, - zei Harno. - Maer ik ga voort:

- Die Sterkaert was ook zoo sterk, dat hy de stieren met zyne vuist den kop insloeg en alleen zoo veel gewigt vervoerde als vier paerden te samen bewegen kunnen.

Ook verspreidde zich de faem zyner overmagt overal.

Geen edelman dorst hem misdoen noch leendienst van hem eischen, omdat de reus zich te gemakkelyk wreken kon, en de edellieden hem niet straffen dorsten, vermits hy een geheel leger dienaren in stukken wrong. Sterkaert was niettemin goed en beploegde de velden van zynen heer; hy gaf dezen hetgeen hem toekwam, en behield niet meer voor zich zelven dan dat waertoe hy regt had...

- Dan moest hy toch wel goed zyn, vader?

- 't Is wonder!

- Ik voor my zou dat toch niet gedaen hebben, ware ik zoo sterk geweest; - zei De Rosse.

- En daer zoudt gy mis aen gedaen hebben, - hernam Harno; - want gy haddet nimmer het geluk genoten, dat Sterkaert wedervaren is. Maer luistert:

- Het werd oorlog. Ik moet u niet zeggen wat vechten is; want dat hebt gy dikwils genoeg gezien en gedaen: de barons oorlogen voor eenen gebroken tak; maer toch zult gy nog nooit zien vechten hebben, gelyk Sterkaert vocht: hy had een kluppeltje van eenen grooten, grooten boom gemaekt, en daermede sloeg hy heele scharen ridders om. De harnassen dier edellieden borsten onder het gewigt van zynen moker, en vele ridders vlogen uren ver, dewyl zy als pluimen, door de sterke hand van den reus in de lucht gesmeten werden. Natuerlyk behaelde het leger waer Sterkaert de held van was, de zegeprael.

- Natuerlyk! - zei er een.

- Dat moest toch wat een sterke zyn! - sprak een andere.

- Wat leugens! wat leugens! - bromde Bernhart.

- Maer laet my vertellen! - zei Harno koel, en hy vervolgde:

- De koning of keizer, die toen heerschte, had van de feiten van Sterkaert gehoord en deed hem ontbieden. Hy maekte Sterkaert ridder en baron en heette hem Raoul van Herendal.

- Ha! dat is schoon, een laet die baron wordt! - riep er een uit.

't Is wonder! was ik zoo ook eens baron! maer wy kunnen het niet altemael zyn!

- Dat is waer.

- Maer was dan die Sterkaert de stamvader van onzen meester niet? - vroeg De Zwart.

- Dezelfde, - antwoordde Harno.

- Ik heb het gedacht van zoodra gy de legende begont, - sprak De Grys. - Ik heb die legende nog hooren vertellen: Raoul verkoopt.....

- Wacht, wacht, laet my maer vertellen, - viel Harno den ouderling in de rede; - en, nadat hy Bernhart een stond aendachtig bezien had, ging hy voort:

- De medegezellen des konings, de barons en andere edelen, zagen ongaerne dat zoo een man als Sterktert tot hunnen rang verheven werd; zy ontrieden den koning aen den veredelden laet, geld en middelen te verschaffen om een kasteel te bouwen. De koning vond dat goed, maer Sterkaert lachte er mede: hy verkocht zyne ziel aen den duivel, die het kasteel waer gy nu in zyt, op eenen nacht opbouwde.

- Ha! daer hebben we een duivel! - riep er een uit.

- Daer zullen er toch wel meer komen? - vroeg een andere.

- 't Is zeker daerom dat dit gebouw er zoo somber uit ziet? - vroeg De Zwart.

- Juist zoo, - zei Harno, altyd even koelbloedig blyvende. - Want gy moet weten vrienden dat in het begin de duivelen alle nachten op het kasteel kwamen dansen!

- Maer hoe kunt gy toch zoo onbarmhartig liegen? - vroeg Bernhart driftig.

- Ik weet niet waer gy u mede bemoeit, - antwoordde de monik.

- Ho! ik kan niet verdragen, dat gy die menschen zoo begoochelt, hunnen geest zoo verstompt en met valschheden opvult....

- Gy kunt niets verdragen van al hetgeen den mensch genot verschaft, en gy zegt dat gy het menschdom gelukkig maken wilt! Zie eens hoe verrukt en verheugd de aenzichten dier laten zyn! Bezie Johan eens, hoe schoon hy de dood zyner vrouw vergeten heeft en hoe vrolyk hy is.

- Wel zoo! - zei Bernhart, - dan juicht gy als gy een mensch ongevoelig maekt door hem eene noodzakelyke droefheid te ontnemen?

- Ik maek hen niet ongevoelig; maer zie hen liever vrolyk dan bedroefd. Om het ellendig vermaek van hen te zien uitweenen, zoude ik hen daerom niet mogen vermaken?

- Maer als dat dan zyn moet, waerom vervrolykt gy hen dan niet met waerheden?

- Leer dan vooreerst de menschen de waerheid begrypen, zoo ze echter begrypbaer is. De massen moeten met leugens bedwongen worden, en iets geheimzinnigs of wonderbaers bekoort steeds den mensch! - En zonder naer Bernhart verder om te zien vervolgde hy:

- Met den omgang van den duivel, verloor Raoul zyne deugd. Hy begon te stroopen, de meisjes te schaken, te bedriegen en te verkrachten. Niettemin bleef hy altyd goed ten opzichte der laten: hy was hun troost, en nooit heeft een zyner afhangelingen over hem geklaegd. Dat redde hem uit de klauwen van Satan; want de Almagt, daerdoor vermurwd, wilde dat hy op eene schoone vrouw verliefd werd en dezelve huwde. Nu kon Raoul niet trouwen, zonder dat zyne ziel verlost was. Door veel gesmeek en gebed, bragt de duivel het verdrag, waermede hy afstand zyner ziel gedaen had, aen Raoul weder, en op den dag des huwelyks, kwamen

de zieltjens van de afgestorvene, door Raoul bedrogene, meisjes, zynen echt op de kanteelen van het slot al wandelende vieren.

- Maer hoe is het toch om Gods wil mogelyk, dat gy zoo beuzelen kunt! - borst Bernhart weder uit.

- Maer ga om Gods wil aen, of zwyg! - zei Harno koel, en hy begon op nieuw:

- De vrouw van Raoul vermoedde steeds dat die dansende geesten onheil voorspeld hadden, en zy bedroog zich niet, want zy stierf in haer eerste kraembed. Raoul erkende in die vroegtydige scheiding de hand Gods die hem strafte. Hy verlangde te boeten en wilde een klooster oprigten, waerin hy het overige zyner dagen zou slyten en zynen eenigen zoon godvruchtig opbrengen. Vermits zyne ziel nu door boete en godvrucht, om zoo te zeggen, weder aen God verkocht was, verhoorde de Almagt het gebed van Raoul: zy bouwde op eenen nacht ons klooster, even gelyk de duivelen het slot Herendal op eenen nacht gebouwd hadden. En daerdoor is het dat ons klooster, een zoo engelachtig voorkomen heeft.

- Dat is waer, vader, de goedheid blinkt er buiten uit!

- Ieder zou er wel in willen!

- Maer allen zouden er niet gaerne inblyven, - merkte De Zwart aen.

- Toch, toch, - zei De Grys, - is het klooster wat anders schoon en liefelyk als dit slot.

- Dat is, - zei Harno, Bernhart strak beziende, - dat by ons in het klooster gelykheid, rust en vrede, en hier op het slot niet dan dwingelandy, wraek en vermorseling woont!

- Maer krygen wy nu het eind der legende niet? - vroeg er een.

- Zoo even! zoo even! en nadat hy zich nog eens verzonnen had, sprak de monik:

- Raoul sleet zyn leven in boete in ons klooster: hy werd er zoo heilig, dat hy met de gaef van mirakelen begaefd werd... Hy genas de zieken, deed de lammen gaen en bekeerde de levenden!...

- Maer kunt gy nu toch zulke wonderen gelooven? - vroeg Bernhart aen de laten.

- En waerom niet? - vroeg De Grys.

- Myne moeder is in het klooster wel van de koorts genezen!

- En de myne was blind!

- En myn vader had zynen arm verstuikt!

- En ik een been gebroken!

- En allen genezen! - riep De Grys uit.

- Gy ziet nu wel! - sprak Harno tot Bernhart.

- Maer gy spraekt van mirakelen? - zei deze.

- Die zyn altoos van vroeger eeuwen!... maer ik vervolg:

- Raoul stierf heilig in ons klooster; maer wilde in het slot begraven worden, om er al de duivelenmagt, die er mogt op rusten, in te niet te doen. De gaef der wonderen bleef hem echter by tot na zyne dood, en iedermael dat er een zyner afstammelingen trouwt, en het huwelyk ongelukkig zyn zal, mag hy hem komen waerschuwen, opdat het huwelyk niet volbragt zoude worden. Alsdan wandelt hy, den nacht die het huwelyk voorafgaet, rondom de kanteelen in hetzelfde gewaed, waermede hy in den grafkelder begraven ligt.

- Wat zegt gy? wat zegt gy? - riep Bernhart met blymoedige aendacht uit.

- Wel ja! - zei De Grys, - ik heb dat nog bygewoond!

- Hoe? wat? wat zegt ge? - vroeg Bernhart weder, maer met meer drift.

- Dat ik den geest van Raoul nog heb zien weêrkomen!

- Maer De Grys, - zei Harno, Bernhart koel aenziende; - dat is onmogelyk, het is reeds meer dan drie honderd jaren geleden dat Raoul nog verschenen is.

- Onmogelyk vader! - hernam De Grys op bevestigenden toon; - want ik zelf heb het gezien! En het bewys is, dat de moeder van Regina jong gestorven is!

- Bah! bah! het is langer geleden, De Grys!

- Zoo dat hy toch verschynt? - vroeg Bernhart driftig.

- De mirakelen zyn van vroegere eeuwen; het zyn slechts leugenen - antwoordde Harno koel.

- Maer men gelooft er aen!

- Wie zou er aen twyfelen, ik heb het met myne eigene oogen gezien! - zei de ouderling weêr.

- Ho! God!... dan is alles gered!

- Door die leugenen? - vroeg Harno even koelbloedig.

Maer Bernhart luisterde niet meer, hy was reeds buiten met Johan, welken hy medegesleept had.

- Kunt gy Regina zien, aenstonds zien? - vroeg Bernhart driftig.

- Als ik er by ga, ja.

- Ho! loop dan! loop! zeg haer dat alles gered is! Smeek haer om vergeving voor alles, alles wat ik haer daer straks deed lyden! Zeg haer dat ik haer bemin, altyd even vurig bemin, en aen hare liefde geloof!... Maer zeg haer, zeg haer toch, dat alles gered is!...

Johan liep henen.

- He! he Johan! - riep Bernhart. De dienaer kwam terug.

- Ik vergat u te zeggen, dat zy my, opdat alles wel gelukken moge, morgen heel vroeg moet komen spreken.

- Maer waer, Bernhart?

- Waer?... Ho ja! alles zal bespied worden door Rudolf.... Wel in myn grafkelder.
- Och! daer zal zy niet durven in komen!
- Ja wel, ja wel, als gy maer zegt dat ik haer bemin, vurig bemin.
- Zoo, dan is het goed.
- Maer wacht.... dat zy toch niet langs buiten binnen kome: men mogt haer zien; doe haer langs de kapel ingaen.
- Goed.
- Het is maer, daer zyn te veel dienaren op het slot.
- Ja, 't is daerop dat ik ook peins; die twee welke daer in de keuken zyn, zouden u wel kunnen gezien hebben.
- Och dat is niets, die zullen my toch niet verraden, hoop ik... Zeg dan tegen Regina dat ik haer bemin.

De dienaer vertrok weêr, maer Bernhart weêrhield hem nog eens.

- Vergeet aen vader Harno niet te zeggen, dat hy my in den morgen, een habyt uit zyn klooster en eenen fakkel brengen moet.
- Goed Bernhart. Nu nog iets?
- Neen, - zei Bernhart, en hy liep in zynen kelder om er zyn plan beter te overleggen.

Terwyl Bernhart aldus zyne bevelen gaf, had Petrus in de keuken tegen zynen medebespieder gezegd:

- Dat is nu toch eens een aerdig man, he Francesco?
- Een wonder man!
- Wy moeten maer wel onthouden wat er gezegd is.
- Ja Petrus, en aen Rudolf overzeggen, dat...
- Ja Francesco, en dat....
- Zoo dat.....
- Ha! Rosse, - zei Petrus, dien dienaer tegen den arm stootende, - wat is dat voor een man, die daer met Johan uitging?

- 't Is wel een aerdig man, niet waer? - vroeg Francesco.

- 't Is wonder! - zei De Rosse.

- Maer wie is het?

- Wel kent gy hem niet! het is onze Bernhart!

- Maer wat Bernhart?

- Wel dat is zonderling dat gy hem niet kent! Niemand uit den omtrek of hy kent hem!

- Maer ik toch niet, - zei Francesco.

- Wel jongen, ge weet wel, diens vader daer opgehangen is!... - antwoordde De Rosse, maer hy beklaegde zich die woorden deerlyk, want een gebalde vuist trof hem zoo hevig, dat het bloed zynen neus ontsprong.

- Ha! gy verraedt onzen Bernhart, onzen Bernhart! - riep De Zwart, die altoos de ieverigste voorstander van dien laet geweest was. - Zegt eens, makkers, De Rosse verraedt Bernhart!

- Slaet hem dood! Slaet hem dood!

- Toe maer! Toe maer! - riep men nog, terwyl het slagen op den ongelukkigen onvoorzichtige regende.

- He! he! kinderen wat is dat? - vroeg vader Harno met zyne koele stem; en door den hoop dringende, die zich aenstonds om de vechtenden gevormd had: - Schei er daer eens uit, De Zwart! En gy daer De Grys! foei! voor zoo een ouden man, nog vechten!... Houdt op, toe! houdt op, kinderen!... Stil dan toch, jongens! stil dan!...

Met dergelyke gebaren, trachtte hy den vechtenden hoop te stillen, maer zulks gebeurde zoo ligtelyk niet, en het was slechts na herhaelde poogingen van den monik, dat De Rosse uit handen kwam.

- Het zal er toch niet by blyven! - riep De Zwart. - Gy komt niet levend uit myne handen!

- Maer kan ik eraen doen? - vroeg De Rosse, zyn bebloed aenzicht afvagende.
- Ik zal u wel leeren, wacht maer, ik zal u wel leeren!
- Maer wat is er dan toch gebeurd? - vroeg de monik koud weg.
- Wel vader, hy heeft Bernhart verraden!
- Is dat waer, Rosse?
- Wel neen!
- 't Is zeker!
- 't Is niet!
- Ja wel!
- Daer kan de duivel zelf niet wys uit worden, - sprak de monik.
- Ja, maer als nu Bernhart eens ontdekt wordt! - zei De Zwart, weenende.
- Dat dit zoo eens gebeurde! - zegden er anderen insgelyks, hun gemoed voelende volkomen.
- Hy zou ook al hangen, gelyk zyn vader! - weenden allen.
- Ja, ja, - zei De Rosse, snikkend gelyk de overigen.
- Kom, kom, het zal zoo erg niet wezen! Veel geschreeuw om niet, gelyk altoos!... Waer zyn die vreemde gasten?.. Ik heb ook zoo dikwils teeken gedaen aen Bernhart, opdat hy voorzichtig wezen zou; maer hy was weêr driftig.... Waer zyn die mannen dan, jongens? breng ze hier dat ik hun een eed van stilzwygen afeische, gelyk ik het van u gedaen heb.

Maer de twee bespieders waren uit de keuken verdwenen en reeds zeer digt by het nachtvertrek van Rudolf.

- Dat is toch van gewigt dat wy daer gezien en gehoord hebben, - zei Petrus.

- Anders zou er zoo niet voor gevochten zyn, - vervolgde Francesco.
- In verre niet!.:.. Het is kans dat Rudolf ons vrymaekt!
- Of ten minste ons toch acht dagen goed behandelt.
- Ik ben zeker dat ik er met eenen nieuwen rok afkom, - hernam Petrus.
- En ik heb een nieuwen hoed noodig.

Zy traden in de kamer huns meesters, welke hun die vryheid had toegestaen, voor zooveel zy hem iets gewigtigs mede te deelen zouden hebben.

Rudolf lag te bed; maer leunde slapeloos op zyn linker arm. Hy zag somber op, toen zyne verspieders binnen kwamen.

- Wat ziet hy er kwaed uit! - fluisterde Petrus.
- Ja, en het is hier byna donker! - zeide deze sidderend, het nachtlampje beschouwende dat aen het pinken was.
- Ha! gy zyt daer? - vroeg Rudolf zonder op te staen.
- Ja, meester.
- Is er nieuws?
- Ja, meester.
- Gy hebt dien laet gezien? - vroeg hy opschietende.
- Ja, meester.
- In de keuken, - zei Petrus sidderend.
- Waer men de vrouw van Johan bewaekte, - voegde Francesco er by.
- Ja, ja, maer wat is er nu van dien laet? - vroeg Rudolf driftig.
- Wel meester....
- Wy.... wy....
- Gaet gy spreken?
- Hy zegde dat de liefde van Regina slechts spot was.

- 't Is niet waer! - riep Francesco.
- Hoe, zeide hy dat niet? - vroeg zyn makker.
- Wacht ja! in 't eerste, he? - hernam Francesco.
- Maer ga voorts, is er anders niet?
- Ja, meester.
- Hewel?
- Hy zei dat alles verloren was.
- Neen, hy zei dat alles gered was.
- Myn God! myn God! - schreeuwde Rudolf, regt staende.
- Maer meester hy zei dat alles verloren was!
- 't Is niet waer! Ik zeg u dat hy zei dat alles gered was! - riep Francesco.

Rudolf gaf beiden eene oorveeg; - Gaet gy zwygen! - Beide zwegen.

- Maer zeg dan toch wat er gebeurd is! - schreeuwde Rudolf van ongeduld en gramschap stampende.
- Mag ik spreken? - vroeg Francesco.
- Ja!
- Bernhart zei dat alles gered was!
- 't Is niet waer! - viel Petrus in.
- Zwyg! - schreeuwde Rudolf, hem eene nieuwe geduchtere oorveeg gevende. - Ga voort Francesco.

Zie, hy wil twisten dat het niet waer is, he meester? maer de laet zei het als de legende verteld was.

- Wat legende? - vroeg Rudolf byna razend.
- Wacht ja, nu weet ik het, - zei Petrus, - het was de legende van Raoul van Herendal!
- En wat is dat voor eene legende?
- Wel dat was een man en die kon met zyne armen aen den hemel!

Rudolf kon zich niet meer bedwingen.

- Pakt u weg, schorken! - riep hy hen voortstampende. - Ha! gy kinkels! gy beesten! uw meester durven

bespotten! - en zoo bulderend joeg hy hen al slaende de deur uit.

- Wel nu heb ik geen rok, - zei Petrus, toen ze buiten waren.

- En ik geenen hoed! - antwoordde Francesco.

- Ik heb in tegendeel eene oorveeg gehad.

- En ik twee - zei Petrus. - Ik bespiede niet meer.

- Ik ook niet, en als onze barbaer ons nog uitzendt, zeg ik maer dat ik niets gezien heb.

- Ik ook.

En zoo gingen zy grommelende door, terwyl hun meester van woede schuimbekkende, zyne kamer op en neder liep.

- Wie brengt daer nu iets uit ten regte! - riep hy uit. - De eene zegt zus, de andere zoo! Ach! had ik myn paedje of mynen schildknaep gezonden!... maer dat had immers argwaen gewekt, en men had den laet uit de voeten gehouden!... Wie mag die laet toch zyn? Men ziet hem nooit! - vervolgde hy, zich bedarende. - Ik heb al overal gaen zien waer de dienaren zich vergaderen, en hy is nergens, nergens! zoo dat hy zich altoos verdoken houden moet... Zoo ik hem eens deed opzoeken, hy zou my vele inlichtingen kunnen geven, en gansch de zaek van mynen broeder in al hare vuile geheimnissen bekend maken... Ha ja! ik ga naer Raoul, men doet een dienaer ondervragen, de pynigingen doen hem spreken... Nu vindt men den boef, die nu reeds twee dagen myn leven vergalt, men zal hem hangen, en men belooft hem gratie van het leven, maer als hy gesproken heeft hangt men hem toch.... Juist, juist, ik zegeprael!... Maer... - hier hield hy op, en hernam een stond daerna met woede: - Ha! myn broeder, gy hebt my gebonden, gy hebt alles voorzien, ik kan niets ontdekken... Ik gaf immers myn woord van dien man nooit

te gewagen... Vermaledyding! den knoop der listen in handen hebben en hem niet kunnen losrukken! Ulrich! Ulrich! valsche Ulrich!... Ha! maer gy hebt niets gewonnen, ik zal myne mannen dat doen uitleggen, en dus doe ik zelve het niet... ik zal.... Neen, neen, want dan is toch myne eer geschonden en heb ik myn woord gebroken... Dan toch ben ik zoo valsch als Ulrich, zelfs zoo verachtelyk als de minste laet!... Ulrich! Ulrich!.... - Hy stond een oogenblik gedachteloos, toen hernam hy meer bedaerd:

- Na het vertellen eener legende, zei de laet dat alles gered was.... Kende ik nu die legende dan wist ik alles... Maer helaes, uit myne domme mannen is niets te krygen... Toch wil dat zeggen dat hy een middel gevonden had om te zegevieren, maer dat zal ik verhoeden, Ulrich, dat zal ik verhoeden! Gy zult met Regina niet ontvlugten, valschaerd, neen dat zult gy niet....

En met het vast voornemen, alles daertoe aen te wenden, plaetste hy zich aen het raem om te zien of niemand de hofdeur uitging en alzoo ontsnappen kon... Hy bleef daer post houden, tot dat de dag begon op te komen, en toen, na alvorens eenige bevelen ten voordeele zyner ontwerpen gegeven te hebben, begaf hy zich in haest naer het slaepvertrek van Raoul.

De slotvoogd ontving hem vriendelyk, verre zynde van te gissen wat hem zoo vroeg het bezoek van zynen gast verschafte.

Hoe snel echter Rudolf gezorgd had om Raoul van alles te verwittigen en alzoo de voorhand op zynen broeder te krygen, had Regina nog vroeger gezorgd om zich naer den grafkelder te begeven. Daer werd zy met hartelyke liefde ontvangen en Bernhart gaf haer de middelen op, welke zy werkstellig moest maken, om de bedreigingen van Rudolf te verydelen.

VI.

Men zocht overal naer Ulrich en Regina, welke nergens te vinden schenen, en, volgens het woest geschreeuw van Rudolf, ontvlugt waren, terwyl hy op Raouls kamer was. Hoe groot moest dan Raouls vreugde zyn, toen men hem meldde, dat zyne dochter uit de slotkapel kwam, uit de slotkapel waer men reeds zoo menigmael naer haer had gezocht!

Hy ontdeed zich aenstonds van de wapenen, welke hy reeds had aengegord om de vlugtelingen na te ylen; want hy wilde aen zyne dochter niet toonen hoe ligtvaerdig hy haer had durven verdenken.

Nauwelyks had hy dan zyn huisgewaed weder aengetrokken, of hy deed Regina in zyne kamer ontbieden, en deze, zich aen dit bevel verwachtende, voelde aen haer hart geen sprankel ontgaen van de vreugde, waermede haer minnaer het zoo mildelyk had vervuld.

Zy verscheen dus voor haren vader, in den vollen glans van hare door genot verhelderde schoonheid; en Raoul, fier op het bezit van zulk eene freule, getroffen door den zachten gloed die uit hare oogen straelde, dorst niet eensklaps en woest de gramschap uitbulderen, door Rudolf in zyn hart verwekt.

Hy vreesde de innige vreugde, waervan het gelaet zyner dochter getuigde, te verdryven; want hy was niet geheel van liefde voor haer ontbloot, ofschoon hy haer zoo dikwils hevig had doen lyden.

Dit had hy echter nooit gedaen uit kwaedaertigheid, maer wel gedreven door dien verkeerden hoogmoed, welke, in de middeleeuwen al wat edel was, bezielde. Raoul was immers toch te zeer baron, om de fyngevoeligheid zyner dochter te begrypen? Hoe kon die fiere edelman toch juichen, als zyn kind de laten hielp en vertroostte? De laten, welke hy als een geringer menschenras aenschouwde, omdat zy zyne slaven waren! Hoe kon Raoul bevroeden, dat door het medelyden, welk Regina met de laten had, al de gevoelens harer ziel verfynd waren? Hoe kon hy beseffen, dat al die verfynde gevoelens zich op éenen laet hadden te samengetrokken, in eene onverbreekbare, eeuwige liefde?

En hoe moest het hem dan getroffen hebben, toen hy over twee jaren vernam, dat Regina eenen laet beminde!... Zyne gramschap was natuerlyk zonder palen, zyne wraek groot; maer toch was het uit liefde tot zyn kind, om haer van zulke schandelyke genegenheid te genezen, dat hy haer toen had opgesloten en vreeselyk, onmenschelyk had behandeld.

Die handelwyze had Regina van hem vervreemd; des te meer daer de schrikkelyke kastyding welke Raoul den verliefden Bernhart deed ondergaen, dezes hart zoo zeer had verbitterd, dat, gelyk wy reeds zagen, die verbittering zelfs in zyne liefde gedurig doorstraelde. Regina's liefde was nu wel sterk genoeg, om zich by de nukken haers minnaers nog te versterken; maer het lyden dat die nukken haer baerden, weet zy natuerlyk, doch onwillens, aen haren vader; waerdoor zy dezen dan ook, veeleer kinderlyken eerbied dan liefde toedroeg.

Zulke eerbied is geen vaste band meer tusschen de ouders en hun kroost, en de driften verbreken dien zoo ligt!... Ook moet het daerom niemand verwonderen, dat Regina den avond te voren zoo dadelyk besloten had

met Bernhart te vlugten, en moedig in dat besluit volharden bleef. De liefde der ouders is toch de eenige teugel, die de meisjes van dergelyke rampzalige stappen wederhoudt; en is die liefde gebroken, hebben de ouders haer zelve gedoofd door het te hevig drukken van een wreed, een knellend juk, ho! dan doen de ongelukkige dikwils stappen, waervoor zy anders zouden terug deinzen....

Regina stond dus voor haren vader, niet met die kinderlyke nederigheid, waermede een kind de bevelen zyner ouders onvoorwaerdelyk uitvoert; maer met het voornemen van het vast bevel dat zy verwachtte, te verbidden, zoo niet, te verydelen. Haer hart was echter te goed om niet alles aen te wenden wat Raoul zou kunnen overhalen, om het huwelyksontwerp tusschen Rudolf en haer te breken. Zelfs wenschte zy dat haer vader in het vertrek der tweelingen medewerkte, omdat alsdan, alles op denzelfden voet blyvende als voor de aenkomst der ridders, zy haren vader niet zou moeten ontvlugten en met haren minnaer in 't geheim kon blyven voortleven.

Zy wachtte stilzwygend tot haer vader heur het woord zou toesturen; en Raoul zyne inwendige gramschap zoo veel mogelyk verbergende, zei eindelyk met schynbare goedheid:

- Ik heb u doen ontbieden, myn kind, om u te melden dat ik voor uw geluk heb gezorgd en u heb uitgehuwd....

Die toon verwarde Regina geheel. Zy had eene gebiedende, schrikkelyke toespraek verwacht, en nu hoorde zy niet dan die zoete woorden. Hare ouderliefde moest dus natuerlyk opwellen, en na eenige stonden met zich zelve gekampt te hebben, sprak zy in de volheid van haer gemoed:

- Ho! myn vader, ik was zoo gelukkig hier by u in het slot, dat ik wel aen geen huwen dacht!

- En ik, myn kind, - vervolgde Raoul, op denzelfden indringenden toon, - ben zoo zeer met uw geluk bekommerd, dat ik het vermaek van uw byzyn wil derven, om u de gade van een voortreffelyk echtgenoot te maken. Gy zult Rudolf huwen....

- Rudolf, Rudolf! vader! - riep het meisje, dat, nu dit voorstel met liefde gedaen werd, er vreeselyk door getroffen was, - Rudolf! maer ik bemin hem niet, vader, hy boezemt my zelfs afkeer in!

- Ho! - antwoordde Raoul met een glimlach, gelyk aen dien, welken de zon op de menschen werpt, wanneer zy zich onder de wolken des orkaens gaet verbergen, - Ho! myn kind, de liefde komt zoo spoedig in het huwelyk, als men een echtgenoot bezit, van wiens vrome feiten overal gewaegd wordt, een echtgenoot die fier en edel is, die moedig ter jagt gaet, en wiens manhaftige schoonheid ieder bewondert!

- Och neen, neen vader! Rudolf kan, zal ik nimmer beminnen: zyn naem alleen doet my sidderen!

- Wanneer de man een voortreffelyken naem, eene schoone fortuin ten huwelyk brengt, wanneer hy eene schoone toekomst voor de familie opent, wanneer hy den trap daerstelt langswelken men allengs in adel klimt en van baron graef, van graef hertog, van hertog keizer, of keizerin wordt, o dan! dan moet toch de erkentelykheid, de genegenheid, de liefde voor zulke gaven komen, kind.

- De aerdsche goederen verwekken de liefde niet, vader... en Rudolf, Rudolf!... o! dien kan ik nooit beminnen, noch hy my ook niet... Vader, liefste vader! bind my toch aen Rudolf niet....

- Gy bemint Ulrich! - riep Raoul met eene vreese-

lyke stem uit. En daer het meisje ontkennend wilde antwoorden, ging hy even schrikkelyk voort:

- Loochen het niet, Regina! Gy bemint hem! met schandige gevloekte liefde bemint gy hem! Ja, want anders zou hy uwe hand gevraegd hebben.... Of heeft hy dat misschien niet gedurven om dat hy wist dat hy niets, niets bezat dan eenen naem welken hy met schande overlaedt.... Want gy moet weten, hy kwam de eerste ter wereld en hy is dus de jongste, Regina, en Rudolf bezit dus geheel de fortuin!

- Maer vader, vader, - sidderde het meisje, - ik bemin Ulrich niet!....

- Hoe, gy wilt en uwen vader en uwen toekomenden echtgenoot bedriegen?.... En elk ziet dat gy elkanderen liefhebt..... en dat duert nu reeds van over twee jaren, ja, van toen die ellendige Ulrich, voor de eerstemael myn slot bezocht! Ha! vast hebt gy die liefde met brieven aeneengeknoopt, en misschien heeft vader Harno.... ik zal dien monik doen geeselen, omdat hy die brieven voor u geschreven heeft, ik zal.....

- Maer, vader, - viel het meisje hem eensklaps in de rede, - lieve vader, gy bedriegt u, ik bemin Ulrich niet!

En deze woorden moest zy op zulken verzekerenden toon uitgebragt hebben, dat Raoul er zichtbaer door onthutst werd: hy zweeg dan eene pooze en ging dan kalmer voort:

- Maer Regina, zoo gy Ulrich niet bemint, waerom weigert gy Rudolf dan?....

- Vader, zoudt gy dan toch willen dat ik myn leven verslete met een man dien ik nooit minnen zal?

- En het is dan alleen voor de schim der liefde, die overigens toch in het huwelyk komt, dat gy eene vereeniging zoudt weigeren, welke u ryk en magtig

maekt? O spotterny! Maer uw vader zal dat verhoeden, in weerwil uwer koppigheid, zal hy u gelukkig maken, en hy wil, verstaet gy, hy wil! dat gy Rudolf huwet!....

- Neen, neen, lieve beminde vader! - smeekte het meisje, terwyl zy op de knien nederstortte.

- Ik wil; - schreeuwde Raoul! - en hoe Regina voor zyne voeten kroop, hoe zy zyne knien omhelsde en zyne handen met tranen besproeide, hoe zy hem by al wat heilig was ook bidden en bezweeren mogt, niets, niets kon het wreede hart des fieren edelmans vermurwen! Zyn schrikkelyk *ik wil*! *ik wil*! klonk iedermael achter de smeekingen van Regina, donderend door de kamer!

Regina liet zich echter niet ontmoedigen, zy smeekte, smeekte op hartverscheurenden toon:

- Ach vader, vader! lieve vader! maek my toch niet rampzalig!

Maer hy ging voort:

- Rampzalig? neen Regina! maer gelukkig! Ik wil uw geluk en zal u het opdringen door lyden, als gy het anders niet aenvaerden wilt! Gy huwt Rudolf of ik sluit u op den toren!.... Gy huwt Rudolf of gy sterft van honger, als gy uwen harden kop niet breken wilt!

Regina had lang gebeden, zy had alles beproefd om haer vader te vermurwen, en nu zy zag dat zy niets dan bedreiging ten antwoord ontving, meende zy dat zy haren kinderpligt had vervuld. Zy stond op om het bevel haers minnaers te vervullen; en daer zy vermoedde dat zy haer vader zou bedriegen, en haer kinderhart voor die slechte daed terugdeinsde, kon zy niet dan stameren:

- Vader, tegen uwen onverzettelyken wil, ben ik onbestand, ik moet wel gehoorzamen! Maer ik vrees voor zoo een leven van ramp en lyden, voor eenen martelen-

den korten huwelyksloop.... En zoo gy my toch met Rudolf wilt vereenigen, zal ik onzen stamvader bidden my te redden.... Verschynt hy alsdan op de kanteelen des torens, ach! lieve vader, stort dan uwe dochter toch niet in de rampen welke hy komt voorspellen.

- Wat zegt gy? de schim van onzen stamvader! - vroeg Raoul sidderend.

- Ja, de schim, waervan de verhalen der laten en van Harno gewagen, de schim die het geluk harer nakomelingen zoo zeer ter harte neemt, dat zy uit den hemel daelt om hun de ongelukken te voorspellen, welke zy kunnen vermyden.

Raoul zweeg, zyne wangen waren bleek en te saemgetrokken; zyne lippen trilden en zyne oogen dwaelden langs de kamer, als zochten zy het spook, hem reeds op voorhand door zynen angst voorgeschilderd.

Daer stond hy nu de fiere baron, die Harno voor een ingebeeld feit geeselen ging, de trotsche edelman, die zyne dochter aen eerzuchtige droomeryen zou opofferen, de dwingeland die zyne laten uitmergelde en vermaek vond in den yzeren schepter zoo zwaer mogelyk op hunne hoofden te doen drukken! Daer stond hy nu te beven als een kind by de gedachte eener spookverschyning, verzonnen door een laet, dien met dezelve spotte, een laet door den baron ter dood veroordeeld, en die nu den hoovaerdige onder het gewigt van een luimig vertelsel trillen deed!....

Men verachte echter Raoul daerom niet te zeer; want weinige menschen uit zyne eeuw zouden by de verklaring van Regina gerust gebleven zyn. Het meisje zelve was niet zeer wel te moede, toen zy van het spook sprak; want wat haer minnaer ook al had ingebragt om haer deswegens alle geloof te ontnemen, was hy er slechts in geslaegd haer aen die verschyning te doen

twyfelen... Zy was immers niet gewoon, zooals Bernhart, by de graven te leven, en het was dat nare leven alleen dat dien laet tegen alle soort van schrik gewapend had.....

Regina had eenigen tyd getoefd om het uitwerksel van hare woorden op heuren vader gade te slaen; dan hare oogen smeekend naer hem opheffende bad zy:

- Zoo dan het spook verschynt, lieve vader, zult gy my toch niet aen Rudolf overleveren?

- Neen, myn kind, neen: wie zou den wil van God wederstaen? Wie zou zyne schikkingen tarten? Ho, ik hoop niet dat Raoul verschynen zal, - vervolgde hy met schrik, terwyl hy zich al de vertellingen over dat vervaerlyk spook te binnen bragt. - Want ik vermeen, myn kind, dat ik uw geluk bewerk. Maer zoo het verscheen, Regina, ho! dan zou het u toch van het ongeluk redden! - eindigde hy door schrik tot ware kinderliefde teruggevoerd.

- Niet waer, vader?... Ach! ik weet het, u ook zou het pyn doen my rampzalig, dieprampzalig te zien... En zeker ware het voor my een geluk, lieve vader, zoo ons stamvader een huwelyk kwam breken dat my diep rampzalig maken zal!...

- Doe, doe Rudolf roepen, myn kind! roep hem toch! - hernam haer vader; - want ik heb hem onbedacht myn woord gegeven; en, zoo hy my dat woord niet wedergeeft, is hy een lafaerd, welke uw geluk nooit bewerken zou... ga...

Regina zoende de hand haers vaders en ging vertrekken, toen hy haer wederriep en zegde:

- Maer vooral aen Ulrich niets van dat alles; dat is een man zonder fortuin, een gelukzoeker, en daerby een valschaerd die u zoekt te verleiden, en wiens liefde ik u verbied! Ik zal hem van het slot verwyderen,

zoodra er gelegenheid toe is; maer de gebruiken der gastvryheid laten my niet toe dat zoo aenstonds te doen, ga nu....

Dat bevel was overbodig, niet alleen om dat Regina geen belang er in had aen Ulrich iets te melden, maer ook om dat het zeer nutteloos was Ulrich door eene gemaekte onverschilligheid van het slot te verwyderen; vermits hy reeds om andere redenen besloten had, het te verlaten. Men herinnert zich immers nog, hoe de goede jongeling den vorigen nacht, toen Rudolf hem aen zyne sponde bezocht, na het vertrek van dezen, weenend ontwaekte. Zyne tranen hadden hem toen de zenuwen ontspannen en hem de kracht gegeven ernstig aen zynen toestand te denken.

Gelyk wy vroeger zegden gevoelde hy, hoewel nevelig, al den haet en de wraekzucht welke de minnenyd in den boezem zyns broeders tegen hem ontstoken had, en hy zag er met yzing de gevolgen van te gemoet. Hoe zeer hy nu ook besefte hoe schrikkelyk hy, met van Rudolf te scheiden, lyden zou, had hy echter moedig besloten dezen te verlaten, om dat hy zag dat zulke scheiding onvermydelyk plaets grypen moest.

Vol van die gedachte en zyne ziel geweld aendoende om er zich aen te gewennen, was hy met den dageraed opgestaen, om zynen Rudolf vaerwel te zeggen. Hy vond dezen in zyne kamer niet en Johan meldde hem dat de ridder by den baron van Herendal was, en dat zy verzocht hadden niet gestoord te worden.

Daer hy dus zynen broeder niet kon zien en geene lust had om intusschen te ontbyten, besloot Ulrich in het bosch te gaen wandelen, om er eenige afleiding en troost te zoeken in de droevige gedachten welke hem vervolgden. En wel mogt hy de hoop hebben daer troost te erlangen, de zuivere jongeling; want hy beminde de

eenzaemheid! Een boomryk en verwilderd bosch, eene vlakke heide bragten de zuiverste snaren zyner ziel in beweging, en verhieven haer in de dwaelwegen der onuitlegbaerheid. Daer vond hy in alles een raedsel, eene vraeg, een uitleg... want hy was een dier droomers die in alles God zien, die hem erkennen in de bladeren der boomen, zoo wel als in de kronkelingen van den aerdworm; die in alles zyne onopvatbaerheid met zyne bevatting vinden! Hy was een dier zielspoëten, niet geschikt om heldendaden te bezingen, niet geschikt om de menschen te bespotten of op te vyzelen, maer by welke ieder innige klank een lofzang tot den Alvader is, ieder zucht een gebed tot God, om hem hulp voor het menschdom af te smeeken...

Dat was ook zyn eenige troost en tevens zyne eenige betrachting; want hy leed door het lyden der stervelingen, en al zyne poogingen wilde hy doen dienen tot hun geluk, doen strekken tot hunne verbetering...

Maer wat kon de arme jongeling met zyne droomeryen aen de verbeesting der laten, de vertiegering der edelen, de verslaving der vrouwen, welke alle, zoo als Regina, listen en lagen moesten te baet nemen om slechts eenen schyn van vryheid te genieten.

Wat kon hy aen dat alles met zyne droomeryen? Want men denke niet dat hy een handelend karakter had, zyne ziel was daerom te goed en dus te lydelyk... Hy had slechts de kracht om aen het geluk der menschen te droomen, God te bidden het hun te laten geworden, en te lyden met de rampen der stervelingen na te zien!

Hy leed daerdoor verschrikkelyk en altyd, ofschoon heimlyk. Maer dat lyden was zyn leven, was eene der grootste genietingen van zyn afgefolterd hart!... Want ja, hy zou verheugd al de rampen der menschen

getorscht hebben, om hun eenen eenigen stond algemeen heil te bezorgen... Zeer natuerlyk werd hy noch verstaen, noch begrepen... De oogen zyner tydgenooten, steeds rustende op het bloedig slyk der slaverny en der dwingelandy, waren te zeer verblind, om die zon van vryheid en geluk te zien, laet staen hare weldadige stralen te waerderen, welke zy echter niet dan in het geheim schieten dorst. Zy was daer immers toch maer uit het ryk der zaligen verdwaeld om door aerdsche vuiligheid bevlekt te worden?

De om hem bruisende driften moesten Ulrich natuerlyk verbryzelen.... zy konden niet dan zyne afgemartelde ziel, ter verschrikking, naer de etherwereld jagen, om daer te bewyzen hoe vervallen het menschdom was. Want de natuer had den armen jongeling niet geteeld dan om hoovaerdig aen God te toonen dat zy nog menschen voortbragt.... En God had medelyden gehad met dien mensch tusschen de menschen verdwaeld; hy had hem tegen den aenval der liefde beveiligd, en, hoewel die weldaed misschien de oorzaek der verplettering van Ulrich werd, was het niettemin eene weldaed, eenen God waerdig. Immers de Alvader kon hem toch voor zyne deugd, voor de uitmuntende hoedanigheden zyner ziel, niet op aerde straffen met grootere folteringen dan die der helle?....

Want waer bestond de vrouw die Ulrich kon verstaen en hem gelukkig maken? Waer was degene, die geheel zyn hart kon vervullen, zonder door hem zich te laten affolteren door onvoldane lust, door onnagekomene betrachting, door onbegrepene liefde? Waer was de vrouw die het onstoffelyke en het stoffelyke genoeg kon vermengen om het te samen in éene liefde te vereenigen; waer was degene die van lyf en ziel, het ideael in zyn diep gevoel geteeld zoude zyn?..... Ho! zy bestond er

niet! en God wilde niet dat Ulrich zich zou vergrypen en verpanden aen een mismaeksel, goed genoeg voor alledaegsche menschen; maer te gering om dengene te voldoen, die zoo verre van de wereld met zyne ziele was!....

En nogtans waren de menschen verblind genoeg om hem van liefde te verdenken, om hem daerom te haten, om daerom de lust te hebben hem te dooden.....

En ook bestond er een, een laet, die handelend datgene wilde, waerom Ulrich lydend bad, te weten gelykheid en geluk. En die laet begreep Ulrich zoo weinig dat hy reeds besloten had den goeden jongeling te verpletteren, en hem zelfs wenschte te verpletteren in eene algemeene verplettering des adeldoms.

Dien morgen, hoe zeer hy naer afleiding trachtte, hoezeer hy wenschte te verdwalen in algemeene bespiegelingen, hoezeer hy zyn hart wilde keeren tot dien God, welke zoo dikwils door het ruischen der bladeren tot hem sprak, kon Ulrich niet.... De gedachte aen zynen broeder, aen dien man, dien hy boven alle menschen als zyn eigen bloed beminde, kwelde hem te fel. Nutteloos trachtte hy dat bittere aendenken te verdryven, nutteloos wilde hy het door heilryker overwegingen verdringen, hy bragt zich alteenlyk in dien smartvollen toestand, waerin zich alle gedachten verwarren, waerin men denkt zonder te denken, en de ziel in opvattingen ronddwaelt, zonder op te vatten....

In zulken toestand stond hy in het bosch onder een priëel door eiken gevormd, welke hunne breede takken boven zyn edel hoofd ineenklampten en hem half overschaduwden. Achter hem, rondom hem wies weelderig heestergewas, vermengd met klimplanten, die nog hier en daer het valende loover met eene najaersbloem versierden.

Zyn witte mantel hing in breede plooijen om zyne leden, en, het hoofd een weinig gebogen, zag hy met diepzinnig oog naer den chaos die in zyn versomberd voorhoofd woelde, en waervan de gedachten als zichtbaer voor hem dwaelden. Zyne hand stak hy vooruit als om datgene vast te grypen, wat zyne oogen tastbaer in den verwarden kring zyner gedachten zouden ontdekken.

Hy scheen een beeld gemaekt door een dier groote genien, die het marmer tot bezielde menschen schynen te hervormen, en zeer dikwils de schoonheid des menschen met het ideael, der Godheid eigen, vereenigen.

Zoodanig was Ulrich door die geestesoverspanning beheerscht, dat hy den man niet zag, die hem bewonderend en zelfs met schrik aenstaerde, den man die zynen dood gezworen had en by het zien zyner schoonheid eerbiedig terugdeinsde... Want Bernhart, die nooit voor iets geschrikt had, schoot bevend achteruit by het zien van Ulrich's begeesterd hoofd. Hy gevoelde dat die edelman door zyne goedheid de overhand op hem had, en een medelyden, zeer gelyk aen de knaging des gewetens, deed het hem beklagen dat hy, Bernhart, zoo een engel verpletteren wou... Dit gevoel werd echter weldra in het hart des verbitterden laets gedoofd, en de haet dien hy voor den adel koesterde, deed hem eene gewaerwording smooren, welke hy zich anders gelukkig zoude geacht hebben te kunnen genieten.

Hy greep de hand van Ulrich en zeide snel:

- Ridder, uw broeder Rudolf bemint Regina!

Ulrich zag op.

- Dat is de Geest des kwaeds! - riep hy uit, verschrikt terugdeinzende; maer het hoofd van Bernhart herkennende, boog hy zich gedwee, als gevoelde hy dat die noodlottige laet over zyn bestaen beschikken kon.

Ziende dat hy geen antwoord zou ontvangen, herhaelde Bernhart zyn gezegde, en toen vroeg hem Ulrich, die nog niet geheel van zyne ontroering bekomen was:

- Wat zegt gy, vriend?

- Dat uw broeder Regina bemint, ridder!

- Dat heb ik bemerkt, - antwoordde Ulrich geheel onder den invloed van den magnetischen blik van Bernhart.

- Zy trouwen morgen, ridder!

- Morgen? - vroeg Ulrich verbleekende.

- Ja, maer denk niet dat Regina uwen broeder bemint; neen, ridder, zy bemint eenen andere... en iemand, die het geluk van ridder Raoul zeer ter harte schynt te nemen, zendt my tot u om dat ongelukkig huwelyk te breken.

- Hoe? hoe? - vroeg Ulrich, by het hooren dier wonderbare, geheimzinnige tael van Bernhart, meer en meer benauwd wordend.

- Zoo dezen nacht de stamvader van Herendal verschynt, wordt het huwelyk gebroken, omdat men meent dat die verschyning onheil voorspelt.... Daer is echter weinig hoop dat zulke verschyning plaets grype... Het is reeds eeuwen geleden dat dit nog gebeurd is, indien het al eens gebeurd zy....

- Hewel?... - vroeg Ulrich sidderend.

- Hebt gy my niet verstaen? - grynsde Bernhart, eene beweging makende, die aen Ulrich alles raden deed. En eensklaps verzwond hy tusschen het loover, terwyl hy vrolyk met zynen voet iets te vergruizen scheen.

Ulrich voelde als een pak van zyn hart, toen de laet verdwenen was: zoo noodlottig werkte dezes woest, doch schoon en edel voorkomen op zyn gestel. Echter was de ridder verre van geheel gerust te zyn. De woorden van Bernhart zweefden hem voor den geest en deden hem

onwillens sidderen. Niet dat hy vreesde met zelf den ouden Raoul te spelen, het ware spook te verbitteren, neen; want de fyne jongeling begreep dat die spooken slechts geteeld werden in het brein van menschen, die, des nachts, door de grootsche geruchten der toen schier onbewoonde velden getroffen, die verschynselen waenden te zien; en dat er alzoo legenden gevormd werden, welke geheele landstreken verschrikten.

Hy moest dus voor geen onheil van dien kant beducht zyn; maer hy aerzelde een bedrog te gebruiken, dat, hoewel het dan al eens zynen broeder redde, toch een bedrog was. Hy vreesde dat de herinnering aen die kleine feil, geheel zyn leven, aen zyn geweten zou knagen, als het nawee van een schrikkelyk schelmstuk.... Niettemin wilde hy zich een geheel leven zulk naberouw getroosten, als hy zynen broeder slechts gelukkig maken kon. En maekte hy hem dan niet gelukkig met hem van de zyde eener vrouw te rukken, welke hem niet beminde? Nogtans, zoo hy, vooraleer tot dat uiterste te komen, nog eene pooging deed om zynen broeder over te halen om van Regina af te zien!.... Maer zou de jaloezy die Rudolf tegen hem had opgevat dan niet vergrooten? Zou het niet schynen of hy dien stap met verraderlyke inzichten, alleen uit eigen belang, deed?

Hy zag dan van dat ontwerp af en besloot naer nadere omstandigheden omtrent het spook te vernemen.

Hy stapte mismoedigd naer het slot, toen hy van verre vader Harno zag, die, traeg en onverschillig, denzelfden weg volgde.

Het was de eerste mael dat Ulrich dien monik met aendacht bezag, en hy gevoelde zich zoodanig ontroerd by het zien van dat koel en vleeschryk wezen, dat hy een oogenblik onbewegelyk staen bleef.

- Ho! - dacht hy, - dat is nu nog vreeselyker

dan die laet van straks. Die ten minste heeft eene ziel en bezit in zyne afgryselykheid nog iets dat aen zyn hemelschen oorsprong herinnert; maer die monik, die monik is het echte redelyk dier, dat, slechts door zyne rede boven het beest verheven, dát eenige, wat ons by de godheid brengt en dus tot menschen verheft, het gevoel, ontbeert!

In weêrwil van zynen afkeer, naderde hy den monik; want hy had besloten alles op te offeren om zynen broeder te redden, en zoo al weêr aen éenen groote hartepynen te sparen. Hy nam dus Harno by de hand en zei nederig:

- Goeden dag, vader!

- Goeden dag, kind!

- Ik vermeen vernomen te hebben dat de stamvader van Raoul uw klooster stichtte?

- Het is zoo, myn ridderlyke zoon.

Daer Ulrich de wyze van begraven kende wist hy genoeg tot het bereiken zyns doels; hy vroeg dan na een oogenblik:

- Het is zeker wel aen de leeken toegestaen het heilig habyt uws kloosters te dragen, en misschien zyn er aen die nederigheid, wel aflaten en vergiffenissen verbonden.

- Gelyk ge zegt! - antwoordde Harno, den ridder met zyne koele oogen zoo steil beziende, dat deze huiverend terugdeinsde. - Doch, - hernam hy, - ik geloof dat de verdiensten grooter zyn, wanneer men zich voor eenige dagen geheel aen den regel van het klooster onderwerpt en zich daer opsluit; ik zou u dat zelfs aenraden, - en hy drukte een weinig op die woorden, - want ik geloof dat er dispensatie moet gegeven worden om het heilig habyt buiten aen te houden.

- Ik zou het nogtans voor buiten verlangen, - zei Ulrich.

- Om het godvruchtig en met heilige nederigheid te dragen?

Die vraeg, door Harno met zyne gewoone koelheid uitgesproken, scheen dusdanig het hart van Ulrich te doorgronden en er het voorgenomen bedrog in te zien, dat deze stamelde toen hy byna onverstaenbaer:

- Ja, - zegde.

- Gy zult dan naer het klooster moeten gaen - zei Harno, terwyl hy de hand uitstak om hem den weg te wyzen. Maer die beweging had zyne kleederen wat doen openvliegen, en nu zag Ulrich dat daeronder nog een habyt en eene fakkel verborgen waren.

- Zie! gy hebt daer een kleed? - vroeg hy zeer verwonderd.

- Ik kan u dat toch niet geven, - zei Harno zoo onverschillig dat hy Ulrich van zyne verwondering terug bragt. - Het is voor andere nederige kinderen bestemd; maer ga naer het klooster en men zal er u een bezorgen. Vaerwel, myn zoon, en dat het heilig habyt onzer boetedoening u bescherme! - En de monik vervolgde zynen weg.

Ulrich stapte hem langzaem na: hy was niet zoo beraden meer om als Raoul op de kanteelen te verschynen; want de geheele samenspraek met Harno had hem doen gevoelen hoe onrustig de minste leugen de menschen maekt, en dat ging zoo verre, dat hy de laetste woorden des moniks als eene waerschuwing aennam. Hy besloot dus eerst alles by zynen broeder te wagen, en dan slechts het bedrog te gebruiken, als de dringendste redenen hem er toe zouden noodzaken.

Zoo denkende, trad hy in het slot juist toen de monik den grafkelder insloop om het habyt en de fakkel aen Bernhart te overhandigen.

Harno verscheen weder oogenblikkelyk in het voorhof, en Ulrich zag hem weinig daerna, verzeld van al de dienaren, welke het lyk van Johans vrouw droegen, de keuken uitkomen, om de laetste pligten aen de overledene te gaen bewyzen.

VII.

Om aen het verzoek van Regina te voldoen, begaf Rudolf zich spoedig by haren vader. Grootelyks was hy verwonderd, toen hy op den trap den slotvoogd ontmoette, welke, met eene brandende flambeeuw in de hand daer op hem stond te wachten. Juist ging hy zyne verwondering daerover betuigen, wanneer Raoul hem met eene stem, die sidderend gebood, zeide:

- Volg my, ridder!

Rudolf volgde stilzwygend. De toon zyns gastheeren was zoo magtig; daer hy zelf sidderde, joeg hy hem zoo veel schrik in het hart, dat de driftige ridder geene kracht gevoelde om tegenwerpingen te maken of uitleggingen te vragen.

Zy daelden vele trappen af en kwamen in de kapel van het slot. Hier wierp de baron zich op de knien en scheen een vurig gebed te storten.

Rudolfs verwondering werd altoos grooter en grooter. Daer hy echter niet besefte waerom Raoul die godsdienstoefening pleegde, deelde hy in zyn gebed niet; maer bleef koud naest hem staen, met nieuwsgierigheid den stond verbeidend, waerop dit raedsel hem zou ontsluijerd worden.

Toen Raoul zich weder opregtte, vermeende Rudolf de verwachte uitleggingen te bekomen; maer de slot-

voogd, haelde, altoos even stilzwygend, eenen zilveren sleutel te voorschyn, en naderde met dien sleutel in de hand, eene zware deur, waerop Herendal's blazoen gebeiteld stond.

Rondom dat blazoen groepeerden zich in verwarring, zandloopers, zeisens, fakkels, doodshoofden: allen in dier voege geplaetst, dat zy de ridderwapenen overheerschten en den aenschouwer te binnen bragten dat dood en vernietiging, zelfs over het edel bloed zegepraelt.

Slechts een oogenblik had Rudolf die sombere deur kunnen bezien; want zyn geleider had ze geopend, en was, nadat hy den ridder eenen wenk gegeven had, wankelend den trap afgedaeld.

Die trap scheen naer eenen onderaerdschen kuil te kronkelen.

Rudolf volgde niettemin zonder aerzelen. Hy was nog onder den invloed van het geheimzinnig bevel zyns geleiders, anders ware hy misschien wel teruggeweken; want zyn hart klopte onrustig. Raoul, die met de flambeeuw voorlichtte, zag gedurig en angstig naer hem om, vast om te bemerken of hy nog volgde.

Omtrent de twintig trappen waren zy aldus afgedaeld, toen Raoul, sidderend, en terwyl hy zynen makker een schuinschen en vurigen blik toewierp, eene andere deur ontsloot.

Een scherpe geur, welke hun geest verbysterde en hun iets angstig en koud om het harte deed gevoelen, sloeg hen tegen.

Voor hunne oogen stond een lang en laeg gewelf open, in welks midden eene lamp, met flauwe en kruipende stralen, eenen kleinen omtrek verlichtte. Het einde van dat gewelf was donker, donker als of het in het oneindige voortliep.

Langsheen de muren waren graven....

In het midden, juist onder het licht, was eene tombe grooter en somberder dan al de overige. Wonderlyke duivelen, als verschrikt van den zegepralenden last, dien zy torschten, onderschraegden dezelve, en een groot zwart floers bedekte het beeld dat op die tombe lag. Dat beeld scheen onder zyn rouwkleed te leven, zoo fantastisch waggelde de glans der smookende graflamp over de schaduwen der plooijen heen. Raoul had de hand van Rudolf genomen en hem by dezen zuil gebragt. Zich alsdan kruisende, nam hy het deksel er af en wees het beeld aen den ridder.

Deze deinsde achterwaerts....

En waerlyk het beeld scheen een stervende, die zegepralend met den dood worstelt en aen dien bedwinger aller menschen bevelen geeft. Het scheen in zynen doodsangst te willen opstaen om met zyne brandende fakkel den dood te weeren, terwyl het, in een boek lezende, hem bezwoer om eeuwig het aerdsche leven te mogen behouden.

Eene witte py bedekte het met zware, maer verfrommelde plooijen, en verborg ten halve een zwaerd dat aen zyne zyde hing.

- Dat is myn stamvader! - zei Raoul eerbiedig.

Rudolf bezag hem met een glimlach. Hy had gevoeld dat het slechts een beeld was en niemand zou hem hebben kunnen doen gelooven, dat er eene ziel in school, hoewel zulks het algemeen gevoelen was. Zyn ongeloof sproot echter niet voort uit eene beredenering over de onzinnigheid van zulke veronderstelling: het was eerder een gevolg van zyn karakter. Driftig, maer grof kon hy niet geraekt worden dan door het geen hem tastbaer trof. Hy kon dus noch geloof slaen aen legenden, noch in iets geheimzinnigs behagen scheppen, en hierdoor scheen hy een vrygeest voor zyne eeuw, ofschoon hy slechts te ongevoelig was om iets ideaels, of

iets verdichts op te vatten. Niettemin meende hy het regt te hebben, zyne meerderheid op den verschrikten Raoul met voldoening te mogen genieten, en daerom glimlachte hy zoo meesterachtig, toen deze zei:

- Dat is myn stamvader!

De slotvoogd verwonderde zich dat noch zyne woorden, noch het gezicht des beelds, eenigen indruk op zyn medegezel te weeg bragten. Hy gevoelde daerdoor zynen schrik vergrooten; want de spotlach des ridders scheen hem beleedigend voor zynen vader, welke daerdoor welligt verbitterd zoude zyn. Om hem daerover dan voldoening te geven, sprak hy met eene statigheid die zynen angst en zynen ouderdom zeer wel pastte:

- Dat was nog een man, ridder! Het edel bloed der vorige eeuwen stroomde hem nog vurig en zuiver door de aderen, en nimmer evenaerde hem een zyner nakomelingen in moed of in deugd!... Wy eeren en vreezen hem, Rudolf! want de overlevering meldt, dat hy op zyn sterfbed zwoer dengenen zyner nazaten te straffen die eenige misdaed zou bedryven. Hy verschynt dan aen diens sponde en veroordeelt hem!...

Een gesmoorde schaterlach die uit een der graven steeg, deed Raoul sidderend ophouden; hy greep de hand van Rudolf als om by hem bescherming te zoeken; maer deze lachte ook en had daerdoor den doodschen lach niet gehoord.... Raoul dacht nu ook dat het zyn gezel was die gelachen had, en hernam met minder klem:

- Hy verschynt ook om ons tegen onheilen vry te waren, en dan staet hy van zyn graf op om op de kanteelen van het slot te wandelen. Hy doet dat byzonder als er een rampzalig huwelyk voor handen is....

- Ha! - riep nu Rudolf zich voor het hoofd slaende, - daer is nu de legende, de legende.... Ik weet alles... Broeder! broeder!...

Wederom lachte het graf...

- Maer, ridder, ontheilig deze plaets niet, met mynen vader te bespotten!

- En gy gelooft aen die legende? - vroeg Rudolf, hem grynzend beschouwende.

- Of ik er aen geloof, ridder? Ho! dat is een hoon dien gy myne familie toewerpt! Wat, ik zou niet gelooven aen de weldaed die God ons schonk, om onze kinderen van schrikkelyke huwelyksjaren te bevryden!

- Wel, geloof er dan aen! - zei Rudolf, zich omkeerende om te vertrekken.

- Ha! gy verlaet den kelder niet, zonder my myn woord van toestemming in het huwelyk myner dochter teruggeschonken te hebben.... Zoo gy dat weigert, schynt gy my een man, die niets dan het ongeluk myner Regina wil en haer onwaerdig is! - En terwyl hy dit zegde, bragt Raoul onwillekeurig de hand aen zyn zwaerd.

Rudolf aenzag hem koel maer werd bleek van inwendige razerny.

- Gy hebt uw woord terug, - antwoordde hy. - Maer waerom zegdet gy my dat straks niet?

- Ik vergat het in de drift, die ge my in het hart stortte; maer Regina herinnerde het my... Omdat zy, regt uitgesproken, ridder, vreest ongelukkig met u te zyn.

Rudolf lachte een weinig en meende den weêrgalm van zynen lach te hooren, ofschoon er ergens nog een lach schaterde. Hy vroeg, terwyl zyne lippen beefden:

- En gelooft gy wezenlyk aen die legende?

- Twyfelt gy er dan aen? - vroeg Raoul met bevreesde verwondering. - Wel is waer, reeds eeuwen is het geleden dat Raoul nog verschenen is; maer tusschen dien tyd heeft niemand van zyn huwelyk te klagen

gehad, zoodat zyne verschyning onnoodig werd. Twyfelen of dit dan mogelyk zy, is dus onzin.

- Onzin! - grynsde Rudolf, meer aen zynen broeder, dan aen iets anders, denkende.

- Maer zou dan de ziel, van het lichaem gescheiden, zoo maer voor eeuwig den aerdbodem verlaten, zonder zich met hare afstammelingen te mogen bekommeren? Dan ware de hemel welligt eene gevangenis en eene straf!... De ziel deelt in den hemel de almagt Gods en zou zy dan geenen steen kunnen bezielen?... Hoe menig beeld van Heiligen doet er geene wonderen? Deze weent, de andere steekt in eenen wenk van verbolgenheid zynen arm uit! Zou iets dergelyks dan onmogelyk zyn aen mynen heiligen stamvader?....

- Het was Regina, die u dat alles herinnerde? - vroeg Rudolf in schyn nog koeler.

Die vraeg onthutste den baron. Hy zag Rudolf ongeloovig en voelde zelf niet dan schrik. Hopende dat met ook te twyfelen zyn angst zou verminderen, wilde hy twyfelen, en sprak:

- Men ziet wel geen dier wonderen voor zyne oogen geschieden; maer de houdingen der beelden bevestigen de verhalen der geloofbare moniken. Zelfs hoort men dagelyks gewagen van nieuwe wonderen, welke, door eene bovennatuerlyke magt uitgevoerd, onbegrypelyk worden voor den menschelyken geest. Maer mag men er daerom aen twyfelen?

- Twyfel indien gy wilt! - schreeuwde Rudolf, - ik, voor my, weet dat, zoo er iets verschynt, het myn broeder is die de gedaente van uwen stamvader aennemen zal!... Maer ik zal het hem beletten! - bulderde hy voort, - want ik vermoord hem in myne wraek!

En hy ylde den kelder uit.

Raoul stond nu alleen by het graf en hoorde den hel-

schen schaterlach het lage gewelf doorklinken. Zyne zinnen verwarden. Hy meende dat zyn stamvader ging opstaen om zich over den hoon van Rudolf te wreken.

Sidderend knikten zyne knien tegen elkaêr, hy liet de flambeeuw vallen, en zeker ware hy er by neêrgetuimeld, indien de schrik, die zyne ziel de veerkracht benam, zyn lichaem de werktuigelyke kracht niet gegegeven had, een ingebeeld gevaer te ontvlieden.

Hy liep als een uitzinnige uit den kelder, zonder er aen te denken de deuren toe te werpen.

Nog was hy den kelder niet uitgevlugt of Bernhart sprong van achter een graf. Zyne oogen vonkelden, zyne haren zwierden in zegeprael boven zyn hoofd; hy knarstandde:

- Dat is hu de man, - riep hy uit, - die ons beheerscht! De man die ons boven zyn slot ten prooi der raven hangt!.... En hy siddert voor eenen droom! Ha! ha! ha!... Wat is hy gelukkig die spooken scheppen kan, spooken aen welke men gelooft! Hy beheerscht de grootsten der aerde in hunne hoovaerdige kleingeestigheid; want hy doet ze beven voor de vertelling van zyn geslepen geest!... Raoul! Raoul! gy gelooft aen beelden! Even als de laten gelooft gy aen de wonderen der heiligen! Moet gy er dan ook en troost en steun en hoop by zoeken, gy die u hier het regt aenmatigt ons te beheerschen!... Te beheerschen!... Voor zulk een man moeten beven! door zulk een man zynen vader hebben zien dooden! voor zulk een kleingeestige moeten vlugten, my verbergen, ik, die my ten minste nog een man kan achten en voor niets dan voor de menschen beef!... O spotterny! o vloek die over het menschdom zweeft!.... Neen, neen, God, gy waert niet regtvaerdig, toen gy den eene boven den andere steldet, zonder te zien of het de mensch was of het kind dat zoude

heerschen! ho!.... Maer de voldoening, - hernam hy een oogenblik later met meer kalmte, - maer de voldoening is aenstaende!.... - En hygend legde hy zynen arm op het beeld en zegepralend rustte hy op den stamvader van Raoul.

Eensklaps hoort hy een schuifelend gerucht de trappen afdalen: hy ziet Regina naer hem stuiven en buiten adem voor zyne voeten nedervallen.

- Vlugt, vlugt toch!... - riep het meisje en zy sloot hare oogen, terwyl zy in bezwyming nederzakte.

- God! Regina! Regina! wat is dat?.... Is zy dood?.... - riep Bernhart haer in zyne armen nemende. - Herleef! herleef, Regina, voor my, voor uwen minnaer!

Maer het meisje had in haren loop den adem verloren en bleef roerloos.

- God, zy is dood! - brulde hy nu in wanhoop, by haer nederstortende. - Regina! Regina!... dood... Zy is dood!... Maer neen, heur hart klopt nog.... Ach Regina! kom toch tot u zelve weder; verschrik zoo uwen minnaer niet; toon toch dat gy hem bemint!

En hy drukte haer aen zyn hart, hy trachtte haer met zyn brandenden adem, met zyne brandende kussen te verwarmen....

Lang werkte hy zoo, om in haer het leven te brengen, lang liet zy hem in zyne wanhopige spanning; maer toch eindelyk voelde hy haer in zyne armen bewegen, zag hy hare oogen opengaen, en toen riep hy in de volheid zyner vreugde:

- Ho! wat ben ik gelukkig!

- Bernhart, - smeekte het meisje, - Bernhart.... vlugt.... vlugt.... zeg ik u....

- Gered! geheel gered! zy leeft! zy leeft!

- Maer vlugt dan, Bernhart, vlugt!

- En waerom, kind lief? waerom? Zyn wy hier dan niet goed om onze hereeniging te genieten!.... Zie, ik dacht daer zoo even dat gy dood waert; maer dat was verschrikkelyk.... Regina gy leeft! Ho! ik zie het, gy leeft!... - En hy kuste haer eerbiedig als een kind dat zyne moeder kust.

- Maer vlugt dan... vlugt...

- Neen, lieve, neen..... de tyd der vlugt is nog niet daer!... Straks zullen wy vlugten, wanneer alles is volbragt!

- Maer gy hebt den tyd niet meer! - riep zy verwilderd opschietende, - Bernhart! Bernhart! gy zyt ontdekt!

- Ontdekt!..... En ik zegevierde!

Het hoofd van den laet zakte wanhopig op zyne borst neder.

- Maer kunt gy u dan niet redden, Bernhart? Men zal u hangen! hangen!

- Hangen, Regina?... my?... my hangen?... Ha! - en hy liep naer achter om te ontvlugten.

- Gy kunt niet, gy kunt niet! - schreeuwde Regina zich radeloos aen hem vastklemmende. Men zoekt u overal, overal, overal!... Nergens, nergens kunt gy meer weg!... Ho! men zal u hangen, hangen!

- Neen Regina; want ik kan my zelven den dood geven, - en een kleine dolk glom reeds in zyne hand.

- Maer weet gy dan niets om te ontkomen, volstrekt niets? want men zal u hier zoeken.

- Niets dan den dood!

- En zou ik dan moeten leven? zou ik dan op de aerde moeten rondwroeten als een worm zonder ziel? Misschien wel in de armen van Rudolf... Neen, neen, Bernhart er is immers toch redding?

- Geene dan de dood!

- Sterven wy dan te samen; want wy hebben te samen en voor elkander geleefd! - en zy wierp zich in de armen haers minnaers.

- Ho! zoo te sterven is zalig, dat is het genot waeraen ik altyd droomde! - en hy hief zyn stael omhoog....

- Ik durve niet; - zei hy eensklaps haer bevend van zich werpende. - Neen, neen, Regina, nooit zal ik kunnen... nooit! leef maer, allerliefste, leef maer met Rudolf! Ik kan immers toch den engel niet vermoorden die my in myn leven troostte, de bloem niet ontbladeren die my met haren geur verkwikte; leef, Regina, leef...

- Neen, dat wil ik niet Bernhart! Ik wil geen leven van rouw na een leven van genot: wy moeten te samen leven of te samen vergaen!... Maer zoek toch nog eens, Bernhart, zoek eens wel of er nog geene redding is? O! gy weet, zoo wy ontvlugten, dan leven wy te samen, te samen met onze liefde!... Bernhart! Bernhart! zoek eens wel... Gy die u twee jaren aen aller oogen kost onttrekken, gy die aen zoo vele gevaren ontsnaptet, kunt gy dan niets, niets meer vinden om aen dit ook te ontkomen?

- Er is niets, Regina, - en hy wees somber op het achterdeurke waeromtrent men gerucht vernam.

- Laet ons dan te samen sterven! - zuchtte zy, en liet haer aenzicht op zyn boezem nederzakken.

Maer eensklaps verhief hy zyn trotsch hoofd nog trotscher omhoog en, haer nydig aen zyne borst drukkende fluisterde hy stil, alsof niemand dit gelukkig woord vernemen mogt:

- Wy zyn gered, Regina, wy zyn gered!

- Hoe? hoe?...

- Wy zyn gered! - donderde nu zyne stem. - Maer ontloop dien gevloekten kelder, ga in de kapel waer men ons zeker nog niet zoekt, en sluit de deur...

- Maer ik ben zoo ongerust als ik my van u moet verwyderen.... Bernhart, indien het mislukt, hangt men u op.

- Sluit de deur van den kelder, zeg ik u, verberg den sleutel... Wy hebben nog geluk; want wy zyn gered, wy zyn gered!

Ondertusschen was Rudolf in zyne woede zynen broeder gaen zoeken, en vond hem in den tuin. Ulrich, die hem van verre zag aenkomen, snelde met opene armen naer hem toe en:

- Broeder, liefste broeder! - riep hy uit.

Maer Rudolf wees hem grynzend van zich af:

- Sta! - riep hy, - ik wil den kus van Judas niet! gy hebt my verraden, schandelyk verraden!

- Waerom heb ik dien hoon van u verdiend? - vroeg Ulrich, ontsteld achterwaerts deinzende.

- Durft gy dat nog vragen, waerom?... Maer ik zal Regina bezitten, hoort ge, ik zal haer bezitten al moest ik heur met myn zwaerd uit uwe handen halen.

- Maer, broeder, lieve broeder....

- Wy zullen voor haer vechten; want ik moet haer bezitten, hoort ge, ik moet!

- Vechten, Rudolf, met uwen broeder voor eene vrouwe vechten?..

- Ja, ja, en durft ge weigeren, dan zyt ge laffer dan de lafste laet. - En de hand van Rudolf viel met geweld op Ulrichs aengezicht.

- Broeder, ik vergeef u den hoon; - sprak Ulrich weenend en op medelydenden toon.... - Maer stel dan toch die liefde uit uw hoofd, denk niet meer aen Regina, die, reeds aen een ander verpand, u nimmer wederliefde geven zal.

- Nimmer! en waerom niet? Wie zou beletten dat

ze my beminde, vermits haer vader het wil!... Neen, ze zal, hoort ge, ze zal my beminnen, in weêrwil van alles, in weêrwil van u!

- Arme broeder, hoe kan toch een onwaerschynlyke argwaen u tot zulke toomelooze drift vervoeren?

- Een argwaen!... Ho! hy loochent! - brulde Rudolf, terwyl hy zich met vuisten op het voorhoofd sloeg; - hy loochent! En niet willen vechten, niet! niet!... En niets anders hebben om my te wreken! Een zwaerd hebben en hem niet kunnen doorsteken zonder een yselyken moord te plegen, eenen broedermoord... Ho! maer ik zal haer toch bezitten! - riep hy, na een oogenblik, als om toch te zegevieren, uit. - Haer vader heeft haer my gegeven en morgen trouwen wy zoo de stamvader te nacht niet langs de torens waert... en dat is eene hersenschim, een droom!...

- Ik wenschte, - onderbrak Ulrich weemoedig, - dat die droom zich voor u verwezenlykte!

- Gy wenschte het, - stamelde Rudolf hem onthutst aenziende, - gy wenschte het!... Ho! dan is er geen twyfel meer, dan word ik broedermoorder! broedermoorder!

En Rudolf liep heen met zoodanig eene razerny in het hart, dat hy zich gedwongen voelde, ze ergens te moeten op uit storten, om niet van ontroering te vallen. Juist hoorde hy een joelend gerucht op het voorhof en met de hoop van daer iets te vinden om zyne gal op uit te spuwen, draeide hy den grooten toren om en schoot op het plein.

Hier zag hy eenen grooten hoop dienaren en er zyne gewezene verspieders by vindende:

- Wat doet ge hier? - riep hy, hen hevig slaende, - is het alzoo dat ge uwen tyd verkwist! Kuischt wapenen! kuischt wapenen, zeg ik u! - En intus-

schen rolden de oorvegen om de hoofden der arme dienaren heen.

- Maer meester, - riep Francesco, terwyl hy wegdruipend zyn hoofd vasthield, - meester, ik kwam er hier eenen zien doodslaen.

- En hy krygt er wat van! - vervolgde Petrus. - Wat! doodslaen! slaet men er hier eenen dood! - schreeuwde Rudolf, eenige mannen uit den hoop wegdringende. En nu hoorde hy wezenlyk gesmoorde kreten en het geroep van:

- Toe maer, sla hem maer dood!

- Snyd hem den nek af, De Zwart, want hy heeft hem toch verraden.

- Maer het verraed heeft geen gevolg, 't zal niets zyn.

- Laet hem leven, De Zwart, och! laet hem leven!

- Ik zal u wel leeren, Rosse, Bernhart verraden!

Ondertusschen beukte De Zwart voortdurend op den Rosse, welke onder zyne verschrikkelyke slagen het bewustzyn reeds verloor.

Wat! - riep Rudolf hem van den ongelukkige sleurende, - wat! gy besteelt uw meester en vernielt zyn eigendom! Waer is Raoul, waer is Raoul?

Raoul, nog half onthutst van het tooneel uit den grafkelder, kwam juist op het gerucht toegesneld, en Harno naderde insgelyks, maer traeg en koelbloedig.

- Raoul, Raoul, deze schurk vermoordt uwen knecht!

- Wat is er?... Wat is er, ridder!

- Hy vermoordt uwen knecht, zeg ik u!

- Dat is nu nog nooit gebeurd! - zei Raoul. - Ach, laet hem dan hangen, hangen ten voorbeeld! - want Rudolf wenschte niets dan in het genieten van het lyden eens laets, verkoeling voor zyne razerny te vinden. Maer Raoul luisterde zoo aenstonds niet.

- Waerom slaet ge dien man, De Zwart? - vroeg hy met klem.

- Waerom?... omdat hy Bernhart verraden heeft!

- Bernhart? Wat Bernhart?...

- Wel Bernhart uit den grafkelder! - en De Zwart toonde den Rosse nog altyd zyne gebalde vuisten.

- Maer wat Bernhart? Is er dan nog een Bernhart onder u?

- En die dan wiens vader gy hangen deedt!

- Ik heb u al dikwils teeken gedaen, De Zwart, - zei de monik, - maer in drift kan men zelfs zyn boezemvriend verraden; gy zyt zelf de schuld der ontdekking van Bernhart!

- 't Is waer, God! 't is waer! - en De Zwart trok zich, van wanhoop, de haren uit het hoofd.

- Maer die Bernhart, die Bernhart, leeft die nog? Leeft die nog in myn slot?... Ha! hang dien man... Leeft Bernhart nog?... Smyt dien man in den kelder!... Leeft Bernhart nog!... Myn kind! myn kind! zoekt Regina, zoekt dan Regina!... Sluit de poorten, sluit de poorten! zy is ontvlugt! zy is ontvlugt!...

Rudolf begreep niets uit die wartael van Raoul dan dat Regina ontvlugt was. Met de onberadenheid waermede de driftigaert alles uitvoerde, liep hy door het kasteel, doorzocht hy alles; maer hy vond haer nergens; want het meisje was by haren minnaer in den grafkelder.

- Ontvlugt met mynen broeder! - dacht Rudolf, terwyl hy den hof doorzocht; doch hy vond zynen broeder insgelyks niet.

- Ze zyn weg! ze zyn weg! - riep hy Raoul te gemoet, die, nog niet van zyne verwondering teruggekomen, altoos in het voorhof stond en hem niet antwoorden kon dan met:

- Hy leefde nog!... alzoo geloof ik wel dat Regina Rudolf niet wilde. Hy leefde nog!

- Ze zyn gevlugt! - schreeuwde Rudolf.

- Ho! dan gauw, ylt hen na, vliegt, vliegt!... Gevlugt! gevlugt! dat Gods donder hem verplettere, dat zyn vloek op myne dochter ruste!... Loopt dan! vliegt dan toch! - riep hy Rudolf, die met zyne dienaren het slot uitliep, achterna. - Loop, Rudolf, loop! en als gy haer achterhaelt, trouwt gy haer morgen onvoorwaerdelyk!

- Maer, meester, - zei De Grys, toen Rudolf al henen was; want hy had zynen meester in de eerste opwelling zyner woede niet durven aenspreken.

- Maer, meester...

- Gevlugt met Bernhart!...

- Maer, meester...

- Bernhart leefde nog; 't is onbegrypelyk!

- Maer meester, hoor dan! - smeekte De Grys.

- Loop naer den duivel! die Bernhart is eene slang!

- Maer uwe dochter is niet ontvlugt, meester!

- Wat zegt ge? - en in zyne vervoering omhelsde Raoul den ouden dienaer. - Is zy niet ontvlugt? Ho! dank, dank, God, dat myn naem niet is onteerd!

- Ik heb haer naer binnen zien gaen, - vervolgde De Grys.

- Ha, loop! loop!... zoek haer dan, dat ik haer kunne omhelzen!

Men liep in huis, en, inderdaed, hier boodschapte er een dat Regina in de kapel was.

- Daer heen! daer heen! - zei Raoul en nauwelyks in de kapel gekomen, vloog hy zyne dochter in de armen. - Myn kind, myn goed kind, ge zyt niet ontvlugt!

- Wy konden niet, vader! - zei ze zoodanig bevend dat ze byna nederviel.

- Hoe ge kondet niet! hadt ge dan de lust?

Ja vader, want ik zou Bernhart niet kunnen zien hangen!... Ho! - smeekte zy weenend, - heb toch medelyden met my, hang Bernhart niet op! Laet hem leven, vader, laet hem toch leven! Steek hem in een klooster, maer laet hem leven zoo ge my behouden wilt, anders sterf ik van verdriet en ellende!

Bernhart laten leven? - schreeuwde de slotvoogd, zyn kind van zich werpende, - neen Regina! Dan zouden de laten my met smaed mogen overladen, zy zouden myn kind mogen verleiden en ik zou my niet wreken!... Neen, Regina, hy zal sterven! van avond ziet gy hem door den wind nevens zynen vader heengeslingerd worden!

- Ach! vader! lieve vader! genade voor hem! genade voor uw kind! want zyn leven is myn leven, vader! en moordt gy hem dan moordt ge my!

- Ik zeg u dat hy zal sterven! Maer waer is hy?... Gy die zoo veel aenbelang in hem stelt, gy die hem zoo zeer bemint, gy zult hem toch wel weten.

- Dan is hy nog niet gevat? - vroeg zy opstaende; - dan is hy toch gered? Ho! wat ben ik gelukkig!

- Gered? hy is nog niet gered, Regina! want zyne eenige redding is de galg!... Waer is hy?

- Ik weet het niet!

- Waer is hy, vraeg ik u?

- Ik weet het niet, vader!

- Waer is hy? - brulde Raoul en tevens wrong hy de handen zyner dochter zoodanig, dat zy van pyn ter neder viel. - Waer is hy? Waer is hy?

- Ik weet het niet!

- Ik zal u opsluiten, ik zal u uithongeren, ik zal, ik zal... ik weet niet wat, ik zal u dooden!... Waer is hy, waer is hy?...

- Ik weet het niet, vader!

- Ho! zoo getergd worden, en zyn kind uit liefde niet kunnen doorsteken!... Maer... - en hy wreef over zyn voorhoofd, - ik herinner my... Bernhart uit den grafkelder, zei De Zwart... Bernhart woont dus in den grafkelder!.... hy ontheiligt daer de graven!... Hier! hier! wy hebben hem! - en hy vloog naer de deur.

Zy was gesloten, hy voelde in zyne tesch: hy vond den zilveren sleutel niet.

- Wacht.... straks liet ik de deuren open.... Regina, Regina waer is de sleutel?

- Ik weet het niet.

- Gy zult hem toch niet redden; daer is eene achterdeur.

- God! wy zyn verloren! - en het meisje stortte bewusteloos op de trappen des altaers neder.

Raoul liep met zyne dienaren in den hof naer het kleine deurke dat toegang in den kelder gaf.

- Open die deur! - gebood hy sidderend aen een dienaer; want onder weg had hy nagedacht dat in dien grafkelder ook zyn stamvader woonde, zyn stamvader, die hem straks zoo grooten schrik had aengejaegd. - Open die deur!

- Ik durve niet, meester.

- Maer ik beveel het u.

- Ik durf toch niet, meester.

- Zult ge!

- Neen, neen, meester, want het schrikkelyk spook...

- Wat, zult ge me niet gehoorzamen?

- Ach neen, lieve meester! - smeekte de man, - want het schrikkelyk spook moest my eens den nek omwringen.

- Den nek omwringen? - sidderde Raoul, - doe gy dan open! - beval hy aen een ander.

- Neen, meester, ik durf niet, - antwoordde deze insgelyks.

- Gaet ge me gehoorzamen? - schreeuwde hy den dienaer eenen slag toepassende.

- Ha! dood my meester; maer het spook, het schrikkelyk spook, moest my eens ter helle voeren.

Het spook u ter helle voeren? - beefde Raoul besluiteloos.

- Hy durft zelf niet, - fluisterde een dienaer.

- Onze meester beeft ook, ziet ge 't! - sprak een ander.

- Maer zal er dan toch niemand dat deurke openen?

Allen zwegen en rilden.

- Dat dan myn stamvader my vergeve, ik wil den dood van Bernhart, - en Raoul rukte het deurke los.

Eene roode vlam sloeg in zyn aenzicht, en eer nog de dienaren een kreet geslaekt hadden, was het spook in den hof verdwenen...

Intusschen liep Rudolf als razend door het bosch. Zyne opzoekingen waren echter vruchteloos, en hy kon niet dan zyne dienaren over hunne onnauwkeurigheid kastyden, welke kastyding zy natuerlyk niet verdienden.

Hy had al dikwils op en af de groote baen geloopen, in en uit het hout gezocht, toen Francesco hem zegde:

- Zie, meester, mag ik u nu eens wat zeggen?

- Pak u voort, schurk! zoek in het hout!

- Maer meester, zie, ge zult vergenoegd zyn, als gy me hebt hooren spreken.

- Pak u voort, zeg ik u, of ik sla u in het hout!

- Zoo, dan zeg ik niets meer...

- Spreek dan haestig; maer maek het kort.

- Zoeken wy nu niet naer Regina, de freule van het slot?

- Hoe, weet ge nu nog niet, schurk, naer wie wy zoeken?

- Wel ik wist toch niet juist of het naer Regina was; want die is op het slot.
- Wat zegt ge?
- Zie, ge weet wel, als daer de dienaren vochten?
- Ja, ja, verder?
- Dan stond Regina by den hoop.
- 't Is niet waer!
- Dat is te zeggen ze kwam er by.
- Ge liegt; want dan had ik haer gezien.
- Zie, meester, zoo waer als ik het zeg; maer ze liep weêr dadelyk henen, toen die groote baron daer, met zyn grys haer, Bernhart riep... En indien dat niet waer is, moogt ge my ophangen.
- Hoe! ze liep toen heen, en waer naer toe?
- Wel, in huis, meester.
- En waerom zegdet gy dat eerst van al niet?
- Wel ik durfde niet uit vrees van...
- Ge zyt een lompaerd!... maer Regina, Regina is toch de myne! - En den dienaren die zich allengskens rondom hem geschaerd hadden, een wenk gevende, liep hy met hen terug naer het slot.

Op eens galmde de stem eens koekoeks langzaem door het bosch, en Johan, die Rudolf gevolgd was, om, ware het mogelyk, zyne meesteres, indien men haer vond, van dienst te zyn, sloop op dat teeken voorzichtig in het hout. Hy deed dat toch niet voorzichtig genoeg om de aendacht van geen dienaer te wekken.

- Dat is aerdig, dat Johan zoo het bosch inloopt als er een koekoek roept, - zei Francesco.
- Hy zal die vogelen gaerne zien, - antwoordde Petrus.

En Rudolf, die te driftig was om hen na te hooren, liep maer vooruit, maer vooruit, tot dat hy, buiten adem, het slot bereikte. Hier vroeg hy naer Raoul.

- Raoul is ziek, - antwoordde De Grys, - en vader Harno hoort zyne biecht.

- Is Raoul ziek? en waerom?

- Zyn stamvader is verschenen!

- Ja, en gy hadt dien eens moeten zien, - vervolgde De Rosse, nog half bebloed.

- En daervan is Raoul ziek? - lachte Rudolf.

- Ik geloof het wel: het spook sloeg hem zoo hevig zyne fakkel in het aengezicht, dat wy allen dachten dat onze meester dood nederviel.

- En waer ging het spook?

- Het verdween als rook, - zei De Zwart.

- 't Is niet waer, - hernam de ouderling. - Hebt gy het dan niet met zyne handen aen den hemel zien komen? Zie, ridder, het was altyd wel zoo groot als de toren, waer Bernhart's vader aen hangt.

- Neen wel, oude, het kwam maer ten halve.

- Wat zegt ge, en het had eenen kop als een huis.

- Ge hebt het niet goed gezien: 't was een echte menschenkop, - merkte De Rosse aen.

- Zoo dat er dan toch iets verschenen is? - vroeg Rudolf ontsteld.

- Ja zeker, - antwoordde De Zwart, - doch het was maer zoo groot als een mensch.

- Als een mensch?

- Hy weet er niets van, - begon de oude.

- Zwygt gy allen! Zegt gy nu eens, man, was het spook maer zoo groot als een mensch?

- Ja, doch zoo aerdig, zoo aerdig!... Men zag niet dat het iets was; maer toch had het eene monikspy aen, gelyk vader Harno er altyd eene aen heeft.

- Maer ging het over den grond? - vroeg Rudolf met belangstelling.

- Wel neen, ridder, het vloog in de lucht

- Dan moet er toch iets verschenen zyn! - zei Rudolf bedenkelyk. - En dan heb ik mynen broeder snoodelyk verdacht. Maer is dat myn broeder niet? - vervolgde hy, Ulrich de poort ziende inkomen. - Ja, ja, myn broeder, myn beste broeder! - riep hy met liefde.

- Wy worden dan weder vrienden! - snikte deze, de armen uitstrekkende om Rudolf aen zyn hart te klemmen; maer door die beweging liet hy eene fakkel en eene monikspy vallen, welke hy digt ineengerold tusschen zynen arm, onder zyn witten mantel, verborgen hield.

- Waer komt ge vandaen? - schreeuwde Rudolf, die dit bemerkt had, op eens.

- Van het klooster, - antwoordde Ulrich, zoodanig in broederliefde verslonden, dat hy niet gewaer werd wat die schielyke verandering by zynen broeder te weeg bragt.

- Ha! nu weet ik alles! nu weet ik alles! - riep Rudolf, en woedend liep hy naer zyne kamer om er zyn zwaerd te scherpen.

Onderwyl zei Bernhart tegen Johan in het bosch:

- Zeg aen Regina dat zy alles gereed make tegen middernacht.

- Goed Bernhart.

- En gy staet dan op dit uer met een gezadeld paerd aen de groote poort, en houdt die open.

- Dat zal moeijelyk zyn: de slotvoogd bewaert de sleutels.

- Dat doet er niets aen: gy moet de poort openhouden.

- Maer ik kan niet.

- Ge moet wel kunnen, het geldt Regina!

- Ik zal myn best doen, - antwoordde, Johan.

VIII.

Middernacht was naby.

De lucht, hoewel koud, was bevangen; de wolken, zwanger van een dier yselyke onweders, welke in het najaer woeden, hadden zich te saem gepakt en niet het minste licht daelde uit het ruim beneden.

Op aerde was er niets duidelyk te onderscheiden....

Het slot Herendal scheen een zware klomp die tusschen groepen van mindere hoogte, zwart uit de duisternissen, schoot.

Op een der transen van het slot stond Rudolf.

Hy verwachtte daer de verschyning van Raoul's stamvader en wenschte een geheim te doorgronden, dat reeds zoo veel onrust had gebaerd.

Over zyn maliënkolder had hy een zwarten mantel gehangen, welke zyn ontbloot zwaerd en al wat hy lichtend aen had, bedekte.

Ofschoon onverschrokken, klopte zyn hart hevig: hy gevoelde die trilling der zenuwen, die pynlyke ongemakkelykheid, welke de geringste angst by den mensch verwekken kan. Ook was het vreeselyk in die ondoordringbare duisternis, alleen te staen, op eenen trans, waer oogenblikkelyk een spook verschynen kon.

Reeds lang wachtte hy daer, en het ongeduld kwam zich by den angst voegen, toen hy eensklaps aen de

andere zyde van den trans het spook verschynen zag....

Even als het beeld uit den kelder was het met eene witte py bedekt. Eene fakkel brandde in zyne hand en het scheen aendachtig in een boek te lezen.

Het licht der fakkel beglanste zyn aenzicht, dat zuiver uit de pykap kwam.

Dat aenzicht was noch woest noch wild als dat van Raoul; maer integendeel schoon en edel als dat van eenen engel des hemels. Medelyden, opoffering, liefde stonden erop uitgedrukt, en, sloeg het zyne blauwe oogen ten hemel, dan was het alsof het Godes eeuwige wooningen open zag.

Langzaem en luidbiddend naderde het... Het zong, binnensmonds, liederen aen den Schepper der dingen, en riep deszelfs bystand over Rudolf af.

Deze zag het naderen en lachte.

Hy wist dat de vlam die het spook zoo zichtbaer maekte, het tevens belette voor zich uit te zien.

Woedend schoot hy er op los en...

- Gy zyt het dan, verrader! - riep hy en zyn zwaerd trof het hart van Ulrich die van den trans tuimelde en in de gracht nederviel....

- Dat is nu het schrikkelyk spook! - lachte Rudolf voort, terwyl hy op zyn zwaerd leunende in de diepte nederzag. - Daer ligt nu de oude Raoul en het beleid van het minnende paer!.... Ha! Regina! aen zoo iets dacht ge niet, en mogelyk twyfelt ge nog dat ge onder myne wraek uw laeg bedrog boeten zult!

En hy lachte nog, toen er eensklaps een donderslag, kletterend als de stem van Godes wraek, rondom zyne ooren ronkte. Zyn haet werd gestild. De knaging des berouws drong in zyne ziel. Hy voelde zyn bloed snel naer zyn harte terug vloeijen, en door zyne hersenen vloog de yselyke gedachte:

Ik heb mynen broeder vermoord!....

Hy keert zich om, ten einde de plaets des moords te ontvlugten, en zie, een roode bliksem doorsnydt de lucht en by dat licht ontwaert hy een ander spook!

Dat hield geen boek in de hand, dat bad niet; maer het was woest; zyn haer woelde uit de monikskap, en zyne oogen flikkerden als kolen vuers...

De fakkel zwaeide het in zyn linker hand en, zyne regter over Rudolf uitstekend, knetterde het te samen met den donderslag:

- Broedermoorder! Broedermoorder!

- Genade! genade! - smeekte Rudolf.

Het spook deed een stap.

- Broedermoorder! Broedermoorder!

En de ridder deinsde achterwaerts, strunkelde en plofte eensklaps achterover by zynen broeder neder.

Terwyl hy viel lachte het boven, vreeselyk, en het yselyk woord: Broedermoorder! klonk hem na gelyk een weêrklank der helle.....

Raoul was met de koorts te bed gegaen; maer vader Harno had hem eenen bloedstillenden drank gegeven, welke den verschrikten baron eenige sluimering verschafte. Niettemin kan men bevroeden dat die rust slechts lichamelyk was, en dat de ziel van Raoul hem steeds zynen schrikkelyken stamvader, voor de oogen tooverde.....

- Raoul, ontwaek! - riep eene donderende stem aen zyn bed, en Raoul de oogen openende, zag het spook dat hem vervaerlyk tegengrynsde.

Met eenen angstkreet vlood hy van achter in het ledekant.

- Gy beeft! - glimlachte het spook.

- Vader! - stamelde Raoul.

- Gy moet u dan wel pligtig gevoelen?

Raoul kon niet antwoorden.

- En waerlyk, - vervolgde de schim, - wat is uw leven, verbasterde edelman, die slechts edel zyt omdat ge geen adel meer in het harte voert? Wat is uw leven? Is het geene aeneenschakeling van woeste bedryven en huichelary? Is het geene afwisseling van berouw en misdaed, van gebed en moord?... En uw gedrag omtrent de laten, wat is dat, ontmenschte?... Ha! ge vernedert die schepsels, ge put hen uit, ge vervolgt hen, ge lescht uwen dorst met het bloed dier dieren, en met hun vleesch mest ge u vet! En daerna... nadat ze u gegeven hebben al wat de mannenjaren geven kunnen, hangt gy hen op om als vaendel uwer magt boven op uwen toren te pralen!... Wy waren toch zoo niet, wy, die uwe magt stichtten! Ten minste gevoelden wy dat de laet onze evenmensch was; wy begrepen dat zyn bloed, even als het onze, uit het woord Gods was ontsproten en dat wy kinderen waren van den algemeenen Vader! Ge zyt nu beter geworden, ge hebt u in uwe gedachte verheven, vergood! Maer die hoovaerdige opstand tegen het Opperwezen heeft het verbitterd en de Almagt steekt heuren arm over u uit, in eene vreeselyke kastyding!...

En die kastyding hebt gy verdiend... Ja; want hoe hebt gy den laet die uwe dochter het leven redde, hoe hebt gy Bernhart behandeld, zeg?...

En zich over hem buigend, grynsde de schim hem in het aenzicht, op vreeselyken toon: - Omdat gy hem zelven niet slagten kost, vermoordet gy zyn vader, niet waer?... Zyn vader... ha!... Maer zucht daerom toch zoo niet, myn zoon! 't Was immers slechts een laet dien gy slagttet!... Daerby moest ge u immers wreken op eenen boef, die uwe dochter dorst minnen, en hoe kondet gy dat anders dan met te dooden het-

geen hem het duerbaerste was, dan met te hangen, hetgeen hy als zynen God beminde! Maer dat ontstak de woede van Bernhart, versta-du, myn zoon! dat ontstak zyne magtelooze woede!... Hy kreeg de onzinnige gedachte zich te wreken!... Dat was wel belachelyk, hoovaerdig voor eenen laet; maer wat kunt ge er aen doen? het gebeurde zoo... Hy had u nu wel kunnen vermoorden, want hy zag u dagelyks, want hy volgde u ter jagt, want hy woonde in uwe woon; maer wat was uw bloed op den gloed zyner wraekzucht? Eene kleine zaek, waerachtig, kind, want hy acht u te weinig om aen uw bloed veel waerde te hechten... Hy vermeende dat hy zich wreken zou, als hy u trof in uwen hoogmoed, als hy u trof in uwe eer, als hy u trof in uwe vaderliefde; hy meende zich te wreken als hy u trof in datgene, wat een baron het liefst op aerde heeft, in uw blazoen... En hy nam voor, uw blazoen te bemorsen, uwe eer te stelen, uwe dochter te rooven....

- Myne dochter te rooven! Ho! dat zal niet gebeuren! dat zal niet gebeuren! - riep Raoul weenend uit.

- Voorzeker, kind!... En nog wel dezen nacht, zoo even zelfs.... Wat kan men er tegen, Raoul!.... het moest zoo zyn... Hy had dat zelfs wel eerder gekunnen; maer hy leefde op het slot gelukkig met uwe dochter, en hy vreesde, met te vlugten, dat geluk misschien tegen ongeluk te verruilen. De tweelingen deden hem een besluit nemen; want hy erkende weldra in Rudolf een medeminnaer... Dat wekte al zyne driften; zyn haet tegen al wat edel was nam toe... Gy hadt getoond hoe men eene geheele klas menschen verachten kan: hy wilde aen ieder toonen hoe men eene geheele klas verachters haet! Hy wilde, zoo veel hy kon, al de laten wreken, door eene vermorzeling van al wat edel en

onder zyn bereik was, en hy vermorzelde de tweelingen die nu in de slotgracht zieltogen!...

- Ho! dat is yselyk! - sidderde Raoul.

- Yselyk? beeft ge daer dan al van, Raoul?.. Wel, wel, wat zal het dan zyn, als men den geheelen adel zoo eens verpletteren zal? Want eens toch daegt de dag dat de slaven met het bloed hunner verdrukkers al de schimmen hunner voorouders verkwikken en wreken zullen!... Of meent ge dat God al uwe wreedheden niet bewaert, om ze eens te gelyk door de verdrukten op u terug te doen werpen?.. Neen, Raoul!-vervolgde het spook op profetischen toon: - de dag zal dagen, waerop de slaef zal weten dat hy regt heeft met zyn meester op denzelfden regel in het boek der menschheid te staen! De dag zal dagen waerop alle hoovaerdy, alle heerschzucht zal den doodsteek krygen! Dan, dan zullen alle menschen zonder onderscheid de vruchten des levens genieten, want men zal in eene gelykheid verkeeren, die noch folteringen, noch haet meer baren zal! Dan zullen de menschen broeders zyn en elkander achten in eene alles omvattende liefde!...

Die tyden zyn echter nog verre, - vervolgde de schim, weemoedig, - want eeuwen en eeuwen zullen er nog verloopen eer al de verdrukten te gelyk tegen hunne verdrukkers zullen kunnen opstaen!... Intusschen zullen er slechts eenigen zyn, die zich boven hunnen vernederden stand zullen gevoelen, slechts eenigen die worstelen zullen tegen de dwingelandy, die zich zullen willen wreken over den hoon die men op hen nedergiet! Minder nog zullen, als Bernhart, hunnen dwingeland kunnen tergen en bespotten! Minder nog zullen het geluk hebben van de spruit huns verdrukkers bemind te worden, en in hare armen de verdrukking te vergeten! Want Bernhart's wraek en voldoening is volkomen!

Hy heeft u getart en bespot, en hy ontvoert u uwe dochter, welke zich van zelve in zyne handen werpt!

- Myne dochter, myn eenig, eenig kind, o ramp! o schande! - riep nu Raoul uit, by het hooren voorspellen dier vernedering al zyne vrees verliezende. - Ho! myne Regina te derven! haer in de handen van eenen verachtelyken laet te zien! Ho!... Maer neen, lieve, beminde, vereerde stamvader, ge zult dat verhoeden, ge zult dien hoon niet op uw geslacht laten smyten!

- En waer bleef dan de voldoening, die Bernhart aen zynen gehangen vader beloofde? Waer bleef dan de zegeprael die hy over den adel behaelt, en die hem gelyk al de laten het meeste verheugt?...

- Maer myn kind, myn eenig kind, myne Regina, moet die dan met Bernhart vlugten? Moet die dan met hem van honger en van koude in de wouden vergaen? Het is toch myne spruit, myn bloed, en ik heb haer altyd vurig bemind!... Ho schim! - smeekte hy, zich in het bed op zyne knien werpende, - gy die alles doorgrondt en over alles uitspraek doet, gy die eene goddelyke magt bezit, red toch myn kind, myn eenig kind!

- Geef dan aen Bernhart's vader het leven weder! - En dit zeggende liep het spook, vreeselyk lachend de kamer uit.

Maer het verscheen nog eens in de halfgeopende deur.

- Weet ge voor wie gy hebt gesidderd? Vermoedt ge voor wie gy op de knien hebt gekropen? - vroeg het spottend. En daer het geen antwoord ontving, schreeuwde het zegepralend, terwyl het door geheel het gewigt van zynen hoogmoed en zyne schitterende houding zyn slagtoffer beheerschte:

- Het was voor Bernhart de laet!

Rudolf's leden waren in zynen val verbryzeld en hy was bewusteloos blyven liggen, tot dat de yselykste pynen hem weder tot zich zelven bragten. Hy rekte zyne geplooide ledematen smartelyk uit een, en zyne hand ontmoette een vochtig lichaem, dat, naest hem, half onder den modder der gracht, bedolven lag.

Eene yselyke gedachte kwam op in zynen stervenden geest en hy zocht zoo veel hy kon naer het aengezicht....

- Myn broeder! - riep hy met eene rilling die hem van pyn deed kryten, - myn broeder! - herhaelde hy korts daerna en op zulken vervaerlyken toon alsof hem het woord: broedermoorder! nog in de ooren donderde: -Ach, God!... het slagtoffer nevens den moordenaer!

- Ru...dolf... hoorde ik... uwe stem niet?.... - stamelde Ulrich, ontwakend uit de sluimering, die by hem de dood vooraf ging.

- Broeder, leeft gy nog?... o God, hy leeft nog!

- Slechts voor een oogenblik, broeder!

- Kunt ge my nog broeder noemen, Ulrich? Ik... die... Helaes! waerom heb ik naer uwe woorden niet geluisterd?... nu zie ik wel wat uw voorgevoel was: eeuwig vereenigd of eeuwig gescheiden.... het zal eeuwig gescheiden zyn, want.... ik heb u vermoord! vermoord!

- Wanhoop niet, Rudolf, - stamelde Ulrich flauwer en eene magtelooze pooging doende om zich wat op te regten.

- Ho! broeder, kunt gy my vergeven... Ik heb alles, maer te laet, doorgrond... gy waert zuiver en bemindet my alleen... en ik... Ho! broeder, broeder, vergeef my... het zal eene voorspraek zyn by God...

- Wy zyn nog altoos dezelfde broeders! - zei Ulrich

vurig en zyne hand aen zynen ongelukkigen broeder willende toereiken. Maer die woorden en die pooging hadden hem uitgeput, hy viel neder en was niet meer.

- Dood! - riep Rudolf, den sterfsnik hoorende; - maer hy heeft my toch vergiffenis geschonken, ik zal hem.....

- Broedermoorder! Broedermoorder! - klonk het van den boord der gracht, op helschen toon. En de stervende zag by het licht der fakkel, dat het spook op hem nederblikte, terwyl het, op het paerd waermede het voorby snelde, eene bewustelooze vrouw wegvoerde.

IX.
(Een jaer later.)

De sluimerende natuer had zich van al haer tooisel ontdaen, en een sneeuwen kleed overdekte de aerde, als om aen iedereen hare naektheid te verbergen.

Alles was treurig....

Het slot Herendal alleen scheen den dooden winter te trotseren, en door geene bladeren meer belet, zag het tergend op de naekte omstreken neder. Geen laet durfde het beschouwen: het slot wierp hem toch te naekt zyne slaverny op het vernederd voorhoofd! Hy bleef in zyne hut, en beroofd van alle levende wezens, was het landschap akeliger, doodscher dan ooit.

De boomen waren kael. Slechts eenige pynen treurden weemoedig, met hun donker gebladert, op de eentoonige, onbezielde vlakte.

In het bosch, dat zich achter Herendal uitstrekte, lag, ter zyde van de groote baen, eene vrouw op den besneeuwden grond uitgestrekt.

Hare halfgesloten, verglaesde oogen, de styfheid harer spieren, en de grauwe tint die heur aenzicht verwde, getuigden dat hare ziel maer even den vleeschlyken zetel verlaten had. Die vrouw was schoon geweest en had eens weelderig geleefd... Men zag dat aen hare fyne vingeren, aen de schoonheid van heure haerlokken, aen de

slankheid van hare leest en aen het tengere voetje dat kunsteloos van onder hare kleedy te voorschyn kwam.

De magerheid harer vale wangen, de slordigheid van haer fluweelen kleed, strekten tot bewys dat die vrouw aen verdriet en gebrek bezweken was.

Een lief kindeke, maer zoo mager, zoo geel van kleur, dat men niet twyfelen kon of de teering had het reeds met hare onverbiddelyke klauwen vastgegrepen, zoog aen den reeds verkouden boezem dier vrouw.

Het arme wichtje rilde van koude; want het was byna naekt, en het kreet, och arme, van honger.

By dat rampzalig paer zat een jongeling op zyne knien.

Hy aenzag het lyk met den strakken, hollen blik der zinneloozen, hoewel het slechts de wanhoop was, die hem zoo zielloos staren deed... Zyn wezen was doorgroefd met rimpels en zyne lokken waren grys.

Men kon bemerken aen zyne afgeteerde ledematen dat hy in het gebrek en in het lyden der afgestorvene gedeeld had.

- Zy is niet dood! - murmelde hy, - neen, zy kan niet dood zyn. Wy gingen aen haer vader hulp vragen en daer even leefde ze nog!... Neen! zy is niet dood!...

- Ja, zy is dood, - zei op kalmen toon een monik, die in het voorbygaen de groep ontwaerd had en genaderd was.

De jongeling hief het hoofd op, wierp eenen styven blik op den zwaerlyvigen man die voor hem stond, en liet dan weder zyne oogen op het lyk nederdalen.

- Dood! - schreeuwde hy, terwyl hy zich de haren uitrukte, - dood! Ik ben dus alleen, geheel alleen op aerde!.... God! alleen!.... - En hy viel kermende op het lichaem neder.

Hy voelde aen heur hart, hy voelde aen haren mond, hy nam haer by de hand...

- Ha! ha! ha! - schaterde hy, - ik die voelde of haer hart nog klopt, of de adem haer boezem nog zwoegen doet, en zy is reeds koud! ha! ha! ha!..... En ik mag niet sterven, God! ik mag niet sterven!... Ik zou moeten leven voor ons kind!... Leven... ha! ha! ha! leven!...

Harno! - riep hy eensklaps tot den monik, - ik ben Bernhart de laet. Ga, zeg dat eens aen Raoul van Herendal!

- Waerom? - vroeg de monik.

- Maer weet ge dat dan niet, monik!... Ik ben het die de dochter van Herendal heb gestolen, die haer heb liefgehad... verstaet ge me dan niet?... Zeg aen Herendal dat wy toch zoo gelukkig zyn geweest in onze liefde! Maek Raoul razend, opdat hy my doode.... Pater! pater! loop dan toch spoedig, ge ziet dat ik sterven wil!...

En de monik zweeg.

- Ho! ik heb toch zoo geleden! - smeekte Bernhart, terwyl hy voor den monik op zyne knien viel. - Ik heb zoo veel geleden, vader, maek dat daer nu toch eens een einde aen kome, ruk my van de wereld...

En ziende dat de monik niet bewogen werd, vervolgde hy:

- Zie... wy waren verre, verre gevlugt, om toch onbekend te zyn; maer overal donderde het bevel van my te dooden in onze ooren... Wy vermeden allen omgang en kropen in de bosschen als wilde dieren.... en daer, daer, Regina! hebt ge geleden, vreeselyker dan een mensch lyden mag.... Zie pater... ze had er gebrek aen voedsel!... Ik kon my nu wel met wortels voeden, maer zy, zy een kind zoo weelderig opgevoed, moest daer immers van kwynen en sterven.....

Ik heb die vrouw vermoord, monik! - riep hy,

eensklaps opstaende, - ik heb die vrouw vermoord; want ik heb heur aen haren vader ontrukt!... En toch, gy bemindet my zoo, he lieve engel? - en hy wierp zich weder op het lichaem; - gy verborgt my zoo zorgvuldig uw lyden en uwe verkwyning! Maer uwe dood kondet gy my nimmer verbergen, Regina; neen, neen, want die droegt gy met ons wicht in uwen schoot!... Ons wicht... och! lieve kleine, - vervolgde hy het kryschend kindje in de armen nemende, - och! lieve kleine, nu zyn wy maer alleen meer op de wereld; maer toch zal ik u voeden tot dat gy ook zult kunnen worstelen tegen de dwingelandy der edelen zoo als uw vader. - En Bernhart grimlachte bitter.

- Waermede zal ik u voeden, kindje?.. Uwe moeder is dood en gy voert de dood in uwe leden... Ziet ge hoe het verteert, vader? het zal immers wel sterven?.. sterven!.. Moet het dan niet aenstonds geworgd worden? - riep hy uit, het kind ylend op de moeder werpende, - geworgd worden als een monster uit mensch en beest geteeld?.. want ik ben toch geen mensch, monik! Neen, want hoe hadde ik anders zoo kunnen lyden en zoo van de menschen verstooten zyn?... Zie vader, - en hy legde zyne beide handen op de schouders des moniks, terwyl hy hem scherp in de oogen zag, - zie, vader, gy die alles doorgrond hebt, moet dat wel weten, zeg my nu eens ben ik mensch?

De monik zweeg.

- Zeg eens, vloeit er in myne aderen van hetzelfde bloed, dat er in die van een edelman loopt? Heb ik eene ziel, monik? Zeg het my toch, heb ik eene ziel?.....

Zonder antwoord af te wachten, riep hy uit:

- Ja, ik ben mensch! en heb eene ziele! en voer het zelfde bloed in myn lyf als de keizer, als de paus!... en het is omdat men my als mensch miskend heeft, dat ik

my heb gewroken, dat ik in myn toorn den adel heb vermaeld!... Ho! myne wraek was schoon en deftig! Zy schonk my het geluk en eene egâ en een kroost!..... Ho! Regina! Regina! wat heb ik u bemind!...

Hy staerde een oogenblik op haer lyk.....

- Dood! dood!..... ha! ha! ha! waer is nu myn geluk? Is het niet voor altyd verzwonden? Is myn lyden niet verdubbeld? Hebben alle ongelukken my niet getroffen?..... Gewroken! ja, ik heb my gewroken; maer God, God wreekte zich ook op my!.....

En nu, weêr alleen moeten vlugten in de bosschen... Alleen, met een wicht!... Ho! liever den dood, Harno, liever den dood, hoe vreeselyk hy dan wezen moge!...

En gelyk de monik hem altyd even kalm en sprakeloos bleef aenzien, viel Bernhart op zyne knien en smeekte: - Ach! vader, lieve vader Harno, spreek nu toch eens, verhef eens uwe goedertierene stemme! Uw koude blik doet my zoo zeer!... Harno, Harno, spreek toch eens!... - en Bernhart weende als een kind, - help my toch uit den nood.... zorg dat ik sterve; want nu de liefde myner Regina my niet meer opbeuren zal, ben ik onmagtig de vervolgingen der menschen te trotseren!...

Toen de monik zag dat de tranen Bernhart's wilde wanhoop hadden gestild, aenzag hy hem met zyne sprakelooze oogen; en, met eene stem waer geen eenige gevoelige toon in te hooren was, antwoordde hy:

- Gy hebt veel geleden, Bernhart, zeer veel geleden, en toch hebt ge nog niet geleefd; of, zoo gy al geleefd hebt, heeft het leven u tot niets gebaet.... Ge durft my vragen of ge mensch zyt; gevoelt ge dan niet, ongelukkige, dat ge te veel mensch zyt voor onze tyden, voor den staet waerin gy geboren werdt?... Ge gevoelt nu toch te zeer dat men u miskent, dat men u niet

naer uwe waerde van schepsel Gods waerdeert... Volg mynen raed, dood al de gevoelige snaren uwer ziele, opdat ge zulks niet meer gevoelen zoudt.... Uw leven is bitter en smartelyk, omdat uw genie u zegt, dat ge in menschelyke waerde den baron, den koning, gelyk zyt; wel nu, dood dan uw genie.... Waerom aen de gelykheid der menschen gedacht? die gedachte baet immers aen niets?.... Welnu, komt die gedachte nog in uwen geest, dood dan uwen geest; dood alles in u; want het geluk bestaet in de gevoelloosheid.... Wat wilt ge mensch blyven?... Ge ziet dat degenen die niets dan de menschelyke gedaente hebben en hunne slaverny niet gevoelen, vryer en gelukkiger zyn dan gy.... De vryheid bestaet toch niet in de slaverny te trotseren, zy bestaet in de slaverny niet meer te gevoelen.... Dood dan alles in u, en uw gevoel en uwen geest en uw genie en uwe ziel; verknaeg uw hart, verlaet de menschen.... Verlaet de menschen, die niet geschikt zyn dan om elkander te overheerschen en te vernederen. Ga in een klooster.... Komen daer by geval uwe gedachten van onafhankelykheid, van opstand tegen de onbillykheid der menschen, tegen de onregtvaerdigheid in het verdeelen der standen gepleegd wederom, geesel dan uw lichaem.... Herdenkt ge daer nog uwe slaverny en de trotschheid uwer overheerschers, en lydt ge er door, geesel dan uw lichaem; want de pynen des vleesches verzachten die des gemoeds... Ga in het strengste klooster, Bernhart, daer, waer men vast en zich kastydt, waer men des nachts waekt en waer de slaep het afgematte lyf nooit verkwikt; want de ziel mat zich dan ook af, Bernhart, en zy wordt krachteloos... Ja, word geheel gevoelloos, dood alles in u, volg my in myn klooster en ik beloof u welzyn, vryheid en geluk!....

- Is men dan toch in uw klooster zoo gelukkig? - vroeg Bernhart bekoord.

- Ik zeg u, indien de adel wist wat geluk de kloosters aen onze arme laten bezorgen, hy de kloosters zou vernietigen!

- En men twist er om een niet, men is er jaloersch, men vecht er om een rang!

- Maer hebt ge uwe enge cel dan niet, om u aen dat gewoel te onttrekken?... Geloof me, degene die twisten, zyn geene menschen als gy; dat zyn rampzaligen die, verleid door eene misverstane godvrucht, of gedwongen door eenen dommen vader, in het klooster met al hunne begoochelingen en kleine driften gestoken worden... Gy, gy zyt de wereld moede, ge hebt een walg van alles, ge zoekt alleen troost tusschen de enge muren, ge wilt eene ziel dooden die van lyden ziek is; welnu, ge zult niet mede doen noch u stooren aen het doen van anderen... Ge zult myn voorbeeld volgen, alle gevoel dooden, leeren leven, en op den duer zult ge van welzyn vet worden gelyk ik er vet van geworden ben!

- Maer wat doe ik dan met die vrouw? - vroeg Bernhart.

- Wy zullen ze begraven, - antwoordde de monik.

- En met dat kind?

- Gy kunt dat opvoeden, - zei de pater, terwyl hy eenen koelen blik sloeg op het wichtje, dat zoo zwak was als of het geen dag meer te leven had.

Bernhart ligtte Regina van den grond en wierp haer op zynen schouder, indiervoege dat heur aenzicht op zynen rug hing; dan nam hy het kind in zynen arm en riep als ontzind:

- Vooruit naer het klooster!

X.
(Acht jaren later.)

De gryze Raoul lag op zyne sponde. Zyne doffe oogen, zyne moeijelyke ademhaling, de geelachtige kleur van zyn gelaet duidden aen dat zyne ziel weldra haer lichaemlyk verblyf verlaten zou.

Naest het bed zat een monik.

Deze kon iets over de dertig jaren bereikt hebben; niettemin waren zyne haren reeds wit, en zyn hoog en breed voorhoofd met grove rimpels doorploegd. In zyne oogen, die zich diep onder de wenkbrauwen verborgen, glom die doffe glans, welke verraedt dat er slechts een prikkel noodig is, om ze levendig te doen schitteren.

Zyn gelaet, waer lyden op uitgedrukt stond, was mager, vaelkleurig; het verried lange waken en gedurig vasten... En had men door de py en het haren kleed van den monik kunnen zien, dan had men wonden ontdekt, welke bewezen dat ook de vleeschelyke kastyding zyn lichaem afgemat en aen zyne ziel de veerkracht ontnomen hadden. Die monik hoorde aendachtig, ofschoon koel naer de openbaringen van den stervende, welke hem geheel zyn leven in eene algemeene biecht blootlegde.

Toen deze van biechten ophield en scheen gedaen te hebben, vroeg de monik met verwondering:

- Is er niets meer, myn kind?

- Neen, vader, - was het antwoord.

De monik herhaelde zyne vraeg met meer klem en het scheen dat er een nieuw vuer in hem blakerde; want zyne oogen begonnen te schitteren.

De zieke antwoordde weder: - neen.

Nu vroeg de monik luider en met opgewondenheid:

- Zoek eens goed in uwe herinneringen... Is er niets meer, myn zoon?

- Neen, eerwaerdige vader.

- Ge liegt! - borst de monik eensklaps los, terwyl hy zyne hand als ten vloek over den stervende uitstak. Maer hy bedaerde eensklaps, hernam zyne plaets en sprak met vuer:

- Doorloop eens uw leven, kind... zoek maer oppervlakkig; want het is geene verborgene zaek... maer herinner u alles wel en laet u niet door valsche schaemte bedwingen.

Met eene flauwere stem, die bewees dat aen Raoul met iederen adem het leven ontging, antwoordde deze:

- Met den besten wil dien God my geven kan herinnere ik my niets, vader.

- En de dood myns vaders? - riep Bernhart zyne kap achteruit werpende. - En myne martelingen en de uitmergeling der laten?

- Ik wist niet vader dat dat zonden waren.

- Hoe! ge wist niet dat dat zonden waren? - vroeg Bernhart verplet; maer zich aenstonds herstellende borst hy uit in razende vervoering:

- En gy vertelt my met het grootste berouw dat gy 's avonds en 's morgens uw gebed hebt vergeten, als of God uw gereutel noodig had! Ge zegt met afschrik dat ge de geestelyken niet genoeg hebt vereerd, dat gy zelfs met hen hebt getwist, als of de priesters goden waren en niet missen konden. Ge prevelt dat ge op zekere dagen geene misse hebt gehoord en dat gy aen dit of dat hebt getwyfeld, als of God niet wist dat de mysterien boven het bereik des menschelyken geestes zyn... Maer het arme schepsel Gods te miskennen en

te verachten, ha! dat is geene zonde! Uwe arme broeders uitmergelen, van hun zweet en bloed leven, terwyl gy hun het noodige ontneemt, dat is geene zonde!... De laten doen slaven en wroeten als dieren, dat is reeds lang vergeten by God! God slaet er zelfs geene aendacht op!.. Hemel, hemel, wat verschrikkelyke miskenning des menschdoms!

Maer het gesteen des stervenden wekte de aendacht van den woedenden monik. Raoul stamelde:

- O vader, heilige vader, vergeef my dat dan ook, indien het zonde is... vergeef my alles, vader... Ik zal alles uitvoeren, wat gy my tot boetedoening opleggen zult... Zeg hoeveel ik aen uw klooster moet betalen om die zonde af te koopen, vraeg zoo veel ge wilt, vraeg de helft myner goederen... al myne erven, al myn geld!.....

- Ho! - viel Bernhart, zyne handen in het haer slaende, er tusschen, - God van regtvaerdigheid! de uitmergeling der laten afkoopen met giften aen de ryke geestelyken!... Ho! de naem van priester, dien ik voer, brandt my op de ziel, en die py, die gevloekte py verzengt myn lichaem!... Weg, weg, dekmantel der lediggangers! - voer hy voort, daer hy zyn gewaed afrukte, - weg, afgryselyk kleed!... Lang genoeg hebt ge my bedekt en my aen mynen stand ontrukt!.... Zou ik nog leven met menschen die hun welzyn met de armoede des volks verkrygen? Zou ik nog leven met hen die met het gebrek des volks hun lichaem mesten?.... Neen, neen, ik ben weêr laet! ik ben weêr laet!... Ik word weêr de zwerveling die in de bosschen, buiten het bereik der menschen de menschen trotseert!... Ha! de tyranny op het arme volk afkoopen met het heil der ryke geestelyken te vergrooten! Ha!.... En reeds acht jaren geniet ik de winst dier schandelyke koopwaer, reeds acht jaren.... Maer dat is genoeg, het is tyd dat ik weêr mensch worde,

het is tyd dat ik my niet meer kastyde, om de menschheid van my af te werpen, het is tyd dat myne ziel ontwaekt, om met de waenzinnigheid der edelen te worstelen of er mede te spotten!... Maer neen, - vervolgde hy kort daerop, zyn kleed hernemende, - ge kunt me dienen, verachtelyk kleed, ja, waerlyk, ge kunt me dienen! - en hy trok het weder aen. - Gy hebt invloed op het arme ligtgeloovig en kortzichtig volk, dat uwe waerde niet beseft, of de schuld die gy in zyne ontbeeringen hebt, niet schat! Met u kan ik myn opzet volvoeren.... Want waertoe zou het dienen, dat ik alleen den adel tartte, al de andere ongelukkige laten bleven toch in zyne handen... Ha! zy moeten allen met my opstaen! Zy moeten met my tegen den adel worstelen! Zy moeten met my te wapen!... En gy, kleed, zult myne stem doen aenhooren, gy zult de menschen begeesteren, wanneer ik den wapenkreet hooren doe, gy zult mede roepen: eeuwigen, eeuwigen oorlog aen de verdrukkers des volks!...

En Bernhart viel op zyne knien om God te bidden hem in zyne onderneming behulpzaem te zyn... En God scheen zyn geroep te verstaen, ten minste meende Bernhart in zich eene stem te hooren, en die stem sprak statig:

- Het is nog te vroeg! Maer binnen weinige eeuwen zal het volk den adel verpletteren, en zyne voorouders en zich zelf wreken.... Doch, - hernam de stem als om Bernharts vreugde te verbitteren, - de wraek is eeuwig! Even als gy de straf uwer wraek in uwe wraekneming gevonden hebt, zullen zy ook hunne straf in hunne wraek vinden. Want uit de vernieling des ouden adels zal er een nieuwe ontspruiten, verachtelyker en wreeder dan de eerste. Die adel zal uit het volk zelf opstaen; want de lust tot onderlinge verslaving is den mensch aengeboren!... Het lyden der verdrukten zal alsdan grooter dan heden zyn; want zedelyk zal men ze hunne vryheid,

hunne waerde doen gevoelen, terwyl men ze stoffelyk tot onder den laet vernederen zal. Niet meer door onverstand zal men hen ketenen, maer door de bedreiging van eenen yselyken hongerdood... En den verfoeijelyken adel die alsdan zal heerschen, die mannen zonder ziel noch geweten, die van gelykheid zullen zwetsen, terwyl zy hunnen evenmensch tot den bloede zullen stroopen, die mannen die op onderlinge achting zullen durven stoffen, terwyl zy het volk alle achting, alle aenmerking zullen ontzeggen, dien adel zal men bestempelen met den verachtelyken naem van ADEL DOOR HET GELD!...

En Bernhart bezweek onder het gewigt dier bedenking. Al het gevoel dat hy sints acht jaren had onderdrukt, kwam weder in hem op om zyn lyden te vergrooten. Hy giste geenszins dat het zyn zwak gestel kon wezen, dat door gedurige slagen getroffen hem in ylhoofdigheid bragt. Hy aenzag die woorden als eene vreeselyke voorzegging, en weenend bad hy:

- Is er dan nimmer hoop voor het lydende volk?

- Op aerde nimmer!... Maer, - hernam de stem zoeter, - ginds, over het graf, heerscht vrede, gelykheid en geluk!...

En Bernhart die zoo veel lyden onwrikbaer had doorworsteld, voelde zich in zyne zwakheid onbestand tegen het heil dat hem die woorden baerden. Zyn bloed stroomde hevig naer zyn hart en overgolfde het... Niettemin had hy de kracht om het bed te naderen, waerop de zieltogende nog om vergiffenis smeekte, en, den vinger ten hemel geheven, stamelde hy met eenen stervenden glimlach: - GINDS, OVER HET GRAF, HEERSCHT VREDE, GELYKHEID EN GELUK!

En hy zeeg op den overleden Raoul neder.

EINDE.